

TiHK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI KURUMU

01.01.2014 TARİHİNDE
SİNCAN CEZAEVİNDE MEYDANA
GELEN OLAYLARLA İLGİLİ
İNCELEME RAPORU

10.07.2014

TiHK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI KURUMU

01.01.2014 TARİHİNDE SİNCAN CEZAEVİNDE
MEYDANA GELEN OLAYLARLA İLGİLİ

İNCELEME RAPORU

RAPOR NO: 2014/02

**01.01.2014 TARİHİNDE SİNCAN CEZAEVİNDE
MEYDANA GELEN OLAYLARLA İLGİLİ
İNCELEME RAPORU**

RAPOR NO : 2014/02

İÇİNDEKİLER

I. KONU.....	4
II. İDDİALAR.....	4
III. ARAŞTIRMA/İNCELEME KARARI VE GÖREVLENDİRMELER.....	5
IV. İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI HUKUK.....	6
A. Ulusal Hukuk.....	6
1- Anayasa.....	6
2- 6332 Sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu.....	6
3- 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu.....	7
4- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun.....	7
5- Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük.....	12
B. Ulusalüstü Hukuk.....	14
1- BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi.....	14
2- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	14
3- BM Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşme.....	14
V. ARAŞTIRMA VE İNCELEME.....	15
A. Elde Edilen Bilgi, Belge ve Bulgular.....	15
1. Genel Açıklama.....	15
2. Adalet Bakanlığının Konuya İlişkin Cevabî Yazısı.....	16
3. Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nun Suç Duyurusu Dilekçesi.....	18
4. 2012 yılında Verilen Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar ve Disiplin Soruşturması Sonucu.....	19
5. Sağlık Raporları.....	20
6. Ceza İnfaz Kurumları Yetkilileri ile Yapılan Görüşmeler.....	21
7. Hükümlü/Tutuklu Çocuklarla Yapılan Görüşmeler.....	24
8. İzlenen Video görüntüleri.....	32
B. Sivil Toplum Kuruluşlarının Raporları.....	53
VI. TESPİTLER VE DEĞERLENDİRMELER.....	55
A. Genel Olarak.....	55
B. İddialara İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler.....	56
1. Krize Müdahale ve Zor Kullanma Yetkisi Bakımından.....	57
2. Müşahedede Tutma (Odaya Kapatma) Olayı Bakımından.....	63
3. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı Bakımından.....	65
4. Şikayet Hakkı ve Etkili Soruşturma Bakımından.....	70
5. İspat Külfeti Bakımından.....	74
6. İnfaz Kurumlarının İdaresi Bakımından.....	75
VII. TAVSİYELER.....	77
A. Personele Dair Tavsiyeler.....	78
B. Kurumun İşleyişine Dair Tavsiyeler.....	78
C. Kötü Muamele İddialarına Dair Tavsiyeler.....	79
VIII. SONUÇ.....	80

01.01.2014 TARİHİNDE SINCAN CEZAEVİNDE MEYDANA GELEN OLAYLARLA İLGİLİ İNCELEME RAPORU

RAPOR NO :2014/02
KABUL TARİHİ :10 Temmuz 2014

I. KONU

Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan çocuk tutuklu ve hükümlülerin 01.01.2014 tarihinde infaz ve koruma memurları tarafından darp edildikleri, zorla soyularak arandıkları, tek kişilik hücrelerde tutulmak suretiyle tecrit edildikleri ve kelepçelendikleri, bu tür uygulamaların diğer kurumlara nakiller sırasında da sürdürüldüğü yönünde basın-yayın organlarında yer alan ve çeşitli yollarla Türkiye İnsan Hakları Kurumu'na intikal ettirilen iddiaların araştırılması.

II. İDDİALAR

Çeşitli medya organlarında yar alan haberlerde;

Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Sincan Cezaevi) barındırılan çocukların, 01.01.2014 tarihinde C10 koğuşunda¹ yapılan sayım esnasında bir tutuklu çocuğun hastalığını gerekçe göstererek yattığı yerden kalkmak istememesi üzerine bir infaz ve koruma memurunun da "Sen aşağıya inene kadar gitmiyorum" diyerek çıkmaması ve çocuklara küfretmesiyle arbede yaşandığı, bilahare görevli memurlarca yardım istenmesi üzerine 30-40 kadar memurun gelerek müdahalede buldukları, koğuşta kalan 4 çocuğu döverek çıkardıkları, bu esnada C10 koğuşundaki arbedeyi duyan C12 koğuşundaki tutuklu çocukların müdahaleye maruz kalanlarla görüşmek istedikleri, ancak izin verilmeyerek koğuş kapılarının kapatıldığı, içeride kalan çocukların kapıları yumruklayarak slogan attıkları, ayrıca kendilerine karşı olası müdahaleyi önlemek için merdivenin önüne masa ve sandalyeleri koyarak saldırıyı engellemeye çalıştıkları, çocukların aşağıya inmemesi üzerine üzerlerine tazyikli su sıkıldığı daha sonra sarı renkli gaz sıkıldığı, gaz nedeniyle etkisiz hale gelen çocukların dövülerek ve kelepçelenerek müşahede odasına götürüldükleri, birkaç saat burada tutulduktan sonra önce cezaevi kampüsünde bulunan hastaneye ardından da Sincan Devlet Hastanesine götürüldükleri, doktorlarla iletişim kurmalarına izin verilmediği, hastane dönüşlerinde cezaevi girişlerinde çıplak aramaya maruz kaldıkları, kamerasız odada tekrar dövülerek müşahede odasına götürüldükleri, camları açık bu odada çocuklara kıyafet ve yatak verilmediği gibi ertesi güne kadar aç bırakıldıkları;

1 "Koğuş" olarak tabir edilen birimin resmî adı "ünite"dir; işbu raporda her iki terim de kullanılmaktadır.

Bu olaya karışan dört çocuğun İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Şakran Cezaevi), dört tanesinin Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Maltepe Cezaevi) sevk edildikleri, bu nakillerle ilgili İnsan Hakları Derneği (İHD) İzmir ve İstanbul Şubelerinin basın açıklamaları yaptıkları, bu açıklamalarda benzer iddialara değinildiği ve ayrıca çocukların ring araçlarıyla sevklerinin yapıldığı sırada görevliler tarafından hakaretlere maruz bırakıldıkları;

Sözü edilen tutuklu çocukların Sincan Cezaevine ilk nakilleri sırasında, yolculuk süresince kendilerine yemek ve su verilmediği;

Ankara'dan diğer illere nakiller sırasında çocukların hesaplarındaki paraların ya hiç gönderilmediği ya da eksik gönderildiği, giysi ve kitaplarının da dahil olduğu bir kısım şahsi eşyalarının verilmediği yönünde iddialara yer verilmiştir.

Ayrıca, İHD Ankara Şube Komisyonunca adı geçen Cezaevinde bulunan 3 çocukla 16.09.2013 ve 09.10.2013 tarihlerinde gerçekleştirilen görüşmeler üzerine hazırlanan raporda özetle; çocukların hastaneye ve mahkemelere sevklerde çıplak arama uygulamasının dayatıldığı, ünitelerde bulunan tuvaletlerin kapılarının gün boyunca kilitli olduğu ve görevlinin açmasıyla ihtiyacın giderilebildiği, haftalık telefon görüşmelerinde "teknil" verilmesinin istendiği, çocukların diğer mahpusların yanında dövüldüğü şeklinde beyanlara yer verilmiştir.

Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı da 23.01.2014 tarih ve 157 sayılı dilekçesiyle daha önce basın yayın organlarında yer alan iddiaları tekrarlayarak konunun incelenmesi için başvuruda bulunmuştur.

III. ARAŞTIRMA/İNCELEME KARARI VE GÖREVLENDİRMELER

Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 01.01.2014 tarihinde gerçekleşen olayların Kuruma medyada çıkan haberler yolu ile intikal etmesi üzerine, 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanununun 11/1 maddesi uyarınca konunun re'sen incelenmesine Başkanlık makamınca 06.01.2014 tarihinde karar verilmiştir.

Türkiye İnsan Hakları Kurumu'nda görevli Hukuk Müşaviri Adem AKTAN ve Başbakanlık Uzmanı Mehmet ALTUNTAŞ tarafından, 22.01.2014 tarihinde Sincan Cezaevine ziyaret gerçekleştirilmiş, ziyaret esnasında cezaevinde bulunan ve olaya karışan tutuklu iki çocukla görüşülmüş ve cezaevi yetkililerinden konuyla ilgili bilgi alınmıştır.

Konu, İnsan Hakları Kurulu'nun 23.01.2014 tarihli toplantısında görüşülmüş, yapılan çalışmalar hakkında Kurula bilgi verilmiştir. Kurul, cezaevlerine yapılacak ziyaretlerin Kurul üyelerinin de katılımıyla devam ettirilmesine karar vermiştir. Bu amaçla oluşturulan ve Kurul Üyesi Levent KORKUT'la birlikte adı geçen Kurum uzmanlarından teşekkül eden Heyet önce 29.01.2014 günü Şakran Cezaevini ziyaret ederek Sincan Cezaevinden nakledilen 4 tutuklu çocuk ve cezaevi yetkilileriyle görüşmüş; ardından 04.02.2014 günü Maltepe Cezaevini ziyaret ederek Sincan Cezaevinden nakledilen üç çocukla görüşmüş ve yetkililerden bilgi almıştır. Olay esnasında Sincan Cezaevinde bulunan ve olaya karışan B.K. ve H.B. adlı tutuklu çocuklarla -Mahkemece tahliye edildikleri için- görüşme yapılamamıştır.

Yapılan inceleme ve ziyaretler sonucunda adı geçen Kurum uzmanlarınca hazırlanan rapor taslağı Kurul Üyesi İrfan GÜVEN tarafından gözden geçirilerek tekemmül ettirilmiş ve İnsan Hakları Kurulu tarafından rapora son şekli verilmiştir.

IV. İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1- Anayasa

Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Madde 17 –“(…) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz. (...)”

2- 6332 Sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu

Madde 4 – “(1) Kurum, insan haklarının korunmasına, geliştirilmesine ve ihlallerin önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak; işkence ve kötü muamele ile mücadele etmek; şikâyet ve başvuruları incelemek ve bunların sonuçlarını takip etmek; sorunların çözüme kavuşturulması doğrultusunda girişimlerde bulunmak; bu amaçla eğitim faaliyetlerini yürütmek; insan hakları alanındaki gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek amacıyla araştırma ve incelemeler yapmakla görevli ve yetkilidir.”

Madde 13 – “(1) Bu Kanun ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları uzman ve uzman yardımcıları ile diğer görevliler tarafından yapılır. Bunlar, Başkanın yetkilendirmesi hâlinde, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye yetkilidir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar.

(2) Kurumun görev ve yetki alanına giren konularda yerinde inceleme ve araştırma yapmak üzere, Başkanın belirleyeceği Kurum personelinin başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin ve kişilerin katılımıyla heyet oluşturulabilir. Heyette görev alacak kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri kendi kurum ve kuruluşlarınca, diğer kişiler ise Başkan tarafından belirlenir. Heyetler tarafından yapılan inceleme ve araştırma sonuçları Kurum tarafından bir rapor hâline getirilir. Heyetlerin giderleri Kurum bütçesinden karşılanır.”

3- 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Temel ilkeler

Madde 4- (1) Bu Kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla;

- a) Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,
- b) Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,
- c) Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,
- d) Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,
- e) Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları,
- f) İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi,
- g) Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi,
- h) Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi,
- i) Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması,
- j) Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,
- k) Çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,
- l) Çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yönelik önlemler alınması, ilkeleri gözetilir.

Çocuğun nakli

Madde 18- (1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

4- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

İnfazda temel ilke

Madde 2- (1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya

diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.

(2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.

Çocuk kapalı ceza infaz kurumları

Madde 11- (1) Çocuk tutukluların ya da çocuk eğitimevlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır.

(2) Oniki-onsekiz yaş grubu çocuklar, cinsiyetleri ve fizikî gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar.

(3) Bu hükümlüler, kendilerine özgü kurumun bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirilirler. Kurumlarda ayrı bölümlerin bulunmaması hâlinde, kız çocukları kadın kapalı ceza infaz kurumlarının bir bölümünde veya diğer kapalı ceza infaz kurumlarının kendilerine ayrılan bölümlerinde barındırılırlar.

(4) Bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulur.

Çocuk eğitimevleri

Madde 15- (1) Çocuk eğitimevleri; çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel bulundurulmaz; kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır.

(2) Kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve onsekiz yaşını dolduran çocukların, eğitim ve öğretimlerini tamamlayabilmeleri bakımından yirmibir yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilebilir.

(3) Haklarında tutuklama kararı bulunanlar ile 11 inci madde kapsamına girenler hariç olmak üzere, bu tesislerde bulunan çocuk hükümlüler, kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmezler.

Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri

Madde 45- (1) Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri, çocuğun disiplin cezası gerektiren eyleminin gerçekleşme riskinin bulunması hâlinde bu riski ortadan kaldırmak veya soruşturma sürerken giderilmesi güç ve imkânsız zararların doğmasını önlemek amacıyla uygulanan ve ceza niteliği taşımayan koruma ve önleme amaçlı tedbirlerdir.

(2) Çocuklar hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri şunlardır:

- a) Teşvik esaslı ayrıcalıkları ertelemek.
- b) Kaldığı odayı ve yatakhaneyi değiştirmek.

- c) Bulunduğu kurumun başka bir kısmına nakletmek.
- d) Meslek eğitiminin bütünlüğünü ve sürekliliğini bozmayacak şekilde çalıştığı işyerini veya atölyeyi değiştirmek.
- e) Belli yerlere girmesini yasaklamak.
- f) Bazı eşyaları bulundurmasını veya kullanmasını yasaklamak.

Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları

Madde 46- (1) Uyarma: Çocuğa, eyleminin niteliğinin kötü ve uygunsuz olduğunun açıklanması ve tekrarı durumunda doğuracağı sonuçlara dikkatinin çekilmesidir. Uyarma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- d) Yatma ve kalkma zamanına uymamak.
- e) Sayımı geciktirmek veya geç çıkmak.
- h) Kurum görevlilerine, kurumu ziyaret eden kişilere, kurum dışında katıldığı faaliyetlerin görevlilerine ve arkadaşlarına kaba veya saygısız davranmak.

(7) İzin ertelenmesi: Disiplin cezasını gerektiren eylemin niteliğine ve ağırlık derecesine göre çocuğun izninin altmış güne kadar ertelenmesidir. Bu disiplin cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- f) Kurum görevlilerine hakaret etmek, karşı gelmek.
- g) Başkalarının güvenliğini veya sağlığını tehlikeye sokan davranışlarda bulunmak.
- k) Hakaret veya iftira etmek, alçaltıcı söz söylemek veya davranışta bulunmak, başkalarını bu tür davranışlara kışkırtmak.

(8) Kapalı ceza infaz kurumuna iade: Çocuğun, eyleminin nitelik ve ağırlığına göre çocuk kapalı ceza infaz kurumlarına, bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine altı ay süre ile iadesidir. Çocuk, bu fıkra dışında işlenen disiplin suçları ve disiplin cezalarından dolayı çocuk kapalı infaz kurumuna iade edilemez. Kapalı ceza infaz kurumuna iadeyi gerektiren eylemler şunlardır:

- c) Şiddet ve tehdit ile kurum görevlilerinin görevini engellemek.
- e) Kasten kurumun bina, eklenti ve donanımları ile taşınır ve taşınmaz mallarını yakmak veya yakmaya teşebbüs etmek, ağır hasar vermek.
- f) Hükümlü ve tutukluları idareye karşı kışkırtmak, isyan çıkartmak veya isyana teşebbüs etmek.

(9) Odaya kapatma cezası: Sekizinci fıkrada belirtilen kapalı infaz kurumunda bulunan çocuğun, aynı fıkrada belirtilen eylemlerde bulunması hâlinde, beş güne kadar açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, gece ve gündüz tek başına bir odada tutulmasıdır. Bu ceza, çocuğun kurum görevlilerine istediği zaman ulaşmasına engel olunmayacak şekilde uygulanır. Çocuk, cezanın infazı öncesinde, sırasında ve sonrasında doktor kontrolünden geçirilir. Cezanın infazı sırasında çocuğun; ailesi, avukatı ve yasal temsilcisiyle görüşmesine izin verilir.

Disiplin soruşturması

Madde 47- Uyarma, kınama ve bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, kurumun en üst amiri tarafından verilir ve uygulanır.

Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler

MADDE 49- (1) Yönetim, disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledebilir veya diğer hükümlülerden ayırabilir.

(2) Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır. Tedbirlerin uygulanması, disiplin cezasının verilmesine engel olmaz.

Zorlayıcı araçların kullanılması

Madde 50- (1) Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar;

a) Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için,

b) Hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle,

c) Diğer kontrol usullerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle, kullanılabilir.

(2) Çocuk hükümlüler için birinci fıkranın (a) bendi hükmü uygulanmaz

Nakiller

Madde 53- (1) Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler.

(2) Hükümlü nakilden önce aranır ve kurum hekimine, yoksa diğer bir resmî hekime muayene ettirilir; muayene sonucu yola çıkarılmayacağı anlaşılanlar, kurumun en üst amirince derhâl resmî bir sağlık kuruluşuna sevk edilir. Mazeretinin, biri hastalığın uzmanı olmak üzere en az iki uzman hekimin imzaladığı ve hastane başhekiminin onayladığı resmî rapor ile belgelenmesi hâlinde nakil, mazeret ortadan kalkıncaya kadar geri bırakılır ve durum Adalet Bakanlığına bildirilir.

Nakillerde alınacak tedbirler

Madde 58(4) Görevli nezaretinde yapılan nakiller sırasında hükümlünün iaşe ve bedensel ihtiyaçları giderilir.

Ziyaret ve görüşlerde uyulacak esaslar

Madde 86- (...)

(6) Hükümlüler, odalarından çıkış ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tâbi tutulurlar.

(7) Aramalarda insan onuruna saygı esastır.

Tutuklama kararının yerine getirildiği kurumlar

Madde 111- (1) Tutuklular, iç ve dış güvenlik görevlisi bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engelleri olan, 34 üncü maddede sayılan hâller dışında oda ve koridor kapıları sürekli olarak kapalı tutulan ve yasal zorunluluklar ayrık, dışarıyla irtibat ve haberleşme olanağı bulunmayan normal güvenlik esasına dayalı tutukevlerinde veya maddî olanak bulunmadığı hâllerde diğer kapalı ceza infaz kurumlarının bu amaca ayrılmış bölümlerinde tutulurlar.

(3) Kadın, çocuk ve gençlik tutukevleri müstakil olarak kurulabilir. Tutuklular, tutukevlerinde veya maddî olanak bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde, büyükler, kadınlar, gençler, çocuklar olmak üzere ve suç türleri de gözetilerek ayrı yerlerde barındırılırlar.

Tutukluların yükümlülükleri

Madde 116- (1) Bu Kanunun; yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi, kuruma alınma ve kayıt işlemleri, hükümlüler ile yakınları ve ilgililerin bilgilendirilmesi, cezayı çekme, güvenlik ve iyileştirme programına ve sağlığın korunması kurallarına uyma, bina ve eşyaların korunması, kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi, oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar, arama, disiplin cezalarının niteliği ve uygulanma koşulları, kınama, bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma, ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, hücreye koyma, çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri ve cezaları, disiplin soruşturması, disiplin cezasını gerektiren eylemlerin tekrarı, disiplin cezalarının infazı ve kaldırılması, yönetim tarafından alınabilecek tedbirler, zorlayıcı araçların kullanılması, ödüllendirme, şikâyet ve itiraz, nakiller, disiplin nedeniyle nakil, zorunlu nedenlerle nakil, hastalık nedeniyle nakil, nakillerde alınacak tedbirler, avukat ve noterle görüşme hakkı, kültür ve sanat etkinliklerine katılma, ifade özgürlüğü, kütüphaneden yararlanma, süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı, telefonla haberleşme hakkı, radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı, mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı, bu Kanunda sayılan günlerde dışarıdan gönderilen hediye kabul etme hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, muayene ve tedavi istekleri, hükümlülerin beslenmesi, iyileştirme programlarının belirlenmesi, hükümlülerin sayısı ve uygulanacak güvenlik tedbirleri, eğitim programları, öğretimden yararlanma, muayene ve tedavileri, sağlık denetimi, hastaneye sevk, infazı engelleyecek hastalık hâli, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri reddetmeleri, ziyaret, yabancı hükümlüler ziyaret, ziyaret ve görüşlerde uygulanacak esaslar, beden eğitimi, kütüphane ve kurslardan yararlanma konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76 ve 78 ilâ 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir.

5- Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük²

Güvenlik ve gözetim servisi

Madde 22- (1) Güvenlik ve gözetim servisi; kurumun güvenliği, düzeni ve disiplininden sorumludur. Bu serviste infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları görev yapar.

(2) Kurum müdürü tarafından seçilen bir infaz ve koruma başmemuru, "sorumlu infaz ve koruma başmemuru" olarak görev yapar.

(5) İnfaz ve koruma memuru, kurumun güvenlik, düzen ve disiplinini sağlanması, hükümlülerin kurum içindeki hareketlerinin takip ve kontrolü ile gözetimi ve kurumun temiz tutulması ile hükümlülerin iç yönetmeliklere uygun surette hareket etmelerini sağlamakla görevli olup, müdür ve ikinci müdür veya bunların bulunmadığı yerlerde idare memuru ile infaz ve koruma başmemuru tarafından verilen görevleri yapar.

(6) Güvenlik ve gözetim servisinde görev yapanlar, aşağıdaki görevleri düzenli olarak yerine getirir.

a) Sayım;

1. Müdürü bulunan ve vardiya sistemi uygulanan kurumlarda, sabah ve akşam sayımları, nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında, sorumlu infaz ve koruma başmemuru, vardiya infaz ve koruma başmemurları ile infaz ve koruma memurları tarafından yerine getirilir. Gece sayımları, nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında, bulunmaması hâlinde, bu konuda görevlendirilen infaz koruma başmemuru başkanlığında, vardiya infaz ve koruma başmemurları tarafından yapılır. Sayımlarda nöbetçi infaz ve koruma memurları da hazır bulunur.

3. Sayım sırasında mevcudun tam olup olmadığı kontrol edilir ve sayım defteri, sayıma katılan görevliler tarafından isim yazılarak imzalanır.

Psiko-sosyal yardım servisi

Madde 24 – (1) Psiko-sosyal yardım servisi personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dâhilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir. Psiko-sosyal yardım servisinde, psikolog ve sosyal çalışmacı görev yapar.

Personelin genel tutumu

Madde 29 - (2) Görevin özelliği nedeniyle, hükümlülere karşı ciddi, dürüst ve tarafsız davranır. Görev gerekleri ve hükümlülerin eğitilerek yeniden topluma kazandırılması çalışmalarının zorunlu kıldığı ilişkiler dışında, hükümlüler ve yakınları ile herhangi bir suretle kişisel ilişki kuramaz.

2 Bakanlar Kurulu Kararı, Tarih: 20/3/2006, No: 2006/10218

Eşit işlem

Madde 30 - (1) Kurum personeli, bütün hükümlü ve yakınlarına dil, din, mezhep, ırk, renk, cinsiyet ve düşünce ayrımı gözetmeksizin eşit işlem yapmak zorundadır.

Disiplin kurulu

Madde 36 - (1) Disiplin kurulu; kurum müdürünün başkanlığında idare memuru, psiko-sosyal yardım servisinde görevli her meslek grubundan kurum müdürü tarafından seçilen birer temsilci, öğretmen, atölye şefi ile sorumlu infaz ve koruma başmemurundan oluşur.

(2) Birinci fıkrada sayılan personelin tamamının kurumda bulunmaması hâlinde, kurul, mevcut olanlarla oluşturulur.

Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım

Madde 46 – (1) Kurumlarda, oda ve eklentilerinde, hükümlünün üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Kurumun tamamında her ay bir kez mutlaka arama yapılır. Oda ve eklentilerinde yapılacak aramalarda bir hükümlü hazır bulundurulur.

(2) Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, çıplak olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir.

a) Çıplak arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir,

b) Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılır. Bu giysiler de mutlaka aranır,

c) Çıplak arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir. Aranılan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir,

d) Çıplak olarak arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir.

(3) Beden ve üst aramaları aynı cinsiyetten güvenlik ve gözetim görevlileri tarafından yapılır.

(4) Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle ya da diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir.

(6) Sayımlar, Tüzüğün 22 nci maddesinde belirtilen görevliler tarafından, dörtlü vardiya hizmetinin uygulandığı kurumlarda sabah, akşam ve gece olmak üzere günde üç kez, diğer vardiya hizmetlerinin uygulandığı kurumlarda ise her vardiya değişiminde yapılır.

(7) İdare tarafından uygun görülmesi durumunda, her zaman sayım yapılabilir. Olağanüstü durumlarda, kurum en üst amirinin talebi, Cumhuriyet başsavcısının oluru ile dış güvenlik görevlileri sayımlara katılabilir.

(8) Sayımlar, yatma plânları da göz önünde bulundurularak odalarda yapılır. Sayımın yapılış şekli, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı dikkate alınarak idare tarafından belirlenir.

(9) Arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygı esastır. Nakledilen hükümlülerin eşya ve paraları ile infaz dosyaları

Madde 170 - (1) Nakledilecek hükümlüye ait, elbise ve diğer eşyası, bu konuda görevlendirilen kurum personeline, iki nüsha hâlinde düzenlenecek bir makbuz karşılığı geri verilir. Makbuzun bir sureti imza karşılığı hükümlüye verilir, diğer sureti ise defterinde saklanır.

(2) Hükümlünün bankada şahsî parasının bulunması hâlinde, bu para, nakledileceği kurumun bankadaki "Hükümlü Emanet Para Hesabı"na kayıt edilmek üzere gönderilir.

B. Ulusalüstü Hukuk

1- BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi

Madde 7 - Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.

2- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Madde 3 – İşkence yasağı

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

3- BM Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşme

Madde 37: Taraf Devletler aşağıdaki hususları sağlarlar:

Hiçbir çocuk, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tabi tutulmayacaktır. Onsekiz yaşından küçük olanlara, işledikleri suçlar nedeniyle idam cezası verilemeyeceği gibi salıverilme koşulu bulunmayan ömür boyu hapis cezası da verilmeyecektir.

Hiçbir çocuk yasadışı ya da keyfi biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmayacaktır. Bir çocuğun tutuklanması, alıkonulması veya hapsi yasa gereği olacak ve ancak en son başvurulacak bir önlem olarak düşünülüp, uygun olabilecek en kısa süre ile sınırlı tutulacaktır.

Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa insancıl biçimde ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlık ve kendi yaşındaki kişilerin gereksinimleri gözönünde tutularak davranılacaktır. Özgürlüğünden yoksun olan her çocuk, kendi yüksek yararı aksini gerektirmedikçe, özellikle yetişkinlerden ayrı tutulacak ve olağanüstü durumlar dışında ailesi ile yazışma ve görüşme yoluyla ilişki kurma hakkına sahip olacaktır.

Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk, kısa zamanda yasal ve uygun olan diğer yardımlardan yararlanma hakkına sahip olacağı gibi özgürlüğünden yoksun bırakılmasının yasaya aykırılığını bir mahkeme veya diğer yetkili, bağımsız ve tarafsız makam önünde iddia etme ve böylesi bir işleme ilgili olarak ivedi karar verilmesi isteme hakkına da sahip olacaktır.

Madde 39

Taraf Devletler, her türlü ihmal, sömürü ya da suistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. Bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir.

V. ARAŞTIRMA VE İNCELEME

A. Elde Edilen Bilgi, Belge ve Bulgular

1. Genel Açıklama

08.01.2014 tarih 560-30 sayılı yazıyla Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden söz konusu iddialar hakkında varsa yaptıkları inceleme ve araştırmalar ile konuya ilişkin bilgi ve belgeler ve görüntü kayıtları istenilmiştir. Adalet Bakanlığı'nın 04.02.2014 tarih ve 20717 sayılı cevabi yazısının ekinde aşağıdaki belgeler gönderilmiştir:

Konu ile ilgili görüntü kayıtlarını içeren üç adet CD,

11 çocuk ve 20 infaz koruma memuru hakkında Kampüs Hastanesi ve Sincan Devlet Hastanesince verilmiş doktor raporları,

Ankara Barosu Başkanlığı'nın 2012 yılında Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çocuklara karşı kötü muamelede bulunduğu iddiası ile Sincan Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı 19.04.2012 tarih ve 11-117/307980 sayılı suç ihbarı üzerine Sincan Cumhuriyet Başsavcılığınca 04.07.2012 tarih ve 2012/6399 karar sayı ile verdiği kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı ve bu olaya ilişkin disiplin soruşturması kararı ve bu tarihteki olayla ilgili 2 belge (personel giriş – çıkış raporu ve hastane sevk yazısı),

Gazete haberleri,

Hasar tespit tutanağı ve vukuat raporu,

İnfaz Koruma Memurlarınca olay sonrasında düzenlenmiş tutanak,

Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu idaresince Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen dilekçe.

Ayrıca çeşitli medya organlarında yar alan haberlerden, konuyla ilgili daha önce incelemelerde bulunduğu anlaşılan İnsan Hakları Derneği ve Ankara Barosundan yaptıkları inceleme ve araştırmalar ile yayınladıkları raporlar 08.01.2014 tarihli yazı ile talep edilmiştir.

Türkiye İnsan Hakları Kurumu'nun bilgi ve belge talebini ihtiva eden yazılarına İHD Başkanlığı tarafından verilen 17.1.2014 tarihli cevap ekinde aşağıdaki raporlar gönderilmiştir;

08.01.2014 tarihinde Sincan Çocuk Cezaevinde Kalan Çocuklar ve Cezaevi yetkilileri ile Yapılan Görüşmeler Hakkındaki Açıklama

Ankara Sincan Çocuk ve Gençlik Cezaevindeki 12 Çocuk Hakkındaki Rapor

03.01.2014 tarihinde Sincan Çocuk Cezaevinden Şakran Çocuk Cezaevine Sürgün Edilen Çocuklarla İlgili İHD İzmir Şubesinin Hazırladığı Rapor

05.01.2014 tarihinde Sincan Çocuk Cezaevinden Maltepe Çocuk ve Gençlik Cezaevine Sürgün Edilen Çocuklarla İlgili Raporun Açıklaması

Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza Evine 02.12.2013 tarihli Çocuk Mahpus Sevki Hakkında Rapor

Ankara Çocuk ve Gençlik Cezaevi Hakkında Rapor

2. Adalet Bakanlığının Konuya İlişkin Cevabî Yazısı

Adalet Bakanlığı'nın 04.02.2014 tarih ve 20717 sayılı cevabi yazısında;

- Terör suçundan tutuklu olarak barındırılan çocukların 01.01.2014 tarihinde sayım sırasında kurum görevlilerine saldırmaları ile kurumda korku ve panik yaratarak yangın çıkarmaları nedeniyle Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne (CTGM) hazırlanmış bir raporun bulunmadığı,
- Olayın gerçekleştiği C10 ve C12 koğuşunda kalan çocuklara kötü muamele iddiaları ile ilgili olarak kurum görevlileri hakkında Sincan Cumhuriyet Başsavcılığınca 2014/962 nolu soruşturmanın başlatıldığı, aynı zamanda da idari soruşturma başlatıldığı,
- Olayın sonunda kurum görevlilerince hasar tespit tutanağı tutulduğu,
- Olaylara karışan 11 tutuklu hakkında adli işlem başlatılmak üzere Sincan Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu bildirilmiştir.
- Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen yazı,
- Sincan Cezaevi Müdürlüğü'nün Adalet Bakanlığı'na gönderdiği 10.01.2014 tarih ve 2014/674 sayılı yazıda; basında yer alan haberlerin iki ayrı olaya ilişkin olduğu; birincisinin 2012 yılına ait olduğu ve Ankara Barosu Başkanının cezaevi ziyareti sonrasında yaptığı suç duyurusu ve onunla ilgili verilen takipsiz kararına ilişkin, diğerinin ise 01.01.2014 tarihinde gerçekleşen olaylara ilişkin olduğu bildirilmiştir. Bu iki olaya ilişkin iddialar ayrı ayrı yanıtlanmıştır.

2012 yılında Ankara Barosu'nun suç duyurusunda yer alan iddialarla ilgili olarak;

- Nakil ile gelen çocukların kuruma kabullerinin kamera ile kaydedildiği
- Hücre bulunmadığı
- Darp - cebir iddialarını kanıtlar doktor raporunun bulunmadığı
- Yanlarında getirdikleri eşyalardan Yönetmeliğe aykırı olanların Emanet Eşya Deposunda muhafaza edilip, tahliyelerinde kendilerine verildiği
- Yalıtımlı odanın 2 – 3 saat, saldırgan davranışlar gösteren çocukların sakinleştirilmesi için kullanıldığı, kurumda 2 tane bu nitelikte oda olduğu ve 24 saat izlendiği
- Bu nedenlerle, kabulde darp, ıslatma, soğukta bekletme, eşyalarını vermeme, yalıtımlı odada uzun süre tutma gibi iddiaların doğru olmadığı; zaten bu iddialar ile ilgili Ankara Barosu tarafından yapılan suç duyurusunun takipsizlikle neticelendirildiği bildirilmiştir.

01.01.2014 tarihli olayla ilgili olarak;

- Olayın akşam sayımının yapılacağı 16.05'de meydana geldiği,
- C10 blokta bulunan çocukların; sayım vermek ve havalandırma kapısını kapatmak istemedikleri,
- Çocuklardan birinin İnfaz Koruma Memurlarından R. Özgür Kural'a "çıkın gidin koğuşumuzdan" diyerek üzerine yürüdüğü,
- Bu sırada bir diğer çocuğun İnfaz Koruma Memurlarından Köksal Altınok'a kafa attığı,
- Olaya diğer çocukların da karışarak infaz koruma memurlarına saldırdıkları,
- Bunun üzerine 4 tutuklunun üniteden alınıp, müşahede odalarına yerleştirildiği,
- Bu esnada C 12 blok ünitesinde bulunan çocukların C10'da bulunan çocuklara destek vermek üzere kapılara vurup Kürtçe bağırarak, diğer koğuşlara seslenerek kışkırtmaya ve isyana teşvik etmeye çalıştıkları,
- C12 Ünitesi içindeki kapıyı kırarak dışarıya çıkmaya çalıştıkları, dış kapının kilitlemesi suretiyle dışarı çıkmalarının engellenmesi üzerine, ünite üst katında ünite içindeki eşyalar ile barikat kurdukları,
- Olayın müdür, ikinci müdür, cezaevine yakın İnfaz Koruma Memurlarına (Bundan sonra İKM olarak kısaltılacaktır) bildirilip, 112 Acil Servisi aranarak C12 no.lu üniteye müdahalenin planlandığı,
- Öncelikle çocuklara ihtarlatılarak olayların sonlandırılmasının istendiği,
- Çocukların çağrısı reddederek ellerindeki sert cisimleri ve eşyaları üst kattan
- Alt kattaki İKM'lere fırlattığı ve İKM'lerin yaralanmasına sebebiyet verdikleri,

- Çocukların yangın çıkarma tehdidi nedeniyle yangın söndürme tüpü ve hortumu ile koğuşa girildiği,
- Kurumda bu tür müdahalelerde kullanılmak üzere gaz bulunmadığı,
- Bu nedenlerle C10 no.lu üniteden dört çocuğun 1 no.lu müşahade bölümüne; C12 no.lu üniteden 7 çocuğun ise 2. no.lu müşahade bölümüne alındığı,
- Ünitelerden müşahade bölümüne götürülürken zarar vermelerini engellemek üzere plastik kelepçeler takıldığı,
- Aynı gün içerisinde Kampüs Devlet hastanesine sevk edilerek raporlarının alındığı,
- Hastane dönüşünde teker teker müşahade odalarına yerleştirildikleri,
- Cezaevi idaresinin C10 ve C12 koğuşlarında kalanların planlı biçimde hareket ettikleri kanaatini taşıdığı,
- Olay sonrasında tutuklu 11 çocuk hakkında idari soruşturma başlatıldığı, kaldıkların kurumun değiştirilmesine karar verilerek 4 çocuğun İzmir (Şakran) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na, 4 çocuğun İstanbul (Maltepe) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na 03.01.2014 s.10.15'de nakledildikleri; adli soruşturma için Cumhuriyet Savcılığına 02.01.2014 tarih ve 2014/80 sayılı dilekçe ile suç duyurusunda bulunulduğu
- Olay günü görev yapan personel hakkında idari soruşturma başlatıldığı
- Çıplak arama, işkence ve kötü muamele iddialarının gerçeği yansıtmadığı, Kurumdaki bütün işlemlerin mevzuata uygun yürütüldüğü
- Odalar hariç bütün alanların 24 saat kamera ile izlendiği
- TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun da bu iddialar üzerine 06.01.2014 tarihinde Kurumda inceleme yaptığı ve Kurum hakkındaki iddiaların gerçeği yansıtmadığı yönünde açıklama yaptığı, bildirilmiştir.

3. Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nun Suç Duyurusu Dilekçesi

Sincan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürü tarafından 02.01.2014 tarihinde Sincan Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Suç duyurusunda;

- Çocukların ad ve soyadları ile tutukluluklarına neden olan suç iddiası bildirilmiş
- 11 çocuğun sayım vermek istememe, görevli memuru darp etme, kurumda bulunan diğer tutuklu ve hükümlüleri de suça teşvik etmek üzere slogan atma, kurum araç ve gereçlerine kasten ağır hasar verme suçlarından soruşturma yapılması talep edilmiştir.
- Dilekçe ekinde yer alan olay tutanağında; 01.01.2014 tarihinde gerçekleşen olaylar Kurum Müdürünce Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen dilekçede yer aldığı biçimde anlatılmaktadır. Olay sonrasında çocuklar hakkında isyan çıkarma ve görevli memura saldırı suçlamaları ile vukuat raporu tanzim edilmiş; hasar tespit tutanağı düzenlenmiştir.

4. 2012 yılında Verilen Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar ve Disiplin Soruşturması Sonucu

Ankara Barosu Başkanlığı'nın Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na yaptığı bir ziyaret sırasında; görüştikleri Pozantı Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan Ankara'ya nakil ile gelmiş olan 5 çocuğun kendilerine kurumda kötü muamele yapıldığını bildirmeleri üzerine, konu Başkanlık tarafından bir suç duyurusu ile Sincan Cumhuriyet Başsavcılığına iletilmiştir.

Sincan Cumhuriyet Başsavcılığı Takipsizlik kararı vermiştir. Kararda yer alan mağdur ifadelerine göre; 26.04.2012 tarihinde yapılan görüşmeden önce muhtelif tarihlerde kendilerine aşağıdaki davranışlarda bulunulmuştur:

- Darp
- Yaralanma (parmak kırığı, kol çatlağı)
- Yumuşak odada tutulma (sadece şort ile ve ıslatılarak)
- Kirli müşahade odasında bir kaç gün tutulma ve kirli yatak ve battaniye verilmesi
- Gene mağdur ifadelerinde bu muamelelerin mağdurların aşağıdaki davranışları üzerine gerçekleştiği bildirilmiştir:
- Arkadaş ile tartışıp koğuşun penceresini kırmak
- Başkalarının eşyalarını zorla almak
- Koğuş arkadaşı ile tartışmak
- Bilgisayar odasını toplarken sandalyeyi hızla itmesi üzerine öğretmen ve infaz koruma memuru ile ağız dalaşı yapmak
- Arkadaşının sakal nedeniyle müşahadeye götürülmesine itiraz etmiş olmak
- Bir başka koğuştan yüksek sesle şampuan istemek

Şüpheli İKM'ler savunmalarında kötü muamele iddialarını reddederek, müdahaleye neden olan davranışları şu şekilde açıklamışlardır;

- Çocukların, İKM'lerin bağırma uyarılarını dinlememeleri, bağırma ve slogan atmaya devam etmeleri,
- Çocukların, İKM'lerin üst kattan aşağıya inme uyarılarını dinlememeleri ve indirebiliyorsanız indirin diye diklenmeleri
- Bilgisayar dersi sonrasında sınıfın toplanması sırasında sandalyeyi tekmelemek ve küfretmek

İdarenin savunması özetle şöyledir;

- Parmak kırığının söz konusu olmadığını, parmağa müdahalenin çocuğun uygun olmayan koşullarda kendisine dövme yapmasından kaynaklandığı,

- Süngerli odaya koyma uygulamasının aşağıdaki nedenler ile ve bir kaç saat ile sınırlı biçimde yapıldığı;
  - Bir çocuğun, görevli memura direnmesi
  - Bir çocuğun, arkadaşı ile tartışma ve kavga etmesi
  - Bir çocuğun, arkadaşlarının eşyalarını zorla alarak hakimiyet kurma çabası
  - Bir çocuğun, kurum içi temizlik kurallarına uymayan bir arkadaşının üiteden çıkarılmasına itiraz ve görevli memura mukavemet etmesi
- Müşahadeye alma uygulamasının;
  - bir çocuğun odasındaki camı kırması sebebiyle,
  - bir çocuğun süngerli oda sonrasında görevlilerce nasihatle bulunmak üzere kısa süre ile müşahadede tutulmak suretiyle,
  - Arkadaşının üiteden çıkarılmasına itiraz eden çocuğun de süngerli oda sonrasında müşahadeye alınarak akşam 22.20 ile sabah 08.30 arasında burada tutulmak suretiyle uygulandığı belirtilmiştir.

Savcılıkça toplanan diğer deliller şöyledir;

- CD görüntülerinin izlenmesi ve bilirkişi incelemesi suretiyle yalıtımlı odanın süngerle kaplı olduğu, başka bir şey bulunmadığı, çocukların burada bir kaç saat tutulduğu ve kendilerine orantısız güç kullanılmadığı tespit edilmiştir.
- Başkaca çocuklar tanık olarak dinlenmiştir
- TBMM İnsan Hakları Komisyonunun 03.04.2012 tarihinde yaptığı ziyaret sonrasında gerçekleştirilen açıklamada, çocuklarla yalnız görüşen komisyonun çocukların şikayetçi olmadıklarına dair açıklaması bulunmaktadır.

5. Sağlık Raporları

Adalet Bakanlığı CTGM'den gönderilen konu ile ilgili dosyada, 20 ceza ve infaz görevlisi ile 11 tutuklu çocuğa ait sağlık raporlarının örneklerinin bulunduğu görülmüştür.

Çocuklarla ilgili sağlık raporları

Çocuklar 01.01.2014 tarihinde Kurum Müdürü tarafından önce Kampüs Hastanesine, daha sonra da 22.00 sonrasında Sincan Devlet Hastanesine sevk edilmişlerdir. Her iki hastane tarafından pek çoğunda tarih ve saat belirtilmeksizin genel adli muayene yapılarak, "genel adli muayene formu" düzenlenmiş ve teşhis Müdüriyetçe sevk için yazılan dilekçe altına derkenar olarak yazılmıştır. Adli muayene formunun "olayın öyküsü" başlıklı bölümleri ile "muayene edilenin tıbbi özgeçmişi" başlıklı bölümlerinin ya tamamen boş bırakıldığı ya da eksik şekilde doldurulduğu, muayene bulgularının kısaca tarif edildiği görülmektedir. Muayenesi yapılan 11 çocuğun hepsinde çeşitli darp ve cebir izleri tespit edilmiş olmakla birlikte, Kuruma gönderilen fotokopi nüshalar okunaksız olduğu için özetlenememiştir. Ancak her çocuk için birden fazla bulgu tespit edildiği Müdüriyetçe sevk için yazılan dilekçe altına yazılan derkenarlardan anlaşılmaktadır.

İnfaz ve koruma memurları ile ilgili sağlık raporları

İnfaz ve koruma memurları 01.01.2014 tarihinde önce Kampüs Hastanesinde, daha sonra da saat 17.30 civarında Sincan Devlet Hastanesinde muayene edilerek rapor verilmiştir. Her iki hastane tarafından genel adli muayene yapılarak, "genel adli muayene formu" düzenlenmiştir. Adli muayene formunun "olayın öyküsü" başlıklı bölümleri ile "muayene edilenin tıbbi özgeçmişi" başlıklı bölümlerinin ya tamamen boş bırakıldığı ya da eksik şekilde doldurulduğu, muayene bulgularının kısaca tarif edildiği görülmektedir. Her iki hastane tarafından genel adli muayene tutanağa bağlanmış ve infaz ve koruma memurlarından bazılarında çeşitli darp ve cebir izleri tespit edilmiş olmakla birlikte, Kuruma gönderilen fotokopi nüshalar okunaksız olduğu için özetlenememiştir.

6. Ceza İnfaz Kurumları Yetkilileri İle Yapılan Görüşmeler

Bakanlık yetkilileri ile görüşme

Bu çerçevede ilk olarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı ile diğer kurum yetkilileri, Bakanlık olarak yapmış oldukları cezaevi uygulamaları hakkında dünya örnekleriyle karşılaştırmalı bilgiler sunmuşlar ve akabinde;

- Elazığ, Kayseri ve Pozantı'daki çocuk cezaevlerinin kapatıldığını, buradaki çocukların bir kısmının Ankara'ya getirildiğini, şu an müstakil olarak Gençlik ve Çocuk Eğitim Evlerinin yalnızca Ankara, İstanbul ve İzmir'de bulunduğunu, bunların dışındaki cezaevlerinde ise kapalı cezaevlerinin bir bölümünün çocuklara ayrılmak suretiyle kullanıldığını, Ankara, İstanbul ve İzmir'de toplam yaklaşık 1000 kişilik kapasite olduğunu, hükümlü çocukların yalnızca üç ilde bulunan Çocuk Eğitim Evlerinde kaldıklarını belirtmişlerdir.
- Görüşmede, Almanya'da ve Hollanda'da yedi katlı cezaevlerinin olduğu ve bu cezaevlerindeki odaların müstakil havalandırmasının olmadığı, Türkiye'de ise cezaevlerinin iki katlı olarak inşa edildiği ve havalandırma imkânlarının daha iyi olduğu, Sincan Cezaevi kampüsünün de buna örnek teşkil ettiği belirtmişlerdir.

Çocuk Ceza İnfaz Kurumları ile ilgili olarak;

- Hükümlü çocukların 18 yaşına kadar çocuk eğitim merkezlerinde, 18 yaşından sonra ise normal cezaevlerinde kaldıkları, eğitimlerine devam etmeleri hâlinde ise 21 yaşına kadar bu eğitim merkezlerinde kalabildikleri, açık cezaevlerinde olduğu gibi civardaki okullara devam edebildikleri ve okula servisle gidip gelebildikleri;
- Olayın meydana geldiği ünitelerin girişinde cezaevi infaz görevlisinin kaldığı camlı bölmenin yanısıra ortak alanın ve tutukluların kaldığı odaların bulunduğu, üst katta ise yine tutuklu odalarının bulunduğu, her bir ünitenin dokuzar kişilik olduğu, giriş bölümüyle bağlantılı spor da yapılabilen bir havalandırma bölümü ile yemek yenilen bir odanın bulunduğu ve ortak kullanılan alanda LCD TV ve pinpon masasını bulunduğu, camlı bölmede kameraların ve kontrol panelinin olduğu, ünitelerde yer alan tutuklu odalarının her birinde WC, duş bölmesi, masa, dolap ve yatak bulunduğu;

- Sayılan odaların dışında, tutukluların öfkesi geçene kadar sakinleşmeleri amacıyla bir süre tutuldukları süngerli oda adı verilen odaların ve tutukluların gözlem altında bulundurulmaları gereken hallerde barındırıldıkları müşahede odalarının bulunduğu,
- Grup Liderliği veya Koçluk Sistemi denilen sistemle ünitelerde camlı bölmede mesai saatleri içerisinde sürekli kalan bir kurum görevlisinin çocuklarla yakın iletişim içinde olduğu, onların ihtiyaçlarını gözettiği, günlük işlerini düzenlediği, birebir çocuklarla ilgilendiği,
- Vardiyalı nöbet sistemi gereğince görevliler tarafından günlük 3 defa tutanakla sayım yapıldığı, havanın kararmasından önce sayım yapıp havalandırma bölümünün kapatıldığı,
- C10 ve C12 ünitelerinde olaya karışan tutuklu çocukların bulunduğu, C10'da dört ve C12'de yedi kişi olmak üzere toplam on bir tutuklu ve hükümlü çocuk bulunduğu,
- Sincan Cezaevine TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri ile İHD Ankara Şubesi, TUHAD FED Ankara Temsilciliği, BDP Hukuk Komisyonu üyelerinin 02.01.2014 tarihinde ziyaret gerçekleştirdikleri ve çocuklarla görüştikleri; ifade edilmiştir.

Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu yetkilileri ile görüşme

Kurum yetkilileri tarafından konuyla ilgili video görüntüleri eşliğinde olaya ilişkin açıklamalı bir sunum gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme esnasında Cezaevi yetkilileri iddialara ilişkin şu açıklamalarda bulunmuşlardır:

- Sayımın her vardiya değişikliğinde alındığı, genelde sabah ve akşam saatlerinde yapıldığı, bu işlemin yaklaşık 3-4 dakika aldığı, saat 16:00'da hava kararınca koğuşlardaki havalandırma kapısının kapatılıp tespit edilen mevcudun yeni memura teslim işleminin yapılması şeklinde gerçekleştiği; olay günü saat 16:00 civarında sayım için C10 koğuşuna infaz koruma memurları geldiğinde üst katta bulunan bir tutuklu çocuğun aşağıya gelmediği, sayım vermeyeceğini söyleyerek memurlardan koğuşu terk etmesini istediği, görevlilerin de yasal vazifelerini yapmak istemeleri üzerine aşağıdaki çocuklardan birisinin infaz koruma memurlarından birine kafa atarak düşürdüğü, bunun üzerine arbede yaşandığı, çocukların ellerindeki süpürge saplarıyla görevlilere vurduğu ifade edilmiş ve kamera kayıtlarındaki görüntüler izlettirilmiştir. Sayımın bir düzen ve disiplin işlemi olduğu belirtilerek keyfi sayım usulünün ihdas edilemeyeceği vurgulanmıştır.
- C12 ünitesinde de sayım yapılmak istendiği ancak bu ünitedeki tutuklu çocukların da C10 koğuşundaki olayları gerekçe göstererek sayım vermeyeceklerini ifade ederek kapıya vurdukları, slogan attıkları, bunun üzerine görevli infaz koruma memurunun korkarak dışarı çıktığı, buradaki tutuklu çocukların amacının eylemi tüm cezaevine yaymak olduğu, koğuşu ateşe vereceklerini söyledikleri ve merdiven çıkışına masa ve sandalyelerle barikat kurdukları, yukardan infaz koruma memurlarına çeşitli malzemeler attıkları, ellerine ne geçirdilerse camlara vurdukları, içeriği görüntüleyen kameraları kırmaya çalıştıkları, kısmen de zarar verdikleri, cezaevini yakmaktan bahsettikleri için hortumla su sıkıldığı, yangın çıkması ihtimaline binaen yangın tüpünün getirildiği, yukardan atılan

çelik dolabın yangın tüpüne isabet ettiği ve tüpün patlamasıyla etrafa duman yayıldığı, bunun dışında gaz sıkma gibi bir müdahalenin söz konusu olmadığı ifade edilmiştir.

- Çocukların mahkeme ve cezaevi kampüsü dışındaki hastanelerden dönüşlerinde çıplak olarak arandığı iddiasıyla ilgili olarak; çıplak aramaya ilgili mevzuatta hüküm bulunduğu, bu tür uygulamaların hemen hemen bütün ülkelerde olduğu, bunun güvenliğinin sağlanması bakımından önemli olduğu, dışarıdan gelirken içeriye yasak olan uyuşturucu maddelerin, kesici ve delici aletlerin sokulabildiği, bu suretle geçmişte kişilerin sağlığını ve can güvenliğini tehdit eden olayların yaşandığı, bir mahkumun dışarıdan soktuğu jiletle cezaevi doktorunun yüzünü yaraladığı belirtilmiştir. Her zaman çıplak arama yapılmadığı, şüpheli durumlarda bu aramanın yapıldığı, çocukların ise çıplak aramaya tabi tutulmadıkları, son iki yıldır büyüklerin de ameliyat önlüğüne benzer önlük giydirilerek arama yapıldığı bilgisi verilmiştir.
- Müşahede odasının penceresinin açık olduğu, kaloriferlerin yanmadığı ve burada kalanlara yemek verilmediği yönündeki iddialarla ilgili olarak; odaların pencerelerinin kapalı vaziyette sabit olduğu, kaloriferin her zaman çalışır konumda tutulduğu, ayrıca üç öğün yemek verildiği ifade edilmiştir.
- Hastaneye götürülen çocukların doktorla iletişim kurmalarının engellendiği iddiasıyla ilgili olarak; olaya karışan onbir çocuğun aynı gün yerleşke içerisinde bulunan hastaneye götürüldüğü, doktorun uygun gördüğü üç çocuğun ise Sincan Devlet Hastanesine götürülerek muayenelerinin yapıldığı, bütün çocuklar için geçici tabip raporu düzenlendiği, ayrıca olayda 21 infaz koruma memurunun da yaralandığı, bunlara ilişkin raporların da mevcut olduğu, hiçbir şekilde tutuklu çocukların doktorla görüşmelerinin engellenmediği belirtilmiştir.
- Çocukların süngerli odaya kapatıldıkları ve buradaki vanadan çıkan suya maruz bırakıldıkları iddialarıyla ilgili olarak; disiplin amacıyla huzursuzluk çıkaran, kriz geçiren çocukların sakinleşmesi ve kendilerine zarar vermemeleri için, 1-2 saatliğine etrafı süngerle kaplı odaya alındıkları, iddia edildiği gibi su fışkırtan vananın mevcut olmadığı ifade edilmiştir.
- Tuvalet kapılarının infaz koruma memurlarınca kilitli bulundurulması sebebiyle ihtiyacın izin alınmak suretiyle giderildiği yönündeki iddialarla ilgili olarak; her odada duş ve tuvaletlerin bulunduğu ve kapıların açık olduğu ifade edilmiştir.
- Haftalık telefon görüşmelerinde "tekmil" istendiği yönündeki iddialarla ilgili olarak; ilgili yönetmelik gereği yakınları ile görüşmek isteyen kişilerin görüşeceği kişileri önceden idareye bildirdiği, yapılan telefon görüşmelerin dinlendiği, telefon görüşmelerinde gerek tutuklu ve hükümlü çocuğun gerekse bunların aile yakınlarının kendilerini tanıttıkları, bunların dışında ayrıca bir "tekmil" alınması ve verilmesi şeklinde bir uygulamanın mevcut olmadığı ifade edilmiştir.
- Sosyal etkinliklere katılım konusuyla ilgili iddialar hakkında; bu bağlamda bütün tutuklu ve hükümlülere eşit davranıldığı, her gün düzenli spor yapılabilirdiği, kütüphaneden ve bilgisayarlardan faydalanabildiği, ancak güvenlik açısından adli mahkûmlarla terör mahkûmlarının bir araya getirilmediği ifade edilmiştir.

İzmir (Şakran) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Yönetimiyle Görüşme

Cezaevi Başsavcısı tarafından, cezaevi kampüsündeki uygulamalar ve yerleşke hakkında genel bilgiler verilerek kampüste kalanların yararlanacakları PTT ve banka şubelerinin bulunduğu, mahkum kadınlara ait çocuk emzirme odaları ve kreşin bulunduğu, yine ziyaretçilerin giriş kapısından araçlarla alınarak ziyaret noktalarına götürüldüğü, kampüsteki standartların Avrupa standartlarına sahip olduğu, kampüsün 24 saat kamera görüntüleri ile izlenip kayıt altına alındığı, Devlet yatırımının son yıllarda arttırıldığı ifade edilmiştir.

Kampüste mahkumlara yönelik psiko-sosyal destek verildiği, bu alanda dört uzmana daha ihtiyaç olduğu, maddi imkanı olmayan ve tahliye edilen mahkumlara ulaşım konusunda dahi yardımcı olduğu belirtilmiştir.

Yasadışı örgütlerin yönlendirmeleri ve baskısı ile çocukların cezaevlerinde çeşitli disiplinsizlik eylemlerine kalkıştığı, bunun sonucunda buldukları cezaevlerinden başka cezaevlerine sevk edilmelerinin zorunlu hale geldiği, çocuklara dışarıdan yönlendirilmemesi halinde çok kısa sürede sorunların giderilebileceği, dışarıdan müdahale ve ziyaretlerle çocukların kahramanlaştırıldıkları ifade edilmiştir.

İstanbul Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Yönetimiyle Görüşme

Cezaevi yöneticileri tarafından, tutuklu çocukların Ankara'dan İstanbul'a nakille geldiklerinde hepsine sağlık raporu düzenlendiği, çocukları dışarıdan etkileyen yasadışı örgütlerin temel sorun olduğu, çocukların bu örgütler tarafından yönlendirildiği, bunun dışında bir problemin olmadığı, cezaevindeki yöneticilerinin pedagojik formasyona sahip oldukları, tutuklu çocuklara iyi davranmaya çalıştıkları, tutuklu çocukların da cezaevinin kuralları olduğunun farkında olmalarının beklendiği, bu konuda gerekirse tutuklu yakınları ve ailelerinin de bilinçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

7. Hükümlü/Tutuklu Çocuklarla Yapılan Görüşmeler

Ankara'da kalan iki, İzmir'e nakledilen dört ve İstanbul'a nakledilen üç olmak üzere toplam 9 çocukla yapılan görüşmelerde aşağıdaki anlatımlar tespit edilmiştir.

F.E. ile Görüşme

C10 Ünitesinde kalan F.E., Hakkari'den Sincan Cezaevine nakledildiğini, yolculuk esnasında kendisine yemek verildiğini, olay günü H.E. isimli arkadaşının hasta olması nedeniyle aşağıdaki sayıma inmediğini, infaz koruma memurlarının inmesi için ısrarcı olduklarını, daha sonra memurların kendilerine küfrettiklerini ve B.D. isimli arkadaşlarının üzerine atıldıklarını, ancak ilk hareketin arkadaşlarından mı yoksa memurlardan mı geldiğini bilmediğini, kendilerinden istenmesine rağmen adli mahkumlar gibi ayakta sayım vermediklerini, ortak kullanım alanında oturarak sayım verdiklerini, arbededen sonra memurların kendilerini döverek müşahede odasına götürdüklerini, aynı gün doktora götürüldüklerini, müşahede odasının pencerelerinin kapalı olduğunu ve kaloriferlerin yandığını ifade etmiştir.

A.D. ile Görüşme

Olay esnasında C10 koğuşunda (ünite) kalmakta olan A.D., olay günü C10 koğuşunda (ünite) dört kişi oturduklarını, H.E. adlı arkadaşlarının hasta olduğunu, memurlar ısrarla "aşağıya geleceksin, köpek gibi ayağımıza geleceksin" diyerek küfür ettiklerini, ayak ayaküstüne attıklarını, "ayak ayaküstüne atmayın, bize saygı gösterin" dediklerini, bunun üzerine olayların çıktığını, olay gününe kadar sayım verdiklerini bir sorun yaşamadıklarını, olay günü H.E.'nin hasta olduğunu, küfür etmeksizin güzelce konuşulseydi arkadaşlarının aşağıya ineceğini ve bu olayın olmayacağını, fiili saldırıyı ilk olarak kimin başlattığını bilemediğini, ilk saldırı hareketini kendilerinin de yapmış olabileceğini, olay esnasında cam kırmadıklarını ve hiçbir şeye zarar vermediklerini,

Sincan Cezaevine olaylardan önce iki hafta önce gelmiş olduğunu, ayakta sayım konusunda görevliler ısrar etmeleri nedeniyle açık grevine gitmeyi düşündüklerini, kendilerinin diğer adli tutuklu ve mahkûmlardan farklı bir muameleye tabi tutulduklarını, örneğin Kürtçe şarkı söyledikleri için tutanak tutularak disiplin cezası verilmekle tehdit edildiklerini,

Olaydan sonra, kendisine arkadan kelepçe takıldığını, elleri kelepçeli olarak süngerli odada altı saat kaldığını, bilahare kampüsteki hastaneye götürüldüğünü, hastanede jandarma komutanının kendisi için "rapor mapor vermeyin" dediğini, doktorla görüşüp konuştuğunu, kendisine doktor raporu verildiğini ancak raporun içeriğini görmediğini, hastaneden dönüşte çıplak aramaya maruz kalmadığını, kamerasız odada dövüldüğünü,

Müşahede odasında yataksız ranza üzerinde iki gün yattığını, ertesi güne kadar yatak verilmediğini, ayakları ve ellerinin yara olduğunu, boynunu kırıpratmadığını, ellerinin kelepçe izi olduğunu, odada bulunan üst camın kenarının açık olduğunu, kaloriferin yanmadığını odanın soğuk olduğunu, elbisesinin kendisine verilmediğini, müşahedede kaldığı sırada yemek verildiğini,

Getirildikleri Maltepe Cezaevinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ve dışarıdan herhangi bir etkilemenin olmadığını,

Babasının emanet para olarak 150 TL banka havalesi yaptığını ancak buna dair bir belgenin olmadığını, bu paranın emanet kaydına girip girmediğini bilmediğini,

Psikolog desteğine ihtiyacının olmadığını ama bazı arkadaşlarının ihtiyaç duyduğunu, hücrede psikolojisinin bozulduğunu, bu nedenle müşahede cezası verilmesini istemediklerini, olaylar nedeniyle bir ceza verilecekse olaya karşın herkese ceza verilmesini istediklerini,

Çağdaş Hukukçular Derneği ve TUHAD'ın temsilcilerinin kendilerini ziyarete geldiğini, avukatıyla görüşmediğini, şu anda içinde bulunduğu Maltepe cezaevinden memnun olduğunu ifade etmiştir.

B.D. ile Görüşme

Olay esnasında C10 koğuşunda kalmakta olan B.D., olay günü H.E. adlı arkadaşının hasta olduğunu, oturarak sayım verdiklerini, gardiyanların "aşağıya ineceksin", "Köpek gibi ayağıma geleceksin" diyerek kendilerini tahrik ettiklerini, A.D. ve kendisine küfrettiklerini, kendilerinin de

küfürle karşılık verdiklerini ve kavga çıktığını, H.E.'nin C12'den C10'a yeni geldiğini, H.E.'nin hasta ve halsiz olduğunu bildirdiğini, "Bu günlük böyle olsun" dediğini, kendisinin sırf sıkıntı çıkmasın diye ayakta sayım verdiğini, hatta H.E.'ye "Sıkıntı çıkmasın, sürünerek in" dediğini, A.D. ile görevli memurun bu sırada tartıştığını, bana da "Sizin gibi teröristleri çok gördük" deyince dayanamayıp görevliye kafa attığını, arbede çıkınca ellerine geçirdikleri temizlik malzemesinin sopalarıyla görevlilere karşılık verdiklerini, süngerli odada kelepçelendiklerini, sol kolunda yarasının olduğunu,

Sayımla ilgili daha önce bir sorun yaşamadıklarını, açlık grevine girince Savcının "Tamam oturarak sayım versinler" dediğini, olay sonrasında süngerli odada baygın olarak uzun süre kaldıklarını, süngerli odada ve kamerasız odada darp edildiklerini, hastaneden döndükten sonra müşahede odasında soğukta yataksız demir ranzanın üzerinde iki gün kaldığını,

Sincan Cezaevine giriş ve çıkışlarda önlükle arama yapıldığını,

Telefon görüşmesi anında tanıtım dışında ayrıca gardiyana tekmil vermediklerini,

Sincan Cezaevine olaydan on gün önce geldiğini, kütüphane ve sosyal imkânlardan yararlanmadığını, aralarında kendilerini temsil eden birisinin olmadığını,

Sincan Cezaevinde ünite içerisinde görevli koç tabir ettikleri memurla ilişkilerinin zayıf olduğunu bu görevlilerin süre dolsa da gitsek duygusu ile davrandıklarına dair bir izlenim verdiklerini, ünite içerisinde lavaboya gitmek istediklerinde kapıların açılmadığını, ancak izin alarak odalarına girebildiklerini ifade etmiştir.

E.T. ile Görüşme

E.T. ifadesinde; kendisinin C12 koğuşunda kaldığını, Mersin'den Sincan Cezaevine naklen geldiğini belirterek olay günü arkadaşlarının dövülmesini duyunca olayı protesto etmek amacıyla C12 koğuşunun kapılarına vurduklarını, üzerlerine hortumla su sıkıldığını, daha sonra sarı renkte gaz sıkıldığını, karavana kapağı ile kafasına vurulduğunu, bilahare kendilerinin yumuşak odaya götürüldüklerini, bu odada ellerinin plastik kelepçeyle kelepçelendiğini, 3-5 saat bu vaziyette bekletildiklerini, daha sonra kampüsteki hastaneye buradan da Sincan Devlet Hastanesine götürüldüklerini, kendisinin doktorlarla görüşmesinde bir sıkıntı yaşamadığını, son olaya kadar da Cezaevinde sosyal aktivitelere katılma konusunda ve diğer etkinliklerde sıkıntı yaşamadıklarını, ilk gün kendisinin kalmış olduğu müşahede odasının kaloriferinin bozuk olduğunu ve üzerinin ıslak olması nedeniyle üşüdüğünü, ancak sabah kaloriferin tamir edildiğini, kendilerinin çıplak aramaya maruz kalmadığını ifade etmiştir.

M.K. ile Görüşme

C12 koğuşunda kalan M.K., arkadaşlarından duyduğu kadarıyla, bir arkadaşının hasta olduğunu, bu arkadaşının ne tür bir hastalığı olduğunu bilmediğini, sayım sırasında aşağıya inememiş olduğunu, görevlilerin küfür ettiklerini, B.D. isimli arkadaşının gardiyana kafa attığını duyduğunu ifade etmiştir. Daha sonra C12 koğuşunda kalmakta iken C10'daki sesleri duyduklarını ve protesto ettiklerini, koğuşun üst katına çıktıklarını, üzerlerine tazyikli su ve gaz sıkıldığını, kendilerinde

çakmak vs. olmadığından ateş yakma imkânlarının olmadığını, bir arkadaşının kafasının duvara vurulduğunu, dolapları devirdiklerini, arkadaşlarının yüzleri eğilerek müşahede odasına götürdüklerini, orada iken üzerinin ıslak olduğunu ve üşüdüğünü, bazı arkadaşlarının kaldığı odaların camlarının kırık olduğunu, kendisinin kaldığı odanın camının kırık olmadığını, olayda parmağının yaralandığını, olay sırasında niteliğini bilemediği bir gaz sıkıldığını, bundan etkilenerek kusmaya başladığını, 7-8 kişinin eli kelepçeli olarak 10 saat yumuşak oda adı verilen müşahede odasında kaldığını, hepsinin kelepçeli ve üzerleri ıslak olduğunu, gece hastaneye gönderildiklerini, hastanede gardiyan ve jandarmaların bulunduğunu ve doktorla hiç baş başa kalamadıklarını, hastaneden dönüşte 10-20 gardiyanın üzerlerine saldırdığını, elbiseleri çıkartılarak arama yapıldığını ve arama odasında dövüldüklerini, bu olaydan önce müdürün kendilerini “sizi yumuşak odalara atacağım, aklınız başınıza gelecek” diye tehdit ettiğini, telefonda görüşmek için önceden kayıt yaptırdıklarını, görüşmelerinde bir sorun yaşamadıklarını, telefonda ailesiyle Kürtçe de konuşabildiğini, telefonda yaptığı görüşme ile ilgili “tekmil” vermesinin söz konusu olmadığını, nakil sırasında öğle yemeği yediklerini, emanetteki paralarını aldığını ancak elbiseleri ile bazı fotoğraflarını alamadığını, cezaevinde spor faaliyeti yapabildiğini, kitap ve dergi okuyabildiğini, kütüphaneden faydalanabildiğini, kitap okumayı sevdiğini, koğuş başkanlığı şeklinde bir kararlarının ve uygulamalarının olmadığını ifade etmiştir.

F.T. ile Görüşme

Olay esnasında C12 koğuşunda kalmakta olan F.T., C10'da kalan H.E.'nin olay günü hasta olduğunu, gardiyanların aşağıya inmesi hususunda ısrar ve küfür ettiklerini, bunun üzerine kargaşanın çıktığını duyduklarını, kendilerinin de C12 koğuşundan olayları gördüklerini, bunun üzerine kendilerinin de koğuş kapısına vurduklarını, daha sonra gardiyanların kendilerini almaya geldiklerini, içeriye su ve biber gazı sıktıklarını, demir sopalarla ve karavana ile kendilerine vurduklarını, ısladıklarını ve sürüklenerek götürüldüklerini, olaylar sırasında gardiyanlara saldıran bir arkadaşlarının olmadığını ve koğuşta 50-60 gardiyanın olduğunu, üst kattaki kamerayı kapattıklarını, bilgisayarı kırdıklarını, kendilerini savunmak için eşyaları yığıdıklarını, masaları, dolapları engel olsun diye çıkışa koyduklarını, koğuşun rengini anlayamadığın bir gazla kaplandığını, hastaneden getirildikten sonra müşahede odasında ve küçük arama yerinde dövüldüklerini, elleri kelepçeli ve üzerleri ıslak hâlde beton zeminde kaldıklarını,

Arama yerinde kendilerine soyunun denildiğini, zorla kaba elbiselerini soyduklarını, hastaneden dönünce dövüldüklerini, montunun ve elbiselerinin kanlı vaziyette olduğunu, kendisinin süngerli odada kalmadığını, müşahede odasına konulduğunu, odada yatak olmadığını, elbiselerinin ıslak ve eli kelepçeli olarak betonda yerde kaldığını, camı kırık olduğundan odanın soğuk olduğunu,

Ankara'dan, İzmir'e nakil sırasında araçta dört kişi birlikte geldiklerini, yolda kendilerine bir defa yemek verildiğini, yolculuk süresince mola verilmediğini, Sincan cezaevinden ayrıldıktan sonra emanette bulunan parasını tam olarak aldığını, ancak bir kısım elbiseleri ile kitaplarının eksik olduğunu,

Sincan Cezaevinde sosyal aktivitelere katıldığını, spora çıkabildiklerini, bilgisayardan yararlandığını,

Cezaevine ilk geldiklerinde kaldıkları odaların kapılarının idare tarafından kapatılmadığını ancak bir iki hafta sonra gece kapıların kapatıldığını, bu uygulamadan dolayı tepki koyduklarını, sabah saat sekizden akşam beşe kadar odalara sokulmadıklarını, lavaboya dahi gidemediklerini, yaşadıkları olay olmadan önce kapıların kapalı kalması dışında başka bir gerginlik olmadığını, bu yüzden Müdürün kendilerini disiplin cezası vermekle tehdit ettiğini, bu yüzden bilinçli olarak kapıları açık bıraktıklarını, o güne kadar sayımla ilgili bir sıkıntı yaşamadıklarını, hasta olan arkadaşı H.E.'nin başının ağrıdığını öğrendiğini,

Hâlen bazı psikolojik sorunlar yaşadığını, psikolojik destek verilirse iyi olacağını, sabaha kadar uyuyamadığını, zaman zaman korku duyduğunu, geceleri kendisini yalnız hissettiğini, psikolojisinin bozulduğunu, Sincan Cezaevine ilk kez geldiklerinde cennet gibi gördüklerini, ilk iki hafta bir saat spora çıkarıldıklarını, daha sonra bu aktivitelere katılımlarının azaldığını,

Dışarıdan okumak istedikleri kitapların geldiğini, genelde felsefe, tarih türü kitaplar okuduğunu, arkadaşlarıyla sabaha kadar kitap okuduklarını ifade etmiştir.

M.H.A. ile Görüşme

Olay esnasında C12 koğuşunda kalmakta olan M.H.A., C10'da hasta bir arkadaşının olduğunu, bu kişinin sayım sırasında aşağıya inemediğini, gardiyanın O'nu gördüğü halde aşağıya gelmesi için ısrar ettiğini, başgardiyanın bacak bacak üstüne attığını, küfür ettiğini, arbede sırasında önce gardiyanın saldırdığını duyduğunu, 40-50 gardiyanın geldiğini, sayımda sürekli sorun çıkardıklarını, oturarak sayım verdiklerini, sayım sırasında ayağa kalkarak sıraya girmelerinin istendiğini, tek koğuşta dokuz kişi kaldıklarını, bazı sorunlar yaşandığını, daha sonra sayı azalınca ayrı ayrı koğuşlara ayrıldıklarını,

Olay öncesinde kapının gece kapalı kalmamasını istediklerini, bundan dolayı sorun çıktığını, sayım meselesi yüzünden cezaevi müdürünün kendilerini disiplin cezası vermekle tehdit ettiğini ve nihai olarak olayın asıl sebebinin gece ve gündüz kaldıkları odaların kapılarını açık bırakmak istemeleri olduğunu,

C10 koğuşunda olanları duyduğunda kendilerine de aynısı yapılacak diye önlem almak için üst kata çıktıklarını, masa, sandalye ve dolap gibi eşyaları görevlilerin yukarıya çıkmalarını önlemek için merdiven başına koyduklarını, arkadaşlarının sağ ve salim olduklarını görmek istediklerini, sağlam olduğunu görünce kendilerinin inceklerini söylediklerini, üst katın kamerasını kendilerinin kırdıklarını, birkaç görevlinin üniteye gelerek kendileriyle temasa geçip müdahale etmeye başladıkları sırada çakmak aradıklarını ancak bulamadıklarını, bunu bir gardiyanın duyduğunu ve görevlilerin yatakları ve diğer eşyaların yakılacağını düşündüklerini, bu sırada bir anda "pıss" diye bir ses duyduklarını, üzerlerine su ve gaz sıkıldığını, buldukları koridorun gazla dolduğunu, gazın renginin beyaz mı, sarı mı olduğunu anlayamadıklarını,

Müşahede odasına götürülürken gardiyanların kendilerini dövdüklerini, kendisinin yumuşak odaya götürülmediğini, elleri ve ayaklarından kelepçelediklerini, hücreye atıp orada dövdüklerini, müşahede odasında üç saat kaldığını, daha sonra kelepçenin çıkarılarak hastaneye götürüldüğünü, hastaneden geri gelirken yine kendisini dövdüklerini, üst araması yaptıklarını, kamerasız odaya

aldıklarını, üstsüz arama yapmak istediklerini, “soyunun” dediklerini, ancak soyunmadıklarını bunun üzerine gardiyanların kendilerini dövdüklerini, tekmelerden dolayı darp raporunun olduğunu, beyin tomografisi için Sincan Devlet Hastanesine götürüldüğünü,

Müşahede odasında yatak bulunmadığını, camın kırık olduğunu, İnsan Hakları Derneğinden ziyaretçiler gelince yatak verdiklerini, ayın üçüne kadar müşahede odasında kaldıklarını, nakledilirken kendilerine yemek verildiğini,

Sincan Cezaevinde spora katıldığını, kütüphane ve bilgisayardan yararlandığını, bu imkânların daha sonra azaldığını, en sonunda haftada iki güne düştüğünü, avluda da spor yaptıklarını, bir sıkıntı yaşamadıklarını,

Olay olana kadar Sincan Cezaevinde yedi aydır kaldığını, bu süre içerisinde bir sorun olmadığını, ilk defa sayım ve kapıların kapatılıp kapatılmaması sorunu yüzünden gerginlik çıktığını, sayımı ayakta değil de oturarak vermek istediklerini, sayıma iki üç görevlinin geldiğini,

Ankara’daki olayın gerçek sebebinin, kendi koşullarında kalmak isteyen diğer siyasi suçlulara izin verilmemesi olduğunu, kendi koşullarında tüzük oluşturduklarını, bu tüzüğe uymayan arkadaşların ayrıldıklarını, ayakta sayıma razı olmalarının teslim olmak gibi bir anlama geleceğini düşündüklerini, diğer koşullarda kalan ve “bağımsızlar” olarak adlandırdıkları arkadaşlarına da kötü davranıldığını,

Emanetteki paralarını aldığını, Sincan Cezaevindeki yemeklerin iyi olduğunu, nakledildiği İzmir Cezaevinde sürekli bulgur makarna yediklerini,

Büyüklerine saygı gösterdiklerini, ancak buradaki sayımın ayakta askerî sistemle yapılmasının doğru olmadığına inandıklarını, gündüz odalarına girmek istedikleri hâlde buna izin verilmediğini, bu yetkinin gardiyanların elinde olduğunu, kapıların kapalı olmasının daha çok gündüz sorun olduğunu,

İdareyle görüşmelerinde bazen kendisinin bazen de diğer bir arkadaşının kendilerini temsil ettiğini, idareyle görüşmeyen sessiz arkadaşlarının da bulunduğunu, psikolojik bir sorun yaşamadığını ve psikolojik desteğe ihtiyacının olmadığını ifade etmiştir.

H.E. ile Görüşme

Olay esnasında C12 koşullarında kalmakta olan H.E., sayım günü grip olduğunu, kalkacak durumunun olmadığını ve üst kattaki odasından kalkıp sayım yerine gelemediğini, sayım yapan görevlilere yukarıdan görüldüğünü, “hastayım gelemem, aşağıya gelmemi bu sefer istemeyin” dediğini, aşağıda ortak alanda bir görevlinin ısrarla aşağıya gelmesini istediğini, oturarak ayak ayaküstüne attığını, bir arkadaşının görevliye “ayak ayaküstüne atmayın” dediğini, bu sırada gardiyanın arkadaşına vurduğunu, diğer arkadaşının da ona kafa attığını, bu arada 10-15 gardiyanın daha koşu geldiğini, bilahare 30-40 kişi olduklarını, “tamam, geri çekiliyoruz” dediklerini ancak yüzünü duvara vura vura müşahedeye götürdüklerini, görüşme sırasında heyete dönerek “Yüzümde yara var bakın gözüküyor, Raporda belli, dişim sallanıyor, dişime yumruk

vurdular.” diyerek olayı anlatmaya devam etmiş ve olay sırasında slogan attığını, “sesini kes” diyerek kendisine daha fazla vurmaya başladıklarını, ellerine ve ayaklarına kelepçe vurduklarını, müşahede odasına götürdüklerini, süngerli odada kendisini duvardan duvara vurduklarını, nefes almakta zorlandıklarını, orada bir süre beklediklerini, bilahare kötü kelimelerle küfürler ederek hastaneye götürdüklerini, hastanede doktora “darp izi ne olacak?” diye sorduğunu, kendisini büyük hastaneye sevk ettiklerini, orada askerler ve gardiyanların olduğunu, onların da kendisine küftüklerini, ring arabasında da küftüklerini, cezaevine gelince beyaz saçlı gardiyanın arama odasında üzerindeki elbiseyi pantolonunu zorla çıkarttığını, sadece iç çamaşırının kaldığını, pantolonunu yırtarak çıkardıklarını, kemerle vurmaya başladıklarını, daha sonra kapıyı açarak üzerini giydirdiklerini, bir gardiyanın ellerinden tuttuğunu bu sırada diğer gardiyanların kendisine vurmaya başladıklarını, kendisini “hücreye” attıklarını, orada da vurduklarını, diğer arkadaşlarının da çıplak aramaya tabi tutulmak istendiğini, kaldığı “hücrede” yatak olmadığını, elbiselerinin üzerinde oturduğunu, odada cam olmadığını,

Bir senedir cezaevinde olduğunu, kendisine kinli davranıldığını, “bir senedir buradasın sana göstereceğiz” diyerek üzerine portakal kabukları atıp tükürdüklerini, yemek vermediklerini ve hakaret ettiklerini, yine sabah gelip hakaret ettiklerini, kendisine kahvaltı vermediklerini, bir gardiyanın kendisine yemek vermediğini ve hakaret edip küftüğünü, avukatlarla görüşme yaptıklarını ve onlara her şeyi anlattıklarını, bunun üzerine gardiyanların yatak verdiklerini,

C12’de olanları bilmediğini, ancak C12’de kalan arkadaşlarının müşahedeye geldiklerinde üzerlerinin ıslak olduğunu, gaz koktuklarını,

Olay olmadan önce cezaevi müdürünün kendilerini “Eğer kurallara uymazsanız sizi hücreye atarız.” diyerek tehdit ettiğini, sayımı oturarak verdiklerini, yönetimin ise her zaman ayakta sayım yapmak istediğini, kendilerini zorlamalarına rağmen bunu yapmadıklarını, gerginlik olunca cezaevi savcısının kendilerine tenis masasının yanında sayım vereceklerini söylediğini, kendilerinin ise oturarak sayım vermek istediklerini savcının da buna onay vermesi üzerine uygulamanın böyle devam ettiğini,

Hastaneye giderken ve gelirken üst araması yapıldığını, Cezaevi Savcısı üst araması yapılmayacak demesine rağmen aramanın yapılmaya devam edildiğini, kitaplarının yırtıldığını, ayda bir askerlerin arama yaptığını, gardiyanların da bir hafta sonra gelip keyfi arama yaptığını,

Sosyal aktivitelere katıldığını, yarım saat spor yaptığını, bilgisayardan yararlanabildiğini, istediği kitapların geç de olsa geldiğini, gazete ve mektuplarının bazen gelmediğini, mektuplarının yırtılıp atıldığını,

Telefonla görüşmeye çıktıklarında “tekmil” verdiklerini, bu işlemin görüşme yaptıkları kişilerin (anne, baba ve kardeşi) isimlerini belirtmeleri şeklinde olduğunu, telefonda görüşme yapabilmesi için böyle bir usule uymak zorunda olduğunu bildiğini, bunun dışında görüşme bittikten sonra görüşme içeriği ile ilgili bir bilgi verme anlamında “tekmil” vermediklerini, görüşmelerini Kürtçe yapabildiklerini,

Emanetteki paralarının hepsini aldığını, elbiselerinin çoğunun orada kaldığını, diğer memurlar elbiselerin bir kısmını kendileri ayrılırken arkadan getirdiklerini,

Okumayı Sincan Cezaevinde öğrendiğini, okula gitmek istediğini ancak kendisine izin verilmediğini, "sen teröristsin" dediklerini, şikâyet etmesi üzerine kendisini okula gönderdiklerini,

Olaydan önce 2013 Mart ayında sayım vermemek için açlık grevine gittiklerini, zorla sayıma götürüldüklerini, bu eylemden dolayı kendisine disiplin cezası verildiğini ve beş gün müşahade odasında (hücrede) kaldığını,

30'a yakın dilekçe yazdığını, ancak dilekçelerine savcının cevap vermediğini, mektuplarının yırtıldığını düşündüğünü, idareye yazılan dilekçelerinin de dikkate alınmadığını, idareyle sorunlarda temsilci olarak bazen F.T.nin bazen de kendisinin görüştüğünü, sorunları idareye söylediğini, sıkıntısı olan diğer arkadaşlarının da sorunlarını idareye iletebildiklerini,

İzmir Cezaevine gelince görevlilerin "buradaki sisteme uyacaksınız kurallara uymak zorundasınız" şeklinde kendisini uyardıklarını, ayrıca "Sizi ayağımızın altına almasını da biliriz vs." şeklinde sözlerle kendilerini tehdit ettiklerini ifade etmiştir.

K.Ş. ile görüşme

Olay esnasında C12 koğuşunda kalmakta olan K.Ş., C10 koğuşunda yaşanan arbedeyi kendi koğuşlarından görebildiklerini, sonradan öğrendiklerine göre bir arkadaşlarının hastalığını gerekçe göstererek, "Kalkamıyorum, gelemiyorum" demiş olduğunu, kavganın başlangıcını ve görevlilerle tutuklu çocukların birbirlerine girmesini koğuşlarından görebildiklerini,

Gardiyanların zorla saygı gösterilmesini istediklerini, sayım esnasında ayaklarına gelmelerini istediklerini, ana babalarına ve kardeşlerine küfredildiğini, kendilerinin de gördükleri olaylara tepki gösterdiklerini, ne oluyor diye sorduklarını, arkadaşlarının dövüldüğünü gördüklerini,

Olaydan önce Müdürün kendilerini müşahade odasına atmakla tehdit ettiğini, müdürün kışkırtması ile olayların geliştiğini, memurlarla bir sorunlarının olmadığını, olay esnasında ölümle tehdit edildiklerini, "Savcıyı çağırın" dediklerini, barikat kurduklarını, camı ve bilgisayarı kırdıklarını, korktuklarını orada öleceklerini sandıklarını, ancak dinlemediklerini, ellerinde çakmakları olsaydı yangın çıkartacaklarını, memurların, buldukları koğuşu bastığını hortumla su ve gaz sıktıklarını, yüzlerinin yandığını, yangın tüpü gibi bir şeyle gaz sıklığını, gardiyanların yukarıya çıktıklarını kendilerinin bir odaya girdiklerini, ve burada dayak yediklerini, ellerinin kelepçelendiğini, süngerli odada altı saat dövüldüklerini, oradan hastaneye götürülürken arama odasında dövüldüklerini, hastaneye gittiklerini dönünce müşahade odasında kendisini yeniden dövdüklerini, sabaha kadar yerde ıslak mermerin üzerine yattığını, yatak olmadığını, yatak istediklerini, elbiselerinin ıslak olduğunu, odada kaloriferin yandığını ancak odanın soğuk olduğunu,

Mektuplarını, defterini, dergilerini ve bazı elbiselerini alamadığını,

Aramayı çıplak yapmak istediklerini, buna zorladıklarını ancak kendilerinin kabul etmediğini,

Zaman zaman koğuşta halay çektikleri ve Kürtçe slogan attıkları için suçlandıklarını, kendilerine zorla "istiklal marşı ve andımız" söyletildiğini, bu suretle kendilerinin yok sayıldığı hissine kapıldıklarını ifade etmiştir.

Olay esnasında Sincan Cezaevinde bulunan ve olaya karışan B.K. ve H.B. adlı tutuklu çocuklarla Mahkemece tahliye edildikleri için- görüşme yapılamamıştır.

8. İzlenen Video Görüntüleri

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen üç adet CD'de yer alan görüntüler, 27.02.2014 tarihli İnsan Hakları Kurulu toplantısında incelenmiştir.

Videolar, "GOM player" programıyla izlenmiştir. Videolarda ses bulunmamaktadır.

Video isimleri, CD'lerdeki adlandırmaya sadık kalınarak başlıklandırılmıştır.

Görüntüler iddia ve savunmadan bağımsız çözümlenmiştir.

Videolarda varsa gerçek zamanı gösterir sistem saati yazılmıştır.

Birinci CD İçinde Yer Alan Videolar

("C-10 ÜNİTESİ KORİDORLAR-MÜŞAHEDEYE GÖTÜRME ANLARI- MÜŞAHEDELER")

CD içinde toplam 11 adet Video ile Codec, 5 adet Log ve 5 adet İndex dosyaları bulunmaktadır.

"20140101" isimli klasör açıldı, içindeki 11 adet videonun dökümüne geçildi:

"KOĞUŞ İÇİ OLAY BAŞLANGIÇ İLK ANLARI": (Kamera ismi: "CAM 04".Sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:06-16:12 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 6 dakika

Görüntü dökümü:

(16:06-16:16 arası): Kamera, koğuş içinde ortak alanı göstermektedir. Ortak alanda üç adet üçlü sandalye ve ortasında iki sehpa ile duvara yaslı katlanmış tenis masasının olduğu görülmektedir. Kaydın başında içeride oturan bir çocuk ile ikisi tam boydan biri ise dizlerinden aşağısı görülen üç İnfaz Koruma Memurunun (İKM) bulunduğu görülmektedir. İKM'lerden birinin elinde kalem ve bir not kağıdı bulunmaktadır. İKM'lerden birinin kamera görüntü alanında bulunmayan yukarıdaki bir noktaya doğru baktığı ve yukarıdan aşağıya doğru inen bir el işareti yaptığı, bu sırada bir İKM ve iki çocuğun daha geldiği ve çocuklardan birisinin oturduğu, diğerinin (kapüşonlu) ise ayakta durarak bir şeyler yediği, odada bulunan iki çocuğun ve memurların kamera açısı dışındaki bir yer ile konuştukları görülmüyor. Elinde not kağıdı olan memur odada ilk oturan çocuk ile karşılıklı konuşuyor, ardından kağıda bir şeyler yazıyor. Elinde kalem olan memurun yukarıya bakarken eliyle aşağıyı işaret ettiği ve ardından ellerini aşağıda olacak şekilde yana açtığı, bu sırada odada baştan beri oturan çocuğun da yukarıya doğru baktığı, başıyla ve parmağıyla da baktığı bu yeri işaret ederek konuştuğu görülmüyor. Bir İKM, odada baştan beri oturmuş durumda olan bu çocuğun sağ çaprazına geçerek oturuyor.

(16:16-16:19 arası): Daha sonra bir İKM'nin bu çocuğun karşı tarafındaki üçlü sandalyelerden birine oturduğu, odada baştan beri oturmuş durumda olan çocuk ile oturan İKM'ler arasında konuşma olduğu ve arkasından çocuğun masaya eliyle vurduğu, sağ çaprazındaki görevliye

döndüğü ve ona bir şeyler söylediği, İKM'lerin de çocuğa bir şeyler söylediği görülüyor. Bu sırada bir başka çocuk elinde bir bardak içecek ile gelip sandalyeye oturuyor. Masaya elini vuran çocuğun oturduğu yerden kalkarak, sağ çaprazındaki memura yöneldiği ve ona doğru eliyle işaret yaparak konuştuğu, aynı anda bu memurunda ayağa kalktığı, odada bulunan diğer görevlilerin de karşılıklı duran çocuk ile memura doğru yöneldikleri, kapüşonlu çocuğun da aynı yöne döndüğü ve çocukla görevlilerin arasına girdiği ve kollarını yana açarak çocuğa ulaşmalarına engel pozisyonda ayakta durduğu, bu nedenle bir kümelenmiş topluluk görüntüsü oluştuğu, elinde kalem kağıt olan görevli ile daha önce masaya elini vurmuş çocuk arasında tartışma izlenimi veren görüntü var. Bu sırada odada bulunan üçüncü çocuğun oturur vaziyette elindeki bardaktan bir şey içtiği görülüyor. Ardından kapüşonlu çocuk ile bir memurun yüz yüze geldikleri, İKM'nin bu çocuğa bir şeyler söylediği ve tartışma yaşandığı izlenimi veren el hareketinden sonra kapüşonlu çocuğun iki eliyle görevlinin yakasından tutup yüzüne kafa attığı, görevlinin bu darbe ile dengesini kaybederek arkasındaki sehpanın üstüne doğru düştüğü görülüyor.

(16:19-16:20 arası): Üç İKM'nin, kafa atan çocuğa müdahale ettikleri, bu sırada çocuğun sehpanın üstüne doğru düştüğü, odada bulunan bir çocuğun arkadan görevlileri çektiği ve yumruk salladığı, yaşanan arbedede bu çocuğun sandalyelerin üzerine düştüğü, İKM'lerin onu da etkisiz hale getirmeye çalıştıkları, elinde içecek bulunan çocuğun da arbedeye karıştığı, kafa darbesine maruz kalan İKM'nin düştüğü yerden kalkıp sendeleyerek duvara doğru yanaştığı ve tutunmaya çalıştığı, bu sırada odaya bir başka çocuğun girdiği ve duvara yanaşan İKM'ye doğru gittiği, İKM'nin yüzüne yumrukla vurduğu, aynı çocuğun daha sonra devam eden arbedeye yöneldiği ve bir çocuğu tutmakta olan bir İKM'ye engel olmaya çalıştığı, yumruk attığı, diğer çocuğun İKM'nin elinden kurtulduğu ve bu şekilde iki çocuğun birlikte İKM'ye vurmaya çalıştıkları, aralarında arbede yaşandığı, eş zamanlı olarak iki İKM'nin de ayrı ayrı birer çocuğu kontrol etmeye çalıştığı, bir ara üç İKM ve üç çocuk arasında yaşanan arbedenin kısmen kamera görüş açısı dışına taşığı, tekrar görüntü kapsamına girildiği esnada bir çocuğun elinde temizlik malzemesi sapı ile İKM'ye vurduğu, yere düşen sopayı alan bir başka İKM'nin sopayı elinde çekpas olan bir başka çocuğa doğru savurarak vurduğu, tüm bunlar olurken bir başka İKM'nin bir çocuğu sandalyelerin üzerinde yüzükoyun yatırarak etkisiz hale getirmiş olduğu, bir çocuğun elinde çekpasla bu İKM'ye yönelmesiyle birlikte kontrol altındaki çocuğun da kurtulduğu, böylece iki çocuğun elinde çekpaslarla bu İKM'ye vurmaya başladıkları, bu suretle üç çocuğun görevlilerin elinden tamamen kurtulduğu, sözlü bir tartışma sürerken bir İKM'nin el ile duran işareti yaptığı, tam bu sırada görüntü açısı dışındaki bir noktadan çocuklara doğru plastik bir sandalyenin fırlatıldığı, bu sandalyenin bir çocuk tarafından yerden alındığı ve plastik sandalyeyi elinde tutarak görevlilere doğru konuştuğu, çocuklarla görevliler aralarında arbede olmaksızın ayakta durdukları esnada bir İKM'nin çocuklara çekpas sapı fırlattığı, bunun üzerine bir çocuğun plastik sandalye bir başka çocuğun ise çekpas çubuğunu aynı görevliye fırlattığı, çocukları sakinleştirmek için bir İKM'nin sağ elini havaya kaldırarak dur işareti yaptığı, bir çocuğun elinde plastik sandalye olan İKM'nin bulunduğu yönü işaret ederek bir şeyler anlattığı, dur işareti yapan İKM'nin geriye dönerek sağ kolunu yana açarak dur benzeri bir hareketi personele de yaptığı, bu anda İKM'lerin ve üç çocuğun aralarında mesafeyi koruyarak ayakta durdukları görülmektedir. Fiziksel temasın sona erdiği bu aşamada bir İKM'nin çocuklara doğru tekrar plastik sandalye fırlattığı, bunun üzerine ortalığın

tekrar hareketlendiği ve kendisine sandalye fırlatılan çocuğun elindeki sapsız çekpas başlığını, bir başka çocuğun da çekpas sopasını bu görevliye fırlattığı görülüyor. Daha önce eliyle dur işareti yapan görevlinin tekrar iki elini yana ve ileriye açarak ortamı sakinleştirmeye çalıştığı görülüyor. Bu görevlinin çocuklarla konuşarak dördünü birkaç adım ileride bir tarafta biraraya getirdiği, çocukların duvara doğru geriye çekildiği, eş zamanlı olarak onbeş civarında görevlinin çocukların etrafını çevreledikleri, iki görevlinin bir çocuğu kollarından tutarak gruptan ayırdıkları ve odadan dışarıya çıkarmaya başladıkları, diğer üç çocuğun elinde çekpasla görevlilerin yaklaşmasını engellemeye çalıştıkları, çocuklara sakin olmaları yönünde işaret yapan görevlinin ellerini ileriye ve havaya doğru kaldırarak işaret yapmaya devam ettiği, bu sırada bir çocuğun beş görevli, bir çocuğun iki görevli ve üçüncü çocuğun ise dört görevli tarafından tutularak götürüldüğü, bir görevlinin ise müdahale etmeksizin kapıya yakın ayakta durduğu ve yaşananları izlediği görülüyor.

(16:20-16:22 arası): Dört görevli tarafından yakalanan çocuğun direndiği, kameranın görmediği bir noktaya (müdahale etmeksizin ayakta durarak izlemekte olan görevlinin bulunduğu taraf) doğru götürüldüğü, o ana kadar ayakta duran bu görevlinin diğer görevlilerce tutulan çocuğa arkasından diz darbesi ve iki defa yumruk ile vurduğu, bu saniyeden sonra çocuğun ve görevlilerin tamamen kamera görüntüsü dışına çıktığı görülüyor. Odada kalan birinci çocuğun bir İKM, ikinci çocuğun ise iki İKM tarafından tutulduğu sırada İKM'nin elinde bulunan çekpası çektiği, iki İKM'nin daha gelerek ilk iki görevliye yardım ettikleri görülüyor. Birinci çocuğun dört İKM tarafından kolları arkadan tutulmuşken kendi önünde bulunan bir başka İKM'ye arkasından diziyle vurduğu, çocuğu tutan bir İKM'nin de çocuğa diziyle vurduğu, bir başka İKM'nin çocuğun elinden çekpası aldığı, bu sırada bir başka İKM'nin gelerek çekpası bu İKM'nin elinden aldığı ve dört İKM tarafından tutularak kontrol edilmeye çalışılan çocuğa vurduğu, bu darbe ile çocuğun İKM'lerin ellerindeyken yere yığıldığı, diğer İKM'lerin de yere yığılan çocuğun başına toplandığı ve kollarından tutarak çocuğu ayağa kaldırmaya çalıştığı, çekpas sapıyla çocuğa vuran görevlinin elindeki bu sapı yere bıraktığı, çocuğun kollarından tutularak yerden kaldırıldığı ve kamera görüş açısının dışındaki bir noktaya doğru götürüldüğü, çocuğun görüntü dışına çıktığı, ancak İKM'lerden bazısının görüldüğü, İKM'lerin aynı anda aynı yere doğru seri olarak tekme ve yumruklar salladıkları görülüyor. Bu kayıt, odada kalan birkaç İKM'nin yerden birşeyler alarak odayı terk etme görüntüleriyle sona eriyor.

1. "MEMUR ODASI İLE ÜST KATA ÇIKAN MERDİVENLER": (Kamera ismi: "CAM 05". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Saat: 16:06-16:12 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 6 dakika

Görüntü dökümü: (16:06-16:12 arası): Kameranın görüntü açısı, camlı memur odası ve merdivenlerin başlangıç kısmı ile ince bir koridoru görüyor. Kayıt başlangıcında, üç İKM'nin içeri girdiği, bir çocuğun ortak alan yönünden gelerek merdivenin sağında bulunan bir yere girdiği, biraz sonra elinde bir bardakla tekrar ortak alana geri döndüğü görülüyor. Bir çocuğun hızla merdivenlerden inip ortak alana yöneldiği (16:08:02), iki çocuğun bir görevliye vurdukları (16:08:15), iki çocuğun saplı çekpasları aldıkları ve bir görevliye vurdukları (16:08:22), bir çocuğun merdiven altından 2 adet saplı çekpası alarak odaya yöneldikten sonra (16:08:54) geri dönüp cama vurduğu ve kamera görüntü açısı dışında bir yöne doğru eliyle işaret yaptığı görülüyor.

Bu sırada camla ayrılmış memur odasında görüntüye giren bir İKM çocuğa eliyle bir şey işaret ediyor, çocuk ve memur görüntüden çıkıyorlar. Bundan sonraki zaman diliminde ara ara içeride yaşanan arbedeye ilişkin görüntüler memur odası camına yansıyor.

2. "ÜST KAT KORİDOR": (Kamera ismi: "CAM 06". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:06-16:12 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 6 dakika

Görüntü dökümü: (16:06-16:12 arası): Kamera açısı, koridoru ve pencereyi kısmen göstermektedir. Videonun başlangıç kısmındaki görüntüde, bir çocuğun baş kısmı hariç gövdesi görünüyor, solda bir boşluğa eğilmiş durumda duruyor (yaklaşık 2 dakika), yer yer başını geri çekince tam boy görüntüsü görülüyor. Çocuk hızla merdivenlerin başına yöneliyor (16:07:58). Sonrasında boş koridor var.

3. "KORİDOR ÖN CEPHEDEN C10 KAPI GİRİŞİ" :(Kamera ismi: "CAM 16". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:05-16:12 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 7 dakika

Görüntü dökümü: (16:05-16:12 Arası): Kamera, koğuş kapılarını görüntülüyor. Koğuşlardan birinin (C10) kapısı açık. Üç İKM yan koğuştan çıkıyor ve biri bu koğuşun kapısını kapatıyor, kilitlemiyor. C10 koğuşuna art arda İKM'ler giriyorlar. Açık olan kapıdan camekanlı İKM bölmesi ve ortak alanın bir bölümü görülüyor: Bir İKM'nin ayakta durduğu, bir çocuğun oturduğu, bir çocuğun kafa darbesinden sonra bir İKM'nin koğuştan koridora doğru çıktığı ve koridorda bulunan İKM'lerden el kol hareketleri ile yardım istediği, bu arada yan koğuşun kapısını açtığı ve oradan uzaklaştığı, kapının açık kaldığı, yan koğuşta kalan bir iki çocuğun aralık kapıdan koridordaki koşuşturmacayı gördüğü, bir İKM'nin açık duran yan koğuş kapısını kapadığı, bir diğerinin kilitlediği görülüyor. Bu arada arbedenin yaşandığı koğuştan bir görevli başını tutarak dışarı çıkıyor ve koridorda yere çöküyor. Koridorun değişik yönlerinden İKM'ler C10 koğuş kapısında toplanıyor, diğerlerine göre daha yaşlı olan bir İKM kapıda duruyor. Başını tutarak dışarıya çıkmış olan İKM aynı vaziyette tekrar içeriye girmek için kapıya yöneliyor, ancak diğer İKM'ler onu engelliyor. Bunun üzerine koridorda duvara yaslanarak oturuyor. İki görevli kollarından tutarak ilk çocuğu kapıdan çıkarıyor. Ardından (05:07) cama yansıyan görüntüde İKM'lerin dışarıya çıkarılmaya çalışılan bir çocuğa elleri ile vurdukları görülüyor. İkinci çocuk, dört görevli tarafından dışarı çıkarılıyor, bu çocuğun elindeki çubuk bir görevli tarafından dışarıdayken alınıyor ve koridora atılıyor. İKM'ler üçüncü çocuğu dışarı çıkarırken (05:22) yaşlı olan İKM'nin kontrol altındaki bu çocuğa arkadan bir tekme savurduğu görülüyor.

4. "C10 KORİDOR1" : (Kamera ismi: "CAM 15". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:05-16:12 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 7 dakika

Görüntü dökümü: "Koridor Ön Cepheden C10 Kapı Girişi (CAM 16)" isimli video ile aynı zaman dilimini farklı açılardan gösteriyor.

5. "C 1.KISIM KORIDOR-MÜŞAHEDEYE GÖTÜRÜLME": (Kamera ismi: "CAM 14". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:40-16:12:05 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 1 dakika 25 saniye

Görüntü dökümü: Görüntülerde 4 çocuğun art arda görevlilerce kollarından tutularak götürülüşü var. Bu sırada (16:11:59) beyaz tişörtlü bir çocuğun serbestçe koridorda olanları seyrettiği görülüyor.

6. "C 2 KISIM KORİDORDAN MÜŞAHEDEYE GÖTÜRME": (Kamera ismi: "CAM 15". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:10-16:11:40 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 1 dakika 40 saniye

Görüntü dökümü: Görüntülerde 4 çocuğun art arda koridorun sonunda bulunan bir kapıdan çıkarılışı ve görevlilerce kollarından tutularak götürülüşü var. Koridorda bulunan koğuşlardan birinin kapısının aralık olduğu görülüyor.

7. "C 3.KISIMDAN MÜŞAHEDEYE DOĞRU GÖTÜRME ANLARI": (Kamera ismi: "CAM 16". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:10-16:11:40 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 1 dakika 40 saniye

Görüntü dökümü: Koridorda bulunan iki koğuşun kapısının açık olduğu, kapısı tam açık olan koğuştan çocukların olan biteni seyrettiği, aynı zamanda 4 çocuğun ard arda görevlilerce kollarından tutularak götürüldüğü görülüyor.

8. "C BLOK GİRİŞ KAMERADAN MÜŞAHEDE KAPI ÖNLERİ": (Kamera ismi: "CAM 14". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:11:20-16:13 :20 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 2 dakika

Görüntü dökümü: Görüntülerde 4 çocuğun art arda koridorun sonunda bulunan bir kapıdan içeri sokuldukları ilk üç çocuğu getiren ve içeriye sokan 8 görevlinin yaklaşık 30 sn odada kalarak dışarı çıktıkları ve koridorda ilerledikleri görülmektedir.

9. "C1 KISIMDAN MÜŞAHEDE TARAFI GÖRÜNÜM": (Kamera ismi: "CAM 15". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:10:40-16:12:05 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 1 dakika 25 saniye

Görüntü dökümü: Koridordaki iki koğuşun kapısının da açık olduğu ileriden beyaz tişörtlü bir çocuğun koşar adım geldiği ve kapısı açık olan odalardan birine girdiği ve kapıyı hafif aralıklı tutarak görevlilerin çocukları götürüşünü izlediği görülmektedir. Aynı şekilde açık olan diğer koğuş kapısından da içerideki çocukların dışarıda olanları izlediği görülüyor. Görüntülerde 4 çocuğun ard arda görevlilerce kollarından tutularak götürülüşü var. Kayıt sonunda kapısı açık olan koğuşlardan birinden beyaz tişörtlü bir çocuğun koridora çıktığı ve bakındığı görülmekte.

10."MÜŞAHEDE KORİDOR"(Kamera ismi: "CAM 16". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:11:20-16:13 :20 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 2 dakika

Görüntü dökümü: Müşahede koridorunda ışıkların yanmadığı, pencere karşılarında bulunan kısımlarda görüntünün biraz seçilebildiği, çocukların ard arda kameranın karşı tarafında koridorun sonunda bulunan bir kapıdan içeri sokuldukları, ışığın yanmaması ve çok uzakta bulunmaları sebebiyle görevlilerin ve çocukların net olarak seçilemediği, kapı önünde insan kümelenmesi olduğu görülmektedir. Çocuklar içeri alındıktan sonra (16:13:04) ışıkların yandığı bu sırada görevlilerin koridordan çıktığı görülüyor.

İkinci CD İçinde Yer Alan Videolar

"C-12 ÜNİTESİ 01.01.2014 KOĞUŞ-KORİDOR-MÜŞAHEDE"

İkinci CD içinde toplam 13 adet Video ile Codec, 5 adet, Log ve 5 adet, İndex dosyaları bulunmaktadır. CD'de yer alan "20140101" isimli klasör açıldı, içindeki 13 adet videonun dökümüne geçildi:

1. "KOĞUŞ İÇİ": (Kamera ismi: "CAM 10". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:05-16:51 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 46 dakika

Görüntü dökümü: Koğuşta ortak alanda 3 adet üçlü sandalyenin ve iki sehpanın yer aldığı, duvara yaslanmış vaziyette katlanmış tenis masasının bulunduğu görülmektedir. İçeride oturan iki çocuk ve ayakta gezen üç İKM bulunduğu, bir ara (16:08:02) çocuklarda hareketlenme olduğu görülmektedir. Oturanların yerinden kalkarak aynı yöne koşmaya başladıkları ve kamera açısının dışına çıktıkları, az sonra iki çocuğun saplı çekpasla geri döndükleri, çekpas sapı ve tekme ile görüntüde olmayan bir noktaya vurdukları, bir çocuğun elinde iki çubukla hazır beklediği ve çocukların tümünün görüntüden çıkmasının ardından bir çocuğun koşar adım gelip yerdeki bir giysiyi alıp hızla görüntü dışına çıktığı, bir başka çocuğun tenis masasını çekerek (16:24:52) kamera görüntü alanının dışına taşıdığı ve bu sırada (16:27:34) 10 sn süreyle oda lambalarının söndüğü görülmektedir. Bir İKM'nin elinde bir dikdörtgen cisimle görüntü alanına girdiği, yukarıya bakarak el ve kol hareketiyle birşeyler söylediği, kameranın görüntü alanı dışında kalan yukardaki bir noktadan bir cismin İKM'nin önüne düştüğü, iki İKM'nin daha geldiği ve onların da el ve kollarını kullanarak yukarıdaki aynı noktaya doğru birşeyler anlattıkları görülüyor. Elinde dikdörtgen cisim bulunan İKM'nin oda zemininden bir çubuk alarak (16:37:37) yukarı tarafa bir şeyler anlatmaya devam ettiği, üç İKM'nin içeri

girmesinin ardından hepsinin tamamen görüntü alanından çıktıkları, elinde yangın hortumu olan görevlilerin geri döndükleri (16:42:42), bir İKM'nin yangın tüpünü aç kapa yaptığı (16:43:04), buna bağlı biraz duman oluştuğu, bir iki İKM'nin daha yangın tüpüyle geldikleri, boynunda kaşkol bulunan resmi kıyafeti olmayan bir kişinin de odaya girip İKM'lerle konuştuğu, odada 5 İKM bulunduğu esnada üst taraftan aşağıya doğru aniden bir toz dumanı indiği (16:44:48), İKM'lerin kaçtığı, dumanın tüm odayı kapladığı görülüyor. İKM'ler dumandan görünmez oluyor, videonun sonuna kadar görevlilerin gidiş gelişleri ancak siluet biçiminde görülebiliyor. Bir süre sonra (19:46:46) sol alt köşede görevlilerin çocukları birer birer götürdükleri görülüyor. Kayıt bitiminde odada halen duman tam dağılmış değil, yerde atılmış kırılmış cisimler mevcut.

2. "MEMUR ODASI YANI ÜST KAT ÇIKIŞ": (Kamera ismi: "CAM 11". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:05-16:51 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 46 dakika

Görüntü dökümü: Kamera, memur odasından koridoru ve merdiven alt başlangıcını görüntülemektedir. Bir çocuğun pencere önündeki kalorifer peteğine yaslandığı, koridora iki çocuğun girip çıktığı, bir çocuğun hızlı bir şekilde penceredeki çocuğun yanına geldiği (16:08:00) ardından iki çocuğun memur odasının sağ yanına yönelip görüntü dışına çıktığı, 10 sn sonra 6 çocuğun koşar adım koridora geri döndüğü, bunlardan üçünün merdivenden yukarı çıktığı, bir çocuğun memur odasının camını tekmeyle kırdığı, koridordaki bir kapıdan çıkan çocuğun pencereden aşağıya baktığı ve aniden dönüp elindeki çekpası cama vurduğu, bir kaç çocuğun daha aynı eylemi tekrarladığı, çocukların aşağı yukarı koşuşturmalarının devam ettiği, mutfak malzemeleri, plastik masa ve sandalyeleri yukarı taşıdıkları, bir dolabı ve tenis masasını koridora çektikleri, bir yatağın merdivenden kayarak düştüğü (16:30:18), bir çocuğun bu yatağın üstüne kadar inerek elindeki sopayı kameranın açısı dışındaki bir noktaya doğru salladığı ve tekrar yukarıya doğru çıkarak görüntüden kaybolduğu, görevlilerin merdiven başına gelip yatağı ve tenis masasını yana çektikleri görülmektedir (16:42:20). İKM'lerin yangın tüpü ve (su) hortumu ile geldikleri(16:44:18), iki İKM'nin merdivende duran sünger yatağı başlarının üzerine alıp ellerinde yangın hortumu tutarak merdivenden yukarıya doğru çıkmaya başladıkları, bazısının elinde yangın tüpü olan diğer İKM'lerin onları geriden takip ettikleri, tam bu sırada (16:44:30) merdivenin üst tarafından aşağıya doğru düşen bir dolabın İKM'lerden birinin elindeki yangın tüpüne isabet ettiği, ortalığı bir anda tüpten çıkan yangın söndürme tozunun kapladığı, patlamanın etkisiyle görevlilerin geri çekildikleri, ardından dumanlar içinde yukarıya çıkma girişimlerini sürdürdükleri, yukarıdan bir kaç yatağın daha düştüğü, bu sırada yukarıdan aşağıya yangın tüpü tozunun çökmeye başladığı görülüyor. Yangın tüpünün patlamasından itibaren videonun sonuna kadar(16:44:30-16:51:00) 6 dakika 30 saniye boyunca toz bulutunun seyreterek varlığını sürdürdüğü görülüyor. Sandalyeler yuvarlanarak aşağıya kayıyor, İKM'ler atılan cisimleri merdiven başından alıyor, yukarıdan aşağıya doğru iki İKM koşar adım iniyor(16:46:2), onları elinde su hortumu olan İKM ile birlikte üç dört İKM daha izliyor. Aşağı inen İKM'ler, merdivenin sağ tarafında memur odasının bulunduğu yöne doğru kameranın görüntü alanından çıkıyorlar. Elinde yangın tüpü bulunan bir görevli ve onu da izleyen bir başka görevli de aynı şekilde dışarıya doğru görüntüden çıkıyor. Hemen sonrasında (16:47:11) merdivenin sağ tarafında memur odasının bulunduğu yönden peş peşe gelen sekiz İKM (birinin elinde yangın

hortumu var) merdivenden yukarıya çıkıyorlar. Bir ara bir İKM aşağıya inip merdiven korkuluğuna takılan su hortumunu bu engelden kurtarıp tekrar yukarıya çıkıyor. Bunu izleyen saniyelerde, ağzını atkıyla bağlamış olan sivil giyimli bir kişi daha gelip, yoldaki bir plastik sandalyeyi yana attıktan sonra yukarıya çıkıyor. Bir İKM merdivenden inerek (16:48:42) merdivenin sağ tarafındaki memur odasının bulunduğu yöne doğru eliyle gelin işareti yapıyor. Bu çağrı üzerine gelen yedi İKM merdivenden yukarıya çıkıyor. Bir İKM merdivenin başındaki cisimleri kaldırıyor. İki İKM'nin daha merdivenden yukarıya çıktığı sırada, aralarında bir çocuğun olduğu bir grubun dengelerini yitirip kayarak merdiven başına yuvarlanarak indikleri görülüyor (16:49:38). Aşağıda bulunan bir başka görevlinin de yardımıyla çocuk kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde merdivenin sağ tarafındaki memur odasının bulunduğu yöne doğru götürülüyor, hemen ardından dört - beş İKM arasında ikinci çocuk kollarından tutularak aşağıya indiriliyor. Tam bu sırada (16:49:52) koridoru ve merdiveni aydınlatan lambalar birden sönüyor, memur odası tarafındaki aydınlatma nedeniyle görüntüler seçilebilir durumda. Birer İKM tarafından arkadan tutulmuş vaziyette üçüncü çocuk (16:49:56), dördüncü çocuk(16:49:59), beşinci çocuk(16:50:19) ve altıncı çocuk(16:50:21) indiriliyor ve merdivenin sağ tarafındaki memur odasının bulunduğu yöne doğru götürüldükten sonra merdivenden üç İKM iniyor. Videonun son saniyesinde bir İKM merdivenin sağ tarafında memur odasının bulunduğu yönden gelip merdiven başından yukarıya doğru bakıyor.

3. "ÜST KAT KORİDOR-KIRILAN KAMERA": (Kamera ismi: "CAM 12". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:05-16:51 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 46 dakika

Görüntü dökümü: Kamera, bir koridoru ve basamakları hariç merdivenin üst başlangıcını görüntülemektedir. Görüntünün ilk üç dakikasında boş koridorlar görülüyor. İki çocuk hızlı bir şekilde merdivenden yukarıya çıkarak (16:08:14) ayrı odalara giriyorlar. Ardından üç çocuk daha yukarıya çıkıyor, bunlardan ikisi odalara giriyor, biri kısa bir süre sonra odadan çıkıyor ve koridorda bekleyen diğer çocukla birlikte merdivene yönelerek görüntü alanı dışına çıkıyorlar. Onları önce iki çocuk, sonra da elinde çekpas ve plastik boru benzeri bir cisim olan bir çocuk izliyor. Kısa bir süre sonra merdivenden inen iki çocuk koridora geri dönüyor, bir çocuk kısa ince bir cisimle, diğer çocuk ise elindeki -çocuğun eğip büktüğü- bir cisimle koridordaki pencere camına vuruyor. Çocuklar kameraya doğru bakıp cama vurmaya kesiyorlar. Birisi görüntü alanı dışına çıkıyor. Birkaç saniye içinde kamerada önce bir iki defa sarsılıyor, ardından görüntüde beliren çubukla art arda kameraya vurulduğu görülüyor, sonrasında görüntü açısı aşağıya iniyor ve sadece merdiven başlangıcını kısmen görececek hale geliyor. Bu dar görüntü alanından bir çocuğun elindeki cisimle odaların bulunduğu yöne doğru geçtiği görülüyor. Bu sırada kamera yukarıya doğru hareket ederek tekrar ilk pozisyona geliyor. Bu sırada bir çocuğun merdivenden elinde bir plastik çubukla yukarıya çıktığı ve diğer çocuğun cama vurduğu, iki üç çocuğun aralıklarla ellerinde mutfak malzemeleri ile merdivenden yukarıya çıktıkları, bir çocuğun odadan elinde iki adet plastik çubukla çıktığı ve cama vurduğu, çocukların ara ara merdivenden indikleri, bir çocuğun elinde iç içe geçirilmiş plastik sandalyeler, bir çocuğun da sırtında plastik masayla yukarı çıktığı görülüyor. Bu görüntü sırasında iki çocuğun kameraya bakıp kameranın bulunduğu

yöne doğru ilerleyerek görüntü alanı dışına çıktığı ve ardından kameranın birkaç defa sarsıldığı ve açısının aşağıya doğru kaydığı görülüyor. Bu görüntüden sonra (16:11:13) artık kameranın ekran önü tamamen kapalı şekilde çekime devam ettiği, koridor veya çocukları görüntüleyemediği, bu durumun kaydın sonuna kadar devam ettiği görülüyor.

4. "C12 MÜDAHALE KORİDORDAN MÜDAHALE": Kamera ismi: "CAM 15". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:49 -16:55 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 6 dakika

Görüntü dökümü: Kamera, koridorların ortak kesişme alanını, bu alana açılan iki koğuşun kapısını ve karşıda bulunan demir parmaklıklı kapıyı görüntülemektedir. Ekranın solunda bulunan koğuşun kapısının yanında çarşaf ve iki yangın tüpü, koğuş kapsısının içine doğru uzanmış yangın söndürme hortumu ve koğuş kapısında yüzleri içeriye dönük olan iki İKM görülüyor. Koğuş içinin dumanlı olduğu, İKM'lerin öksürerek ve kollarını koruma amaçlı olarak ağız ve burunlarını kapatacak şekilde yüzlerine kapatarak dışarı çıktıkları ve kısa bir süre sonra tekrar içeri girdikleri görülüyor. İlk çocuk İKM'ler tarafından kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde çıkarılıyor (16:49:26), koridor sonunda kamera görüntü alanının dışına çıkıyorlar. İki görevli arasında kollarından tutularak ve yürütülerek çıkarılan (16:49:33) ikinci çocuğun ayakta durmakta zorluk çektiği, birkaç saniye sonra halsiz kalarak yere çöktüğü, iki İKM'nin çocuğu yerden kaldırarak yürütmeye çalıştığı ve bu şekilde çocuğun görevlilerle birlikte kamera görüş alanı dışına çıktığı görülüyor. İkiser İKM tarafından kollarından tutulmuş vaziyette getirilen üçüncü çocuğun, kapının solundaki koridora doğru; dördüncü çocuğun ise karşı tarafa doğru, ayrı ayrı götürüldüğü görülüyor (16:49:41). Bu sırada bazı görevlilerin gidiş gelişleri, koşturmaları devam ediyor. Beşinci çocuğun bir İKM tarafından dışarıya çıkarıldığı (16:50:04), karşı taraftan gelen bir görevlinin, kolunu yukarıya kaldırıp yumruk indirecekmiş gibi yaparak bu çocuğu korkuttuğu görülüyor. Kayıt boyunca koridorda çocukları götürünlere yardımcı olan veya talimat verenlerin ara ara kameranın görüntü alanına girip çıktıkları görülüyor. Beşinci çocuğun iki görevli arasında kollarından tutularak kapı önüne çıkarıldığında (16:50:10) yere yığıldığı, bir kaç görevlinin daha yardımı ile çocuğun kollarından tutarak ayağa kaldırıldığı ve yürütüldüğü, ardından (16:50:45) koğuş kapısına İKM'ler tarafından altıncı çocuğun getirildiği, kapı girişinde bulunan bir İKM'nin onlara doğru içeriye girdiği ve çocuğa yukarıdan aşağıya doğru yumrukla vurduğu, çocuğun iki İKM kontrolünde koğuşun sağ tarafına doğru götürüldüğü, yumruk vuran İKM'nin de arkalarından gittiği ve görüntü alanı dışına çıktıkları görülüyor. Videonun bundan sonraki kısmında görevlilerin gidip geldikleri, koğuş içinde yangın tüpünden yayılan gazdan etkilenmeye bağlı olduğu düşünülen öksürme, eğilme gibi hareketler yaptıkları, ellerinde beyaz kask ile gaz maskesi olan iki görevlinin geldiği (16:52:02) bir görevlinin başka bir görevli yardımıyla önce gaz maskesini ardından da kaskı taktığı ve koğuş kapsısından içeri girdiği (16:53:00) görülüyor. Video kaydının geriye kalan 2 dakikalık kısmında bu görevlilerin dışarı çıktığı görülmemektedir. Bu esnada İKM'lerin koridordaki eğilme, öksürme vb. hareketlerinin devam ettiği ve görevlilerin değişik yönlerden gelip gittikleri görülüyor ve kayıt bu şekilde sona eriyor.

5. "C12 DIŞ KAPI GÖRÜNTÜSÜ KORİDOR": (Kamera ismi: "CAM 16". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:49 -16:55 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 6 dakika

Görüntü dökümü: Kamera; bir koridoru, koridorların ortak kesişme alanını ve bu alana açılan iki koğuşun kapısını görüntülemektedir. Ekranın sağında kalan koğuş kapısının aralık olduğu koridorda karşıdan kameranın bulunduğu yöne doğru çekilen yangın söndürme hortumunun uzandığı, sayıları değişmekle birlikte dört - beş İKM'nin gidip geldiği görülüyor. İlk çocuk İKM'ler tarafından kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde taşınır halde ekranın sağ tarafından getiriliyor (16:49:29) ve koridor sonuna doğru götürülüyor. Dört İKM tarafından kollarından tutularak yürütülen ikinci çocuk (16:49:34) görüntü alanına girer girmez iki İKM geri dönüyor, diğer iki İKM çocuğun kolunu arkadan bükerek götürmeye çalışıyorlar. Aynı anda (16:49:43) çocuk takati kalmamış halde iki görevlinin arasında yere çöküyor. Eş zamanlı olarak (16:49:43) ikiye görevli tarafından kollarından tutulmuş vaziyette getirilen üçüncü çocuğun kameranın görüş açısının karşısında bulunan koridora doğru, dördüncü çocuğun ise kameranın görüş açısının sol tarafında bulunan koridora doğru götürüldüğü görülüyor (16:49:41-46). İki görevli ikinci çocuğu yerden kaldırarak yürütmeye çalışıyorlar, sağ koluna giren İKM'nin kolunu bırakması üzerine çocuğun boşa kalan elini baş hizasına kaldırarak, 3 sn boyunca başının arka tarafını tuttuğu, başka bir İKM'nin gelip bu kolu aşağıya çekerek tuttuğu ve çocuğun sol kolunu tutan diğer görevli ile birlikte 1-2 adım yürütmeye başladığı, tam bu sırada (16:49:52) sol koğuştan çıkan bir görevlinin onlara baktığı ve koşar adımla 3 adım attıktan sonra sol bacağı üzerine zıplayarak ve çocuğun arkasında yürümekte olan başka bir İKM'nin omzundan eli ile destek alarak, sağ bacağı ile çocuğa arkadan bir tekme attığı (16:49:53), bunun üzerine çocuğun gövdesinin orta kısmından ileriye doğru büküldüğü ve sendelediği, sendeleme anında tekmeyi atan görevlinin bu defa geriden çocuğun başının arkasına yumruk ile darbe indirdiği, çocuğun başının öne doğru düştüğü, bu sırada diğer İKM'lerin çocuğu koltuk altlarından tutarak ilerletmeye devam ettikleri görülüyor. Tam bu sırada çocuğun götürüldüğü yönün ters tarafından gelen bir başka İKM'nin koridorların ortak kesişme alanında yürürken iki kolunu aşağıya, hafif geriye ve yana açtığı, ellerinin tam olarak açık olduğu ve yüzünde bağırma ifadesi olduğu görülüyor. Bu İKM'nin karşı taraftan görevliler arasında getirilen beşinci çocuğa doğru yöneldiği ve kolunu yukarıya kaldırıp yumruğunu indirecekmiş gibi hareket yaparak bu çocuğu korkuttuğu görülüyor (16:50:04). Kayıt boyunca koridorda çocukları götürüp geri dönen ve onlara yardımcı olan veya talimat veren görevlilerin sürekli olarak kameranın görüntü alanına girip çıktıkları görülüyor. Dördüncü çocuğun daha önce götürüldüğü ekranın sol tarafındaki (kameranın görüş alanı dışındaki) koridordan geri getirildiği (16:50:04) ve bir görevli tarafından arkadan tutularak, koridorda bulunan ikinci bir görevlinin de yardımıyla diğer çocukların götürüldükleri (kameranın görüş açısında bulunan)koridor boyunca götürüldüğü görülüyor. Eş zamanlı olarak ekranın sağ tarafında İKM'lerden oluşan kalabalık bir grup görüntüye giriyor, grubun biraz aralanmasıyla aralarında yerde bir çocuk bulunduğu ve çocuğun yerden kaldırılarak götürülmeye çalışıldığı görülüyor. Videonun bundan sonraki kısmında görevlilerin gidip geldikleri, öksürme, eğilme vb. hareketler yaptıkları, kucağında itfaiye erlerinin kullandığı cinsten üzerinde parlak şeritler bulunan elbise ve beyaz kask ile gaz maskesi olan üç kişinin koşarak geldiği (16:52:02)

ve bu gaz maskesi ile kaskın bir İKM'nin el ile yaptığı getirin işaretiyle kendisine verildiği, başka bir İKM'nin elinde gaz maskesi bulunan kişilere dönük vaziyette iken iki kolunu yana ve dirseklerden bükülü şekilde yukarıya açtığı (Not: Zamanlamaya tepki hareketine benzetilmiştir), ekranın sağ tarafından iki İKM tarafından kollarından tutularak yürütülen altıncı çocuğun getirildiği ve diğer çocukların götürüldüğü koridor boyunca götürüldüğü (16:52:09), bir İKM'nin başka bir İKM'nin yardımıyla önce gaz maskesini ardından da kaskı taktığı ve ekranın sağ tarafına doğru görüntü alanının dışına hareket ettiği, bu esnada bazı İKM'lerin belden aşağı eğilmek suretiyle öksürme vb. fiziksel hareketlerinin devam ettiği görülüyor. Elinde ve üzerinde itfaiye erlerinin giydiği cinsten elbise olan iki kişi koridor boyunca yürüyerek görüntüden çıkıyor. Kaydın kalan kısmında İKM'lerin değişik yönlerden geliş gidişleri görülüyor.

6. "C BLOK KORİDOR MÜŞAHEDEYE GÖTÜRME ANLARI": (Kamera ismi: "CAM 15". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:49 -16:58 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi : 9 dakika

Görüntü dökümü: Kamera, uzunca bir koridoru, koridorların ortak kesişme alanını ve bu alana açılan iki koğuşun kapısını görüntülemektedir. Uzun koridor üzerinde bir koğuşun açık kapısı görülmektedir. İlk çocuğun kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde kameranın görüntü alanından çıkıncaya kadar koridorda götürüldüğü (16:50:08), ardından ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci çocuğun art arda kollarından tutulmak suretiyle görevliler tarafından aynı şekilde koridordan geçirildiği, üçüncü çocuğun getirilişi sırasında (16:50:13) "C12 DIŞ KAPI GÖRÜNTÜSÜ KORİDOR" isimli video çözümünde anlatılan çocuğa tekme ve yumruk atma anlarının bir başka açıdan ve uzaktan bu kamera tarafından da görüntülediği görülüyor. Altıncı çocuk, dört görevli tarafından başı eğilerek ve kolları arkadan tutularak koridor boyunca götürülüyor (16:51:10). Sonra koridordan kucağında itfaiye erlerinin kullandığı cinsten üzerinde parlak şeritler bulunan elbise, beyaz kask ve gaz maskesi olan üç kişinin koşarak geldiği ve çocukların getirildiği yönde ilerleyerek kamera görüntü alanından çıktıkları görülüyor. Kayıt süresince koridorda çocukları götürüp geri dönen ve onlara yardımcı olanların ara ara kameranın görüntü alanına girip çıktıkları görülüyor. Koridorun uzak noktasında dört görevli tarafından kollarından tutularak ve başı önü eğdirilerek yedinci çocuğun yürütüldüğü (16:52:37) ve bir saniye sonra çocuğun yere yığıldığı görevlilerce yerden kaldırılarak yürütülmeye devam edildiği çocuğun yüzünü tuttuğu görevlilerin elini çekmeye çalıştığı, görüntüler ağır çekimle izlendiğinde çocuk görevliler arasında yürürken çocuğun sol koluna girmiş olan görevlinin alttan yukarıya doğru diz hamlesiyle çocuğa vurduğu (16:52:48) çocuğun vücudunun darbe etkisine bağlı olarak yukarıya doğru yükseldiği, ancak kamera açısını eş zamanlı olarak karşıdan gelen başka bir görevlinin kapatmış olması nedeniyle darbeye ilişkin diz hareketinin kısmen görüntülenebildiği görülüyor. Koridorda kucağında itfaiye erlerinin kullandığı cinsten üzerinde parlak şeritler bulunan elbise ve bir elinde poşet taşıyan üç kişinin çocukların götürüldükleri yöne doğru hareket ederek görüntüden çıktıkları görülüyor (16:53:54). Görevliler gidiş geliş yapıyor. Daha sonra (16:57:09) elinde gaz maskesi ve kask olan bir görevli gelip çocukların götürüldükleri yöne doğru yürüyerek kamera görüntüleme alanı dışına çıkıyor. Videonun sonunda ise iki görevlinin koridorda yürüdüğü görülüyor.

7. "C BLOKTAN MÜŞAHEDEYE GÖTÜRME KORİDOR1": (Kamera ismi: "CAM 16". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:49 -16:58 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 9 dakika

Görüntü dökümü: Kamera uzunca bir koridoru, koridorların ortak kesişme alanını ve bu alana açılan iki koğuşun kapısını görüntülemektedir. İlk çocuğun İKM'ler tarafından ellerinden tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde koridorda götürüldüğü (16:50:08); ardından ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı çocuğun art arda kollarından tutulmak suretiyle aynı şekilde koridordan geçirildiği, üçüncü çocuğun götürülüşü sırasında sağ kolundaki İKM'nin kolunu bırakmasıyla serbest kalan eli ile başının arka tarafını tuttuğu (16:50:32), arkasından gelen başka bir İKM'nin tekrar koluna girerek çocuğun elini başından aşağıya indirdiği (Not: Çocuğun üzerindeki elbiselerden yukarıda dökümü yer alan "C12 DIŞ KAPI GÖRÜNTÜSÜ KORİDOR" isimli videoda anlatılan arkadan tekme ve başının arka bölgesine yumrukla darbe indirilen altıncı çocuk olduğu anlaşılmaktadır) görülmektedir. Koridordan kucaklarında itfaiye erlerinin kullandığı cinsten üzerinde parlak şeritler bulunan elbise, beyaz kask ve gaz maskesi olan (olaya karışmamış çocuklardan) üç kişinin koşarak geldikleri ve çocukların getirildiği yöne gittikleri, kayıt süresince koridorda çocukları götürüp geri dönen ve onlara yardımcı olanların kameranın görüntü alanına girip çıktıkları, dört İKM'nin arasında kollarından tutularak ve başı önüne eğdirilerek yürütülen yedinci çocuğun getirildiği (16:52:53) ve koridor boyunca bu şekilde götürüldüğü, kucaklarında itfaiye erlerinin kullandığı cinsten üzerinde parlak şeritler bulunan elbise olan ve biri elinde poşet taşıyan (olaya karışmamış çocuklardan) üç kişinin çocukların götürüldükleri yöne doğru geri döndükleri (16:53:54), elinde gaz maskesi ve kask olan bir İKM'nin de aynı yönden gelip çocukların götürüldükleri yöne doğru gittiği (16:57:09) ve iki İKM'nin koridorda yürüdüğü görülüyor.

8. "C 1.KISIM KORİDOR": (Kamera ismi: "CAM 15". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:16:49 -17:05 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 16 dakika

Görüntü dökümü: Kamera, koridorların ortak kesişme alanını ve bu alana açılan iki koğuşun kapısını ve karşıda bulunan demir parmaklıklı bir kapıyı görüntülemektedir. Kaydın başında yaşça kıdemli olduğu anlaşılan bir İKM'nin ellerini arkasında bağlamış halde koridorların kesiştiği alanda durduğu görülüyor. İlk çocuğun kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde götürülerek, demir parmaklıklı kapıdan geçirildiği, ardından ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci çocuğun art arda İKM'ler tarafından aynı şekilde, altıncı çocuğun ise üç İKM tarafından başı eğilerek ve kolları arkadan tutularak götürüldüğü (16:51:27) görülüyor. Kucaklarında itfaiye erlerinin kullandığı cinsten üzerinde parlak şeritler bulunan elbise, beyaz kask ve gaz maskesi olan (olaya karışmamış çocuklardan) iki kişinin demir parmaklıklı kapıdan koridora doğru geldikleri (16:51:43), beyaz tişörtlü bir çocuğun serbest biçimde çocukların götürüldüğü taraftaki demir kapıdan girerek koridorda koşarak ilerlediği, koridorların kesiştiği alanda bulunan kıdemli İKM'nin de onu izlediği görülüyor. Kayıt süresince koridorda çocukları götürüp geri dönen ve onlara yardımcı olanların aralıklarla kameranın görüş alanına girip çıktıkları görülüyor.

Yedinci çocuğun üç İKM arasında kollarından tutulmuş ve başı önü eğdirilmiş biçimde yürütülerek götürüldüğü görülüyor (16:53:09). Çocukların götürüldüğü demir kapıdan bir çocuğun (götürülen çocuklardan başka bir çocuk) serbestçe geçerek (16:53:40) kısımlı İKM'nin bulunduğu alana geldiği ve onunla konuştuğu (16:54:12), daha önce görüntüsü tespit edilmiş olan beyaz tişörtlü çocuk, beyaz şeritli eşofman giymiş çocuk ve başka bir çocuğun görüntüye girdiği, ellerinde itfaiye elbisesi ve kucaklarında kaska benzer cisim ve biri poşet taşıyan (olaya karışmamış çocuklardan) üç kişinin daha geldiği ve bu kişilerin demir kapıdan geçerek gittikleri görülüyor. Biri çocuk olduğu anlaşılan iki kişinin ise kapı girişinde durarak olanları izledikleri (16:30:31), bir İKM'nin demir kapıya doğru koridorda yürüdüğü ve bir diğerinin hızla kameranın bulunduğu yöne doğru koşarak gelip (17:00:06) koridorun sağında kalan koğuş kapısından içeri girdiği, kısa bir süre sonra beyaz şeritli eşofman giymiş çocuğun da koşarak aynı yönden koridora girdiği, sağdaki koğuştan (olayla ilgisi olmayan koğuş) iki çocuğun daha kapı önüne çıkarak (17:00:32) çevreye baktığı, bu sırada kısa bir süre önce koğuşa giren kişinin elinde su sürahisi ile hızlıca çıkarak İKM'lerin daha önce çocukları götürdükleri demir kapıdan geçerek gittiği görülüyor. Uzakta, görüş alanının sonundaki bir noktada beyaz tişörtlü çocuğun bir şey taşıdığı gibi ellerini vücudunun biraz açığında tutarak yanında bir görevli ile birlikte demir parmaklıkların ilerisinde bir kısma doğru yürüdüğü görülüyor (17:01:43). Bu sırada beyaz şeritli eşofman giymiş çocuğun koşar adım demir parmaklıkları kapıdan geçerek gittiği, biraz sonra elinde bir sürahi ile geri geldiği ve daha önce koğuşlardan İKM'ler tarafından çıkarılan çocukların götürüldüğü yöne gittiği görülüyor. Videonun sonunda yaşça kısımlı olduğu düşünülen İKM'nin koridorda yürüyerek kamera görüş alanı dışına çıktığı görülüyor.

9. "C 1.KISIM KORİDOR MÜŞAHEDEYE GÖTÜRME":(Kamera ismi: "CAM 14 ". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:16:49 -17:05 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 16 dakika

Görüntü dökümü: Kamera, koridorların ortak kesişme alanını ve bu alana açılan iki koğuşun kapısını ve karşısında bulunan uzun koridoru görüntülemektedir. Videonun başında yaşça kısımlı olduğu anlaşılan bir görevlinin koridorların kesiştiği alanda ellerini arkasında bağlamış halde durduğu; ilk çocuğun dört İKM tarafından kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde, ardından ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı çocuğun bu İKM'nin önünden geçirilerek götürüldüğü sırada bir şeyler söylediği³ bu tavrının tüm çocukların geçişi sırasında tekrar ettiği, hatta beşinci çocuğun götürülüşü sırasında dudak hareketlerine kol hareketlerinin de eklendiği görülüyor. Kucaklarında itfaiye erlerinin kullandığı cinsten üzerinde parlak şeritler bulunan elbise, beyaz kask ve gaz maskesi olan (olaya karışmamış çocuklardan) iki kişinin koridora girdikleri (16:51:50), beyaz tişörtlü bir çocuğun İKM'ler tarafından çocukların götürüldüğü yöne doğru koşarak gittiği görülüyor. Görüntü boyunca koridorda çocukları götürüp geri dönen ve onlara yardımcı olanların gidiş gelişleri izleniyor. Üç İKM arasında kollarından tutulmuş ve başı önüne eğilmiş biçimde yürütülen yedinci çocuğun getirildiği ve diğer çocukların

3 Videoda ses bulunmadığından bu konuşmaların iddia edildiği gibi hakaret içeren sözler olup olmadığı ancak Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında ele alınıp dudak okuma tekniği konusunda uzman bilirkişi incelemesi sonucu anlaşılabilir.

götürüldüğü yöne götürüldüğü görülüyor (16:53:09). Çocukların getirildikleri yönden kamera görüntü alanına giren beyaz tişörtlü çocuk, beyaz şeritli eşofman giymiş çocuk, başka bir çocuk ve ellerinde itfaiye elbisesi ile kucağında kaska benzer bir cisim ve birinin elinde bir poşet olan (olaya karışmamış çocuklardan) üç kişinin çocukların götürüldüğü yönde kamera görüş alanı dışına çıktığı görülüyor (16:54:12). Beyaz şeritli eşofman giymiş çocuğun koridorda koştuğu, 15 saniye sonra beyaz tişörtlü bir çocuğun koridorda durarak bakındığı görülüyor (17:00:19). Kaydın sonunda beyaz şeritli eşofman giymiş çocuğun ve elinde bir kaban taşıyan başka bir kişinin koşar adım koridorda ilerledikleri görülüyor.

10. "C BLOK GİRİŞ KAPI": (Kamera ismi: "CAM 13". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat: 16:49 -17:05 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 16 dakika

Görüntü dökümü: Kamera, koridoru ve bu koridoru ortasından enine olacak bir şekilde kesen karşılıklı demir parmaklıklı kapıları görüntülemektedir. Kaydın başında olaylar ile ilgisi olmayan bir koğuş kapısının açık olduğu ve bir çocuğun kapı önünde durduğu Bu çocuğun bulunduğu taraftan eşofmanlı bir görevlinin gelerek demir parmaklıklı kapıdan geçtiği, bu arada açık bulunan koğuş kapsısından başka çocukların da dışarıya çıktıkları, bazısının hemen karşıdaki kapıdan içeri girdikleri, bazısının ise koridorda kalmaya devam ettikleri görülüyor. Bu sırada İKM'ler tarafından ilk çocuğun kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde, ardından ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci çocuğun kollarından tutulmak suretiyle koridordan geçirildiği, koridordaki diğer çocukların bu geçişi izlediği görülüyor. Tam bu sırada (16:51:10) koridorda kucaklarında itfaiye erlerinin kullandığı cinsten üzerinde parlak şeritler bulunan elbise, beyaz kask ile gaz maskesi olan (olaya karışmamış çocuklardan) üç kişinin koşarak geldikleri ve çocukların getirildiği yerden içeri girdikleri görülüyor. Üç İKM tarafından başı eğilmiş ve arkadan kolları tutulmuş biçimde altıncı çocuğun götürüldüğü (16:51:39), bu sırada koğuştan çıkan biri beyaz tişörtlü iki çocuğun olanları izlediği, ardından beyaz tişörtlü çocuğun çocukların getirildiği kapıdan geçerek kamera görüş alanı dışına çıktığı ve kayıt süresi boyunca koridorda çocukları götürüp geri dönen ve onlara yardımcı olanların kameranın görüş alanına girip çıktıkları görülüyor. Dört İKM arasında kollarından tutulmuş ve başı öne eğdirilmiş biçimde yürütülen yedinci çocuğun diğer çocuklar ile aynı yöne götürüldüğü (16:53:20), bu sırada koridora çıkan dört - beş çocuğun serbestçe koğuş kapısı önünde durdukları (16:56:08), bir İKM'nin bu çocuklara eliyle işaret ettiği ve çocukların hızla koğuşa girdikleri (16:57:31) ve ellerinde su bardağı ve sürahi ile geri döndükleri, görevlinin bardağı aldığı, ardından bu görevlinin elinde sürahi bulunan çocuklarla birlikte İKM'ler tarafından diğer çocukların götürüldükleri yöne gittiği, iki çocuğun çıkışta durarak diğerlerinin gittiği yöne doğru baktıkları, sonra kendilerine katılan başka bir çocukla birlikte 2 dakika boyunca bu şekilde kaldıkları, çocukların hep birlikte çıkışa doğru bakmaya başladıkları anda (17:00:06) bir İKM'nin kapıdan koridora girdiği, çocuklardan birinin hızla İKM'lerin çocukları getirdiği kapıya doğru, beyaz şeritli eşofman giymiş olanın ise karşıdaki kapıya doğru ve beyaz tişörtlü çocuğun ise koğuşa doğru koşarak gittiği, kısa bir süre sonra beyaz şeritli eşofman giymiş çocuğun geri geldiği ve diğer çocuğun gittiği aksi yöndeki kapıdan girerek görüntü alanından çıktığı, ardından bu

yöne doğru koşmuş olan çocuğun hızla karşıda bulunan kapıdan geçtiği görülüyor. Koğuşa giren beyaz tişörtlü çocuğun ise iki elinde birer bardak olduğu halde ve yanında bir görevli ile birlikte demir parmaklıklı kapıdan çıktığı, bu sırada beyaz şeritli eşofman giymiş çocuğun koşar adım tekrar geri geldiği ve aynı kapıdan girdiği görülüyor. Biraz sonra aynı çocuğun bir daha koridora girerek koğuşa doğru gittiği, koğuştan elinde bir sürahi ile çıktığı ve İKM'lerin çocukları götürdüğü kapıdan geçtiği görülüyor. Videonun sonunda yaşça kıdemli olduğu anlaşılan bir İKM'nin demir parmaklıklı kapıdan koridora girdiği ve hemen karşıdaki kapıdan geçerek kamera görüş açısı dışına çıktığı görülüyor.

11. "MÜŞAHEDE KORİDOR": (Kamera ismi: "CAM 15". Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat: 16:50 -17:30 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 40 dakika

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridora açılan kapıları görüntülemektedir. Kaydın ilk 16 dakikalık kısmında koridordaki ışıklar kapalı olduğundan herhangi bir şey görülememektedir. 16. dakikadan sonra bir görevlinin açtığı kapıdan gelen dış ışıkla koridorun kapıya yakın, kameraya uzak bölümünün hafifçe aydınlandığı, kapıyı açan İKM'nin koridordan içeriye doğru yürüyerek ekranın sağ tarafında ve ortalarında bulunan (videonun daha sonraki bölümünde ışıklı ortamda kaydedilen görüntülerden aynı konuma denk gelen odanın kaçıncı oda olduğu ve kapısındaki gözetleme penceresi görülmekte) müşahede odasının önünde durduğu ve yaklaşık 1 dakika kadar el kol hareketlerinden anlaşıldığı kadarıyla birisiyle konuştuğu, geri döneceği sırada (17:07:01) kapıdan (*not: gözetleme penceresinden olduğu tahmin edilmekte*) bir kolun görevliye doğru uzandığı görülüyor. Daha sonra bazı İKM'lerin koridor kapısını açtıkları (17:08:23) ve koridor ışığının yandığı, beş - altı İKM'nin koridordan içeriye doğru yürüyerek ekranın sağ tarafında bulunan müşahede odalarına, özellikle karanlıkta bir kolun uzandığı müşahede odasının önünde durarak gözetleme bölümünden içeriye baktıkları ve bir süre sonra dışarıya çıkarak koridor kapısını kapattıkları görülüyor. Kaydın bundan sonraki kısmında ışığın açık olduğu kameranın kayıt yaptığı boş koridorlar görülmektedir.

12. "MÜŞAHEDE1 KORİDOR": (Kamera ismi: "CAM 16". Videoda sistem saati

gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat: 16:50 -17:30 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 40 dakika

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru, bu koridora açılan kapıları görüntülemektedir. Koridorun orta kısmına denk gelen lambaların yanmadığı, net görüntü için ışığın yeterli olmadığı, kamera görüş açısının uzağında en baştaki kapının gözetleme penceresinden bir kolun dışarıya uzandığı (16:53:15) belli belirsiz biçimde görülmektedir. Daha sonra bir İKM'nin karanlık noktadan gelerek kolun uzandığı kapının önünde durduğu ve kolunu kapıya doğru uzattığı sonra geri çekildiği, bir süre sonra iki İKM'nin daha koridora girdiği ve birinin aynı kapıya eğilerek baktığı ve geri çekildiği görülmektedir. İlk çocuğun dört kişi tarafından kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde koridora sokulup bir kapının önüne getirildiği (16:56:12), bir

İKM'nin kapıyı açtığı, bu sırada çocuğun yere bırakıldığı bir İKM'nin dizleri üzerine çökerek yerde bulunan çocuğu arkadan ittiği diğerlerinin ise üst tarafından tutarak çektiği ve çocuğu odaya soktukları ve bu şekilde kameranın görüş alanı dışına çıktı; ardından kollarından(arkadan) ve ayaklarından kelepçelenmiş ikinci çocuğun iki İKM tarafından dizlerinden aşağısı yerde olacak şekilde koltuk altlarından tutulmuş vaziyette sürüklenerek odaya sokulduğu görülüyor. Kaydın ilk 16 dakikasında kameraya en uzak noktada koridorun başında bulunan ilk müşahede odasına bir çok İKM'nin girip çıktığı görülmektedir, ancak uzaklık ve kayıta netlik (çözünürlük) sorunu olduğundan hareketleri ayırt edilememektedir.⁴ Kamera görüş açısının uzağında koridorun en başında bulunan müşahede odası kapısında görevlilerin kümelendiği, kapının açık olduğu (17:00:03) 3 saniye sonra ışıkların söndüğü bunun 3-4 saniye boyunca sürdüğü ve kayıta karanlıktan başka bir şeyin görülmediği, ışığın gelmesinden önce müşahede koridor kapısının açılması ile dışarıdan gelen cılız ışıkta görevlilerin çıkış kapısında oldukları seçilebiliyor. Işık tekrar açıldığında İKM'lerin baştaki koğuş kapısında grup halinde durmaya devam ettikleri görülüyorsa da uzaklık nedeniyle ne yaptıkları seçilemiyor. Kayıt boyunca İKM'lerin toplu biçimde hareketlerinin kameranın en uzağındaki bu oda önünde uzun süre devam ettiği, kaydın ortalarından itibaren bir kaç defa koridora girerek tüm odaların kapılarının ortasında bulunan gözetleme pencerelerinden içeriye baktıkları görülüyor. Bu kontrollerden birinde bir İKM'nin koridorun ortalarında bulunan bir odanın kapısını açtığı (17:19:52) ve ardından 5 İKM'nin içeri girdiği, 4-5 saniye geçtikten sonra içeride bulunan bir İKM'nin çıktığı, koşar adım koridorda ilerleyerek dışarı çıktığı, dışarıdan başka İKM'lerin gelerek açılan müşahede odasına girip çıktıkları görülüyor. Bu odadan çıkan başka bir İKM'nin koşar adım koridorun başına giderek buradaki bir başka İKM'den birşeyler aldığı ve aynı şekilde koşarak odaya tekrar girdiği (17:22:17), aynı odadan çıkan bir İKM'nin normal şekilde bir kaç adım attıktan sonra sağ bacağının diz kapağına yakın bir tarafını tutarak sekerek yürüdüğü, bu şekilde birkaç adım daha yürüdükten sonra seker vaziyette dönerek tekrar odaya girdiği (17:22:43), yaklaşık dört dakika içeride kalan İKM'lerin dışarıya çıkarak oda kapısını kapattığı (17:24:00) görülüyor. Kaydın geri kalan bölümünde kameranın boş koridoru görüntülediği görülüyor.

13. "C BLOK GİRİŞ KAMERADAN MÜŞAHEDE ÖNÜ": (Kamera ismi: "CAM 14" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat: 16:50 -17:30 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 40 dakika

Görüntü dökümü: Kamera, uzunca bir koridoru, koridora açılan kapıları ve demir parmaklıklarla muhafazalı duvardaki pencereyi görüntülemektedir. İlk çocuğun dört İKM tarafından kollarından ve bacaklarından tutulmuş ve yerle teması tamamen kesilmiş bir şekilde koridordan geçirildiği(16:50:50) ve koridorun en sonunda yere bırakıldığı, İKM'lerin üzerine kümelendiği görülmektedir.⁵ Daha sonra

4 Bu nedenle başkaca çocuğun içeri alınıp alınmadığı anlaşılamamıştır. Ancak kaydın başlangıcında (16:53:15) kameraya en uzak noktada koridorun başında bulunan odanın kapısındaki görüntülerden bu bölümde daha önce getirilmiş çocukların bulunduğu ancak bunların içeriye alınıp alınmalarına dair görüntünün paylaşılmadığı anlaşılmaktadır.

5 Kameranın lambaların ters ışığından etkilendiği, çözünürlük kalitesinin düşük olduğu, görevlilerin ve çocuğun bulunduğu noktanın kameraya uzak olduğu ve görevlilerin toplu hareket etmesi görüntüyü kapattığı için çocuğun durumun anlaşılamamaktadır.

ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci çocuğun art arda kollarından tutulmak suretiyle İKM'ler tarafından aynı şekilde koridordan geçirilerek ilk çocuğun bulunduğu noktaya götürüldüğü; altıncı çocuğun ise dört İKM tarafından başından bastırılmak suretiyle belden 90 derece açı yapacak şekilde eğilerek ve arkadan kolları tutularak getirildiği (16:51:50) ve koridor boyunca yürütülerek diğer çocukların bulunduğu noktaya götürüldüğü görülüyor. Hemen ardından çocukları getiren 3 İKM'nin koşarak kameranın bulunduğu yöne doğru geri gelip geçtiği, ardından ters yönden üzerinde parka olan bir İKM'nin koşarak adım gelerek çocukların götürüldüğü yere gittiği ve geri döndüğü görülüyor (16:53:33). Yedinci çocuğun dört İKM arasında kollarından tutularak ve başı öne eğdirilmiş şekilde koridorun sonuna yürütüldüğü görülüyor. İKM'ler koridor sonunda ve ortasında olacak şekilde kümelenmiş pozisyonlardalar. (Not: Bu nedenle çocukların durumları görülemiyor.) Bir İKM koridora açılan pencerenin kanadını açarak başını dışarıya doğru bir şey söyler gibi uzatıyor. Ardından bir İKM çocukların getirildikleri yönden koşarak geliyor ve birşeyler yapar gibi kendi içinde hareketli olup kümelenmiş biçimde durmaya devam eden İKM'lere katılıyor. Bu sırada birisi (diğer videolarda yer yer ellerini arkasında kenetlemiş vaziyette duruma vaziyet eden) ve bu görünümüyle yönetici rolündeki yaşça kıdemli olan kişi olmak üzere iki İKM daha kümelenmiş İKM'lerin yanına geliyor. Hemen sonrasında 5 İKM daha art arda gelerek onlara katılıyor. Kümelenmiş İKM'ler arasında birinin diz çökmüş vaziyette yerde bir şeylerle uğraştığı (16:56:15) seçiliyor ancak İKM'lerin kümelenmesi kamera görüş açısını kapattığı için neyle uğraştığı görülemiyor. 4 saniye sonra yere çöken İKM ayağa kalkıyor, az sonra İKM'lerin bir çocuğu hep birlikte yerden temasını kesecek şekilde kaldırdığı ve koridorun sonundan sağ tarafa doğru döndürerek görüntü alanı dışına çıkardıkları görülüyor. (Not: Bu görüntülerden koridorda kümelenmiş halde bulunan İKM'lerin bir çocuğun başında toplandıkları anlaşılıyor.) Koridorda İKM gidiş gelişleri devam ediyor. Elinde su ve bardak taşıyan iki çocuk görüntüye giriyor (16:58:24), bu çocuklardan birisi geriye dönerken, diğer çocuk elindeki sürahi ile koridorun sonundaki İKM'lerin yanına gidiyor. Geriye dönen çocuk da 50 saniye sonra elinde bir sürahi su olduğu halde koşarak koridorun sonundaki İKM'lere ulaşıyor. Daha sonra beyaz tişörtlü bir başka çocuk elinde iki bardak su olduğu halde arkasından yürümekte olan bir İKM ile birlikte koridorun sonuna doğru gidiyor. Ardından (17:02:00) su getiren çocuklardan iki ters yönere doğru koşarak adım hareket ediyorlar. Bu şekilde çocukların taşıyıcı olarak defalarca gidiş gelişleri tekrarlanıyor. İKM'lerin koridorun sol tarafındaki odanın kapısını ara ara açıp baktıkları, bir ara (17:08:22) aynı odanın kapsının açıldığı ve peş peşe 6 İKM'nin odaya girdikleri 20 saniye sonra çıkmaya başladıkları, iki İKM'nin ise 1 dakika sonra çıktıkları görülüyor. Eş zamanlı olarak koridorun sonunda bir grup İKM'nin hareketli halde oldukları ve saat 16:56:19'da yerden kaldırılan bir çocuğun götürüldüğü koridorun sağındaki alana gidip geldikleri görülüyor. Birisi elinde fotoğraf makinesi taşıyan olmak üzere üç İKM'nin koridorda kameranın bulunduğu yöne doğru yürüyerek (17:16:35) görüntüleme alanı dışına çıktıkları görülüyor. Önce dört çocuğun (bu çocuklar İKM'lerin getirdikleri çocuklar değil) serbestçe koridorda yürüdükleri (17:22:53), 5 saniye sonra elinde kahvehanelerde kullanılan üstten tutma yeri olan tepsi ile bardak taşıyan bir çocuğun kamera alanına girdiği, hemen ardından bir başka çocuğun daha geldiği, daha sonra çay tepsinin götürülen çocuk ve arkasından yürüyen dört İKM'nin geri döndüğü görülüyor. Yaklaşık 9 dakika sonra (17:25:54) elinde fotoğraf makinesi olan İKM'nin makinayı askılığından tutarak geri ve çocukların götürüldüğü yöne doğru gittiği, bir süre sonra (17:28:28) iki eliyle tuttuğu makinenin ekranına bakar vaziyette geri yürüdüğü görülüyor. Kaydın sonunda bir çocuğun koridorda yürüdüğü görülüyor.

Üçüncü CD İçinde Yer Alan Videolar

("HASTANEDEN DÖNÜŞ GÖRÜNTÜLERİ")

CD içinde "MAHKUM KABUL", "ANİ MÜDAHALE", "KANTİN ÖNÜ", "MÜŞAHEDE KORİDOR" isimli dört klasörün bulunduğu her klasör içinde 4'er video olmak üzere toplam 16 adet video ile 4'er adet uzantı dosyaları bulunmaktadır. "MAHKUM KABUL" isimli klasör açıldı içindeki 4 adet videonun dökümüne geçildi:

A) MAHKUM KABUL:

1. "HASTANE DÖNÜŞ (MAHKUM KABUL)": (Kamera ismi: "CAM 02" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:21:07-21:08 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 1 dakika

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru, koridora açılan kapıları ve koridorun bitiminde kamera görüş açısının en uzak noktasında duran jandarmaları görüntülemektedir. Kameranın uzaktan çekim yapması nedeniyle net anlaşılmasa da bir çocuğun jandarma arasında görüntü alanına girdiği, ardından İKM'lerin bu çocuğu tutarak teslim aldığı ve kamera çekim alanından çıktığı görülüyor.

2. "HASTANE DÖNÜŞ (MAHKUM KABUL)": (Kamera ismi: "CAM 02" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat:22:53:00-22:56:30 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 3 dakika 30 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru, koridora açılan kapıları ve koridorun bitiminde kamera görüş açısının en uzak noktasında duran jandarmaları görüntülemektedir. Kameranın uzaktan çekim yapması ve jandarmalarla İKM'lerin bulunduğu bölgenin ışığının yetersiz olması ve kalabalık ve gruplar halinde birlikte hareket etmeleri nedeniyle detaylı görüntü alınamadığı için aralarında çocuk tesliminin olup olmadığı görülememektedir.

3. "HASTANE DÖNÜŞÜ KİŞİ (MAHKUM KABUL)": (Kamera ismi: "CAM 02" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 02.01.2014 Saat:00:53:00-00:57:00 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 4 dakika

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru, koridora açılan kapıları ve koridorun bitiminde kamera görüş açısının en uzak noktasında duran jandarmaları görüntülemektedir. Kameranın uzaktan çekim yapması ve jandarmalarla İKM'lerin bulunduğu bölgenin ışığının yetersiz olması ve kalabalık ve gruplar halinde birlikte hareket etmeleri nedeniyle detaylı görüntü alınamadığı için aralarında çocuk tesliminin olup olmadığı görülememektedir.

4. "HASTANE DÖNÜŞ (MAHKUM KABUL)": (Kamera ismi: "CAM 02" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 02.01.2014 Saat: 02:01:00 - 02:02:30 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 1 dakika 30 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru, koridora açılan kapıları ve koridorun bitiminde kamera görüş açısının en uzak noktasında duran jandarmaları görüntülemektedir. Kameranın uzaktan

çekim yapması ve jandarmalarla İKM'lerin bulunduğu bölgenin ışığının yetersiz olması ve kalabalık ve gruplar halinde birlikte hareket etmeleri nedeniyle detaylı görüntü alınamadığı için aralarında çocuk tesliminin olup olmadığı görülememektedir.

B) ANİ MÜDAHALE:

1. "HASTANE DÖNÜŞ (MÜDAHALE ÖNÜ)": (Kamera ismi: "CAM 07" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:21:10:00 - 21:11:00 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 1 dakika

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridor boyunca sağlı sollu odaların koridora açılan kapılarını ve geniş pencereleri görüntülemektedir. Bir çocuğun iki İKM arasında kollarından hafifçe tutularak getirildiği ve kamera çekim alanından çıktığı görülüyor.

2. "HASTANE DÖNÜŞ (MÜDAHALE ÖNÜ)": (Kamera ismi: "CAM 07" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 01.01.2014 Saat:22:55:00-23:00:00 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 5 dakika

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridor boyunca sağlı sollu odaların koridora açılan kapılarını ve geniş pencereleri görüntülemektedir. Beş çocuğun İKM'lerce kollarından tutularak kısa aralıklarla getirildiği, dördüncü çocuğun çene kısmında bir sargı bezinin bulunduğu görülüyor.

3. "HASTANE DÖNÜŞÜ (MÜDAHALE ÖNÜ)": (Kamera ismi: "CAM 07" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 02.01.2014 Saat:00:55:00:00-00:58:10 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 3 dakika 10 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridor boyunca sağlı sollu odaların koridora açılan kapılarını ve geniş pencereleri görüntülemektedir. İlk çocuk dört İKM tarafından başı eğdirilmiş ve kolları arkadan tutulmuş ve el bileği bükülmüş halde koridorda yürütülüyor (00:55:15), ardından (00:56:35) ikinci ve üçüncü çocuğun art arda İKM'lerce getirildiği, üçüncü çocuğun İKM'lerce kolu ve el bileğinin arkadan tam bükülerek ve başı yukarıdan bastırılmak suretiyle yere 90 derece açı yapacak şekilde önüne eğdirilerek yürütüldüğü ve çocuğun bu şekilde yürümekte zorlandığı bir ara sendeleyerek dizini tuttuğu görülüyor. Daha sonra dördüncü çocuğun ensesinden tutularak başı öne eğdirilmek suretiyle İKM'ler tarafından aynı şekilde koridordan geçirildiği, kaydın sonunda kalabalık bir İKM grubunun onları takip ettiği görülüyor.

4. "HASTANE DÖNÜŞÜ (MÜDAHALE ÖNÜ)": (Kamera ismi: "CAM 07" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 02.01.2014 Saat:02:04:30:00-02:05:10 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 40 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridor boyunca sağlı sollu odaların koridora açılan kapılarını ve geniş pencereleri görüntülemektedir. Bir çocuğun ensesinden tutularak başı hafif öne eğdirilmek suretiyle iki İKM tarafından koridordan geçirildiği, kalabalık bir İKM grubunun onları takip ettiği görülüyor.

C) KANTİN ÖNÜ:

1. "HASTANE DÖNÜŞÜ (KANTİN ÖNÜ)": (Kamera ismi: "CAM 08" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat: 21:10:00-21:11:00 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 1 dakika

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridor boyunca sağlı sollu odaların koridora açılan kapılarını ve geniş pencereleri görüntülemektedir. Bir çocuğun iki İKM arasında kollarından hafifçe tutularak getirildiği ve koridor sonunda açık duran bir geçiştten geçirilerek kamera çekim alanından çıktığı görülüyor.

2. "HASTANE DÖNÜŞÜ (KANTİN ÖNÜ)": (Kamera ismi: "CAM 08" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat: 22:55:00-23:00:00 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 5 dakika

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridor boyunca sağlı sollu odaların koridora açılan kapılarını ve geniş pencereleri görüntülemektedir. Beş çocuğun kısa aralıklarla İKM'lerce kollarından tutularak art arda getirildiği ve koridor sonunda açık duran bir geçiştten geçirilerek kamera çekim alanından çıkartıldıkları görülüyor.

3. "HASTANE DÖNÜŞ (KANTİN ÖNÜ)": (Kamera ismi: "CAM 08" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih: 02.01.2014 Saat: 00:55:00:00-00:58:10 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 3 dakika 10 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridor boyunca sağlı sollu odaların koridora açılan kapılarını ve geniş pencereleri görüntülemektedir. İlk çocuğun biri arkada yürüyen üç İKM tarafından başı eğdirilmiş, kolları arkadan tutulmuş ve her iki el bileğinin bükülmesinin etkisi ile vücudu yere 90 derecelik açı yapacak şekilde belden bükülmüş halde yürütüldüğü (00:55:23);ardından ikinci, üçüncü ve dördüncü çocuğun da İKM'lerce kolları ve el bilekleri arkadan aşırı bir şekilde bükülerek ve başları önlerine eğdirilerek yürütüldüğü ve koridor sonunda açık duran bir geçiştten geçirilerek kamera çekim alanından çıkarıldıkları görülüyor.

4. "HASTANE DÖNÜŞÜ (MÜDAHALE ÖNÜ)": (Kamera ismi: "CAM 08" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 02.01.2014 Saat: 02:04:30:00-02:05:10 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 40 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru ve bu koridora boyunca sağlı sollu odaların koridora açılan kapılarını ve geniş pencereleri görüntülemektedir. Bir çocuğun ensesinden ve kolları arkadan tutularak başı öne eğdirilmek suretiyle iki İKM tarafından koridordan geçirildiği, kalabalık bir İKM grubunun onları takip ettiği görülüyor.

D) MÜŞAHEDE KORİDOR:

1. "HASTANE DÖNÜŞ MÜŞAHEDE": (Kamera ismi: "CAM 16" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat: 21:13:00-21:14:30 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 1 dakika 30 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru, koridor giriş kapısını, koridora açılan kapıları görüntülemektedir. Kaydın başlangıcında tüm müşahede odalarının kapılarının açık olduğu, içerinin ışıklarının yandığı görülüyor. Bir çocuğun iki İKM arasında kollarından hafifçe tutularak getirildiği ve odanın girişinde sırtı duvara yaslanarak elbisesi üzerinden aramaya tabi tutulduğu, boynunda sarılı olan atkısı çıkartılarak odadan içeriye alındığı ve kapının kapatıldığı, 4-5 İKM'nin koridordan çıktığı görülüyor.

2. "HASTANE DÖNÜŞÜ (MÜŞAHEDE)": (Kamera ismi: "CAM 16" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 01.01.2014 Saat: 22:58:25-23:03:30 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 5 dakika 5 saniye

Görüntü dökümü: Kamera koridoru, koridor giriş kapısını, koridora açılan kapıları görüntülemektedir. Görüntünün başlangıcında bazı müşahede odalarının kapılarının açık olduğu, içerinin ışıklarının yandığı görülüyor. İlk çocuğun İKM'lerce getirilerek sırtının duvara yaslandığı çocuğun buna herhangi bir direnç göstermediği, bir İKM'nin çocuğun sağ kolunu tutarak havaya kaldırdığı ve bu sırada başka bir İKM'nin çocuğun havada duran kolunu el bileğinden tutarak ters yönde döndürmeye başladığı (22:58:43), çocuğun duyduğu acının yüzündeki ifade ve bedenini sola doğru eğmesi ile gözle de görülür hale geldiği, bileği bükülü tutmanın 10 saniye sürdüğü ve çocuk bu halde iken bir başka İKM'nin üst aramasını tamamladığı ve çocuğun odaya sokulduğu, kapının kapatıldığı görülüyor. Bu çocuğun odaya alınıp, kapının kapatılması üzerine, grup halinde bulunan İKM'ler arasında üçüncü ve dördüncü çocuğun getirilmiş ve üst aramasının yapılmış olduğu anlaşılıyor. Daha sonra beşinci çocuğun getirildiği, odaya konularak kapısının kapatıldığı görülüyor. Ancak koridordaki bazı ışıkların yanmıyor olması, arama ve odaya yerleştirme esnasında açık bırakılan müşahede kapılarının kameranın görüş alanını kapatması, İKM'lerin grup halinde hareket ederek getirilen çocukları çevrelemeleri nedeniyle ikinci çocukta olduğu gibi arama sırasında kötü muamelenin olup olmadığı görüntülenememiştir.

3. "HASTANE DÖNÜŞÜ (ÖZÜRLÜ MÜŞAHEDE)": (Kamera ismi: "CAM 15" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 02.01.2014 Saat: 00:57:40:00-01:01:30 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 3 dakika 50 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru, koridor giriş kapısını, koridora açılan kapıları görüntülemektedir. Kaydın başlangıcında bazı müşahede odalarının kapılarının açık olduğu, içerinin ışıklarının yandığı görülüyor. İlk çocuğun İKM'lerce getirildiği, bir İKM'nin parmağıyla duvara yaslanmasını işaret ettiği, çocuğun bu talimata uyarak görevlilerin kontrolünde sırtını duvara yasladığı, bir İKM'nin arama için çocuğun kollarını yere paralel halde iki yana kaldırdığı çocuğun bunlara herhangi bir direnç göstermediği, arama bitince odaya sokulacağı sırada

(00:59:59) bir İKM'nin çocuğun başına eliyle bir darbe indirdiği ve diğer görevlinin hemen kapıyı kapattığı görülmektedir. Eş zamanlı olarak ikinci bir çocuğun aranarak yandaki odaya alındığı, ilk çocuğa arkadan darbe indiren İKM'nin de birkaç İKM ile birlikte bu odaya girdiği bir süre içerisinde kaldıkları, duvarla 90 derece açı yapacak şekilde açık bırakılan diğer oda kapısı nedeniyle kameranın görüntü alamadığı görülmüyor. Daha sonra üçüncü çocuğun İKM'lerce getirildiği, bir İKM'nin çocuğu duvara yasladığı, bir diğerinin üst araması yaptığı, çocuğun buna herhangi bir direnç göstermediği, çocuğun odaya sokulduğu sırada (01:00:52) bu işlemi yapan üç İKM'den birinin çocuğun arkasından tekme attığı isabet edip etmediğinin kapının kamera görüş açısını kapatması nedeniyle görülemediği, tekme atan bu İKM ile başka bir İKM'nin çocuğun arkasından odaya girip 7 saniye içerisinde kaldıktan sonra dışarıya çıktıkları ve daha sonra kapının kapatıldığı görülmektedir. Kaydın sonunda tüm İKM'lerin koridordan çıktıkları görülmektedir.

4. "HASTANE DÖNÜŞ (ÖZÜRLÜ MÜŞAHEDE)": (Kamera ismi: "CAM 15" yazılı. Videoda sistem saati gerçek zaman çizelgesi var. Tarih 02.01.2014 Saat: 02:07:15-02:09:00 arasını göstermekte.)

Görüntü süresi: 1 dakika 45 saniye

Görüntü dökümü: Kamera bir koridoru, koridor giriş kapısını, koridora açılan kapıları görüntülemektedir. Görüntünün başlangıcında bazı müşahade odalarının kapılarının açık olduğu, görülmüyor. Bir çocuğun İKM'lerce getirildiği, duvara yaslandığı, bir İKM'nin üst araması yaptığı, çocuğun buna herhangi bir direnç göstermediği, arama bitince odaya sokulduğu ve kapısının kapatıldığı görülmüyor. Kaydın devamında İKM'lerin kapıların üzerinde bulunan gözetleme bölümünden odaların içlerine baktıkları ve ardından koridordan çıktıkları görülmüyor.

B. Sivil Toplum Kuruluşlarının Raporları

İnsan Hakları Derneği (IHD) Başkanlığınca gönderilen raporlardan, adı geçen Derneğin; *01.01.2014 tarihinde yaşanan olaylarla ilgili olarak aşağıdaki iddiaları rapor haline getirdiği anlaşılmıştır:*

- Sayım ile ilgili tartışma sırasında İnfaz ve Koruma Memurlarının çocuklara küfrettikleri, 40 kadar memurun çocukları döverek koğuştan çıkardıkları, koridorda dövmeye devam ettikleri
- İnfaz ve Koruma Memurlarının çocukları sopalar ve sert cisimlerle dövdükleri, tekmeledikleri, elleri ile göz ve ağızlarını kapadıkları ve bir çocuğun kafasını duvara vurdukları, C10 koğuşundaki müdahale sonrasında arkadaşları için kaygılanan çocukların slogan attıkları ve daha sonra kendilerine de müdahale edilmesinden korkarak barikat kurdukları C12 koğuşuna tazyikli su ve sarı gaz sıkılarak müdahale edildiği, Bu suretle koğuştan çıkarılan çocukların dövülerek müşahadeye götürüldüğü
- Çocukların tersten kelepçelenerek müşahade odasına alındıkları
- Sincan Devlet Hastanesine jandarma nezaretinde götürüldükleri ve muayenede jandarmanın bulunması sebebiyle doktor ile iletişim kurmadıkları
- Hastane dönüşünde çıplak arama yapıldığı
- Camları açık odada yatak ve kıyafet olmadan tutuldukları.

İHD'nin, 01.01.2014 tarihinde yaşanan olaylardan sonra yaşanan nakil süreci ile ilgili olarak da aşağıdaki iddiaları rapor haline getirdiği görülmüştür:

- Sincan'dan Maltepe ve Şakran Cezaevlerine sevk sırasında hakaret, kuruma kabulde çıplak arama ve geçici koğuş yerine müşahadede 4 gün tutulma,
- Olaylara karışan çocukların aynı koğuşta kalma taleplerinin reddi, sınıflandırma ve yerleştirmenin suç tasnifi ile yapılmaması
- Cezaevi İzleme Kurulu tarafından örgüt üyesi gibi davranmakla eleştirilme ve azarlanma
- Temiz içme suyu verilmemesi
- Paralarının Sincan Cezaevinden gönderilmemesi veya eksik gönderilmesi
- İşkence iz ve emarelerinin tespiti için muayene taleplerinin yerine getirilmemesi
- Maltepe Cezaevine nakledilen çocukların hücre cezasına maruz bırakıldıkları, havalandırmaya çıkarılmadıkları, arkadaşları ile görüşmelerine izin, yeterli yemek, kitap, gazete, battaniye verilmediği, hücrelerin soğuk olduğu, 10 gün süre ile banyo yapmalarına izin verilmediği.

Ayrıca çocuklarla yapılan görüşmelerde gözlemlenen fiziksel bulgular da rapora yazılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

- Sağ ayağının üzerine basamama
- Alında morluk
- Sağ elde şişlik ve iki parmağını hareket ettirememe
- Sağ kol dirsekte sigara yanığı izi
- Sağ omuzda şiddetli ağrı
- Kafatasının üç ayrı yerinde şişlik
- Şiddetli baş ağrısı
- Sağ gözün altında morluk ve ödem
- Kaval kemiğinin altında morluk ve ödem
- Sırtta morluk
- Dişlerin sallanması
- Çene altında 3-4 dikiş
- Sol kaşın üstünde fındık büyüklüğünde bir deri parçası tamamen kopacak şekilde sıyrık
- Sol topukta ağrı
- Sol göz altında kabuk tutan sıyrıklar.

VI. TESPİTLER VE DEĞERLENDİRMELER

A. Genel Olarak

Yukarıda belirtildiği üzere; Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan tutuklu çocukların darp edildikleri, çıplak aramaya tabi tutuldukları, kelepçelendikleri yönünde basında çıkan haberler üzerine; konu 6332 sayılı Kanunun 11(1) maddesi uyarınca re'sen Kurumun gündemine alınarak gerekli inceleme ve araştırmalara başlanmıştır, bu kapsamda ilk olarak 08.01.2014 tarihli, 560-30 sayılı yazıyla Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden söz konusu iddialar hakkında varsa yaptıkları inceleme ve araştırmalar ile konuya ilişkin bilgi ve belgeler ve görüntü kayıtları istenilmiştir. Ayrıca çeşitli medya organlarında yer alan haberlerden, konuyla ilgili daha önce incelemelerde bulunduğu anlaşılan İnsan Hakları Derneği ve Ankara Barosundan, yaptıkları inceleme ve araştırmalar ile yayınladıkları raporlar talep edilmiştir.

Konu, İnsan Hakları Kurulu'nun 23.01.2014 tarihli toplantısında görüşülmüş, Kurul, cezaevlerine yapılacak ziyaretlerin Kurul üyelerinin de katılımıyla devam ettirilmesine karar vermiştir. Bu amaçla oluşturulan heyet önce 29.01.2014 günü Şakran Cezaevini ziyaret ederek Sincan Cezaevinden nakledilen 4 tutuklu çocuk ve cezaevi yetkilileriyle görüşmüş, daha sonra da 04.02.2014 günü Maltepe Cezaevini ziyaret ederek Sincan Cezaevinden nakledilen 3 çocukla görüşmüş ve yetkililerden bilgi almıştır.

İnsan Hakları Derneğince gönderilen inceleme ve araştırma raporları ile Adalet Bakanlığınca gönderilen konuya ilişkin bilgi, belge ve kamera görüntüleri Kurul Üyeleri tarafından incelenmiştir. Olaya karışan 11 çocuktan 9'u ile görüşülmüş, mahkemelerce tahliye edildiğinden iki çocuk ise dinlenememiştir.

Çocukların ceza adalet sistemi içerisinde yaşadıkları örselenmeler, onların gelişimlerini olumsuz etkiler. Bu nedenle Devletlerin asli sorumluluğu çocuğu suça iten nedenlerden ve onun gelişimini olumsuz etkileyecek her tür riskten korumaktır. Ancak, ne yazık ki çocuklar bütün Dünya'da ceza adaleti sistemi içerisinde yargılanmakta ve cezalandırıcı müeyyidelere maruz bırakılmaktadırlar. Çocuk haklarına ilişkin temel prensipler, çocukların özgürlüklerini kısıtlayıcı tedbir ve cezalara başvurulması halinde bunun çocuğun yararı ilkesi gözetilerek, onun gelişimini ve eğitimini destekleyecek biçimde ve hakları güvence altına alınmak suretiyle yerine getirilmesini öngörür. (ÇHS md. 37; İHAS md.5)

Özgürlüğü kısıtlanan çocuklar, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi ile kendilerine tanınan bütün hakların güvencesi altındadır. Bu haklardan bazıları özellikle özgürlüğün kısıtlanması koşuluna özgüdür:

- Devletler, çocukları her türlü ihmal, sömürü ya da suistimalden korumak ve bu tür davranışlara maruz kalan çocukların sağlıklarına yeniden kavuşmaları için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır. (ÇHS md.37.a; md39)
- Özgürlüğü kısıtlanan her çocuğa insancıl biçimde ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlık ve kendi yaşındaki kişilerin gereksinimlerini gözönünde tutularak davranılmalıdır. (ÇHS md.37.c)
- Özgürlüğün kısıtlanmasının son çare olması ve en kısa süre ile sınırlı olması sağlanmalıdır. (ÇHS md. 37.b)

Cezaevi koşulları ne kadar iyi olursa olsun özgürlüğü kısıtlayıcı cezalar, çocukların gelişim döneminde en çok ihtiyaçları olan aile ortamından ve doğal çevrelerinden uzak olmalarından kaynaklanan kendine özgü sorunlar içerir. Bu süreçte cezaevi koşulları ve burada uygulanan yönetim sistemi ve programların, çocuğun gelişimini ve onun en kısa sürede topluma dönüşünü destekleyici nitelikte olmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, çocuk suçluluğu hakkındaki politikasını uygulamak için, eğitsel gözetim sistemini seçmiş olan Belçika aleyhine açılan davada Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5.1.d maddesine aykırılığı incelerken *“Bir gencin fiili izolasyon koşulları bulunan tutukevinde, eğitimci görevlilerin yardımı olmadan tutulmasında, eğitsel bir amaç görülemez.”* tespitinde bulunmaktadır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 11. maddesinde çocuk kapalı ceza infaz kurumları, eğitim ve öğretim esasına dayalı kurumlar olarak tanımlanmaktadır. (Bouamar & Belçika 29.02.1988 – 155)⁶

Kuruma yetiştirilen çocuğun eğitim ve ıslahının amacı, onun toplumda yapıcı ve üretici bir rol alabilmesini temin ve bunu gerçekleştirmek için de bakım, koruma, kültürel ve mesleki yetenekler elde edebilmesi için yardım etmek olmalıdır. (Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart (Pekin (Beijing) Kuralları, md. 26)

Kurumlarda bulunan çocukların sağlıklı ve özsaygılı yaşamalarına yardım ve destek olacak, sorumluluk duygularının gelişmesini arttıracak ve toplumun bir üyesi olarak potansiyellerini geliştirmelerinde yardımcı olan davranış ve yeteneklere sahip olmalarını teşvik edecek türden faaliyet ve programlardan yararlanmaları sağlanır. (Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin BM (Havana) Kuralları, md.12)

Bütün bu ilkeler ışığında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne göre ceza infaz kurumlarında düzen; özgürlüğü kısıtlanmış kişilere insan onuruna saygılı yaşam koşulları sağlayarak ve onların yeterli bir insani ve sosyal ilişki içinde olmalarına ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak verecek tam bir etkinlik programı sunarak korunmalıdır. (Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında (2006)2 Tavsiye Kararı md.25 ve md. 49)

Bu nedenle özellikle çocuk kurumlarında düzeni bozucu olaylar gerçekleştiğinde, hemen ve öncelikle; kurumun yaşam standartlarının, yönetim biçiminin ve çocukların gelişim, korunma, eğitim, katılım haklarını kullanma olanak ve yollarının yeterliliğine bakılmalıdır.

B. İddialara İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler

Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda meydana gelen olaylar, birden fazla insan hakkı ihlali iddiası içermektedir. Bu nedenle olayların birbirinden ayrı biçimde ele alınması gerekir.

Öncelikle kurumda, uzun zamandır (yaklaşık bir yıl) devam eden bir sayım yöntemi tartışması bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu konunun, bir çocuk kurumunun idare ve yönetiminde izlenmesi gereken usullere dair prensipler çerçevesinde ele alınması gerekir. Zira çocuklar, kendilerine askeri disiplin uygulanarak sayım alındığını iddia etmektedirler.

6 Çev.: Osman Doğru, <http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=155>

Bir diğer konu, C10 ve C12 no.lu ünitelere yapılan müdahalenin biçimidir. Burada infaz ve koruma memurlarının zor kullanma yetkisi ve bunun hukuka uygunluğu meselesini ele almak gerekir.

Müdahaleler ve sonrasındaki sürecin de şiddet ve aşağılayıcı muamele bakımından ayrıca ele alınması gerekir.

İddialar ve CD görüntüleri bir ceza infaz kurumunda olması beklenmeyecek bir arbeye yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu karmaşa, yaşananların hukuka uygunluğunu değerlendirmeyi zorlaştırmaktadır. Bu nedenle iddialara göre olayların ayrıştırılarak ele alınması, ihlallerin doğru anlaşılması ve araştırılması bakımından kolaylık sağlayacaktır. Nitekim, AİHM de benzer bir biçimde Keser ve Kömürcü – Türkiye Davasında, seri olayları sınıflandırma yolunu tercih etmiştir (5981/53)

Ancak Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşanan olayları değerlendirmeden önce, ÇHS 37. maddesi ve Çocuk Koruma Kanununun 4. maddesi ile güvence altına alınan *tutuklamanın son çare olması ve en kısa sürede sonlandırılması* ilkesini hatırlatmak gerekir. Nitekim AİHM de, ceza infaz kurumunda bir çocuğun kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin iddiaları değerlendirirken bu ilkeyi hatırlatmıştır: “Bakanlar Komitesi’nin çocuk suçluluğuna dair Avrupa Konseyi Üye Ülkelerine yönelik, Dışişleri Bakan Vekillerinin 17 Eylül 1987 tarihinde yapılan 410 oturumunda kabul edilen konuyla ilgili Tavsiye Kararının (R(87)20) ilgili kısmı şöyledir: “Üye devletlerin hükümetlerine mevzuatlarını ve uygulamalarını gözden geçirmelerini tavsiye eder... 7. Daha büyük yaşta çocuklarca işlenen çok ciddi suçlara ilişkin istisnai durumlar dışında, küçüklerin tutuklu yargılanmasından kaçınılması; bu gibi durumlarda ise, tutukluluk süresinin sınırlandırılması ve küçüklerin yetişkinlerden ayrı yerde tutulması; kural olarak tutuklama kararının, alternatif teklifler konusunda bir sosyal yardım bölümüne danışıldıktan sonra verilmesinin sağlanması...” (Coselav – Türkiye Davası, 1413/07). Çocukların ceza infaz kurumlarında yaşadıkları olaylar, insan hakları ihlali bakımından ele alınırken öncelikle, “son çare ve en kısa süre ile sınırlı olma” ilkesine uygunluğun değerlendirilmesi gerekecektir.

1. Krize Müdahale ve Zor Kullanma Yetkisi Bakımından

Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 01.01.2014 tarihinde sayıma gelen infaz ve koruma memurları ile çocuklar arasında, sayım verme biçimi yüzünden tartışma başladığı, çocukların tamamının aşağıya inerek ayakta sayım vermeyi kabul etmedikleri, buna karşın infaz koruma memurlarının bütün çocukların aynı anda aynı yerde bulunmaları suretiyle sayım almak istedikleri, bunun üzerinde tartışma ve arkasından da çocuklarla infaz koruma memurları arasında arbeye yaşandığı iddia edilmektedir.

C10 koğuş içi, kapı girişi ve üst koridor görüntülerinde olayın başlangıcı ve sonrası görülmektedir. İnfaz ve koruma memurları ile çocuklar arasında, hasta olduğunu iddia ederek sayım için aşağıya inmeyen bir çocuk nedeniyle önce ağız dalaşı olduğu ve bundan sonra da ilk olarak bir çocuğun -iddiaya göre hakaret üzerine- kafa atması ile başlayan ve fiziksel güç kullanılan bir kavgaya dönüştüğü görülmektedir. Ancak durum, sadece C10 ünitesindeki olay ve bunu öğrenen C12 koğuşundaki çocukların üst kata barikat kurması ve merdivenden yukarı çıkan İKM’lerin üstüne dolap atması neticesi İKM’lerin ellerindeki yangın tüpün patlamasından ibaret değildir.

Olay sonrası koğuştan çıkartılmaları, yumuşak odada bekletilmeleri, akabinde gerçekleşen kötü muamele ve doktor muayenehanesindeki usulsüzlükler de iddia kapsamındadır.

Nitekim arbeye sonunda infaz ve koruma memurlarının destek istediği ve bu çağrı üzerine gelen memurlar ile birlikte güç kullanarak çocukları koğuş dışına çıkarıp, müşahadeye götürdükleri de görülmektedir.

Olaylar bağlamında ihlal iddiaları bakımından değerlendirilmesi gereken başlıca hususlardan biri, infaz ve koruma memurlarının kullandığı gücün hukuka uygunluğu sorunudur. Bu yönden bir değerlendirme yapılabilmesi için memurların güç kullanma yetkileri ile ilgili mevzuatın incelenmesi gerekir.

Ulusalüstü Hukuk Bakımından Zor Kullanma Yetkisi

Bir kapalı ceza infaz kurumunda zor kullanmanın hukuki olabilmesi için öncelikle bu yetkinin kullanılma koşullarına, kullanma biçimlerine ve kullanmaya yetkili olan kimselere ve zor kullanma sonrasında tutulacak rapora dair yasal bir düzenleme bulunmalıdır. ((2006)2 TK md. 65; ((2006)2 TK md. 64.1))⁷

Çocuklara yönelik olarak kısıtlama ve zor kullanma yöntemleri diğer bütün denetim yöntemleri tüketilip de sonuç alınmadığı istisnai hallerde son çare olarak ((2006)2 TK md. 64.1) kullanılabilir. Bu haller dışında herhangi bir amaçla kısıtlama ve zor kullanma yöntemine başvurulması yasaktır. (Havana md. 63 ve md.64) Burada bahsi geçen zora başvurmadan önce kullanılması gereken diğer yöntemler, şiddet içermeyen yöntemler ve araçlar olmalıdır. (Kanun Adamlarının Zor ve Silah Kullanmalarına Dair Temel Prensipler md.2, md.5, md. 6)

Bu yöntemlere ancak çocuğun kendisini veya başkalarını yaralamasını veya ciddi bir biçimde maddi zarar vermesini engellemek için, idari amirin emriyle başvurulabilir. Bu gibi durumlarda müdür ilk önce sağlık personeline ve diğer ilgili personele danışır ve durum hakkında en yüksek idari makama bilgi verir. (Havana Kuralları 64)

Kullanılacak gücün miktarı gerekli olan asgari düzeyde olmalı ve güç ihtiyaç duyulan en kısa süre için uygulanmalıdır. ((2006)2 TK md. 64.2; Kanun Adamlarının Zor ve Silah Kullanmalarına Dair Temel Prensipler md.2, md.5, md. 6) Bu yöntemler, çocukları aşağılamadan ve onurlarını kırmadan kullanılmalıdır. (Havana Kuralları 64)

Zor kullanıldıktan sonra yaralanan ve zarara maruz kalan kişilere mümkün olan en kısa sürede tıbbi yardım ve destek verilmesi ve yakınlarına haber verilmesi sağlanmalıdır. (Kanun Adamlarının Zor ve Silah Kullanmalarına Dair Temel Prensipler md.2, md.5, md. 6)

Bu amaçlara ulaşılabilmesi için cezaevi personeli gücün asgari düzeyde kullanılmasını sağlayan teknikler konusunda eğitilmelidir. ((2006)2 TK md. 66)

7 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Ceza Infaz Alanındaki Tavsiye Kararları

Ulusal Hukuk Bakımından Zor Kullanma Yetkisi

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 50. maddesi çocuklarla ilgili olarak "Hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle ve diğer kontrol usullerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle" zor kullanılabilceğini öngörmektedir. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzükte "kurumun güvenliğini bozan firara teşebbüs, isyan, rehin alma, saldırı, yasaya veya düzenlemelere dayalı bir emre karşı aktif veya pasif fiziki direnme gibi olaylar ile 5237 sayılı Kanununun 25 inci maddesindeki meşru savunma ve zorunluluk hâli ortaya çıktığında" güvenlik ve gözetim servisinin zor kullanma yetkisinin bulunduğu hükmüne yer verilmiştir. (md. 22.8)

Değerlendirme

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, tutuklu ve hükümlülerin korunmasız ve zayıf durumda olduklarını ve yetkililerin bu kişilerin fiziksel esenliklerini korumakla ödevli olduklarını belirtmiştir (*Tarariyeva, §73; Sarban, §77, Mouisel, §40*). Mahkeme, cezaevlerinde bir şiddet potansiyeli bulunduğunun ve tutulan kişilerin direnişinin çok çabuk ayaklanmaya dönüşebileceğinin farkındadır (*Satık ve diğerleri §58*). Mahkeme, cezaevinde güvenliğini sağlamak veya düzeni korumak veya suç işlenmesini önlemek için gerekli olduğu takdirde güç kullanılabilceğini kabul etmiştir; ancak bu güç zorunlu hallerde kullanılmalı ve aşırı olmamalıdır (*Ivan Vasilev, §63*)⁸

Cezaevinde tutuklu ve hükümlülere karşı güç kullanılması söz konusu olduğunda Mahkeme, ilk olarak bir olayda güç kullanılmasının iç hukuk hükümlerine uygun olup olmadığını (Dedovskiy, §83) ve ikinci olarak kullanılan gücün gerçekleştirilmek istenen amaçla orantılı olup olmadığını (*Vladimir Romanov, §65*) incelemektedir.⁹

Aynı bakış açısı ile öncelikle 01.04.2014 tarihinde C10 ve C12 no.lu ünitelere müdahale sırasında başvuru zor kullanmanın hukuka uygunluğu ardından da orantılılık değerlendirilmelidir.

Hukuka Uygunluk: Mevzuat ve AİHM ortaya koyduğu ilkeler doğrultusunda bakıldığında; Türk hukukunda zor kullanma yetkisinin bir ölçüde Kanun ve Tüzük ile düzenlendiği görülmektedir (CGTİHK md.50; CGTİHT md.22.8) Ancak prensibi düzenleyen Kanun hükümleri dışında, uygulamada zor kullanma yetkisini kullanmak gerektiğinde kurum içindeki kimin, hangi yöntemi, nasıl kullanacağını belirleyen özel bir düzenlemeye rastlanmamıştır.

Zor kullanma ile ilgili prensiplerde, hukuka uygunluk için aranan bir diğer kriter bu yola başvurmadan önce şiddete dayalı olmayan yöntemlerin kullanılmasıdır. Kurumda sayımın ayakta/oturarak verilmesi konusunda uzun zamandır tartışma olduğu anlaşılmaktadır. Sayımı geciktirmek veya geç çıkmak uyarı cezasını gerektiren bir disiplin suçudur (CGTİHK md. 46.1). İnfaz ve koruma memurlarının, bir çocuğu

8 Doğru, Osman / Nalbant, Atilla; İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar, Cilt 1, Avrupa Konseyi - T.C. Yargıtay Başkanlığı Yayını, (Ankara -2012), s.148.

9 Doğru, Osman / Nalbant, Atilla; İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar, Cilt 1, Avrupa Konseyi - T.C. Yargıtay Başkanlığı Yayını, (Ankara -2012), s. 148

sayıma çağırıldığı anda buna uyulmaması durumunda izlemesi gereken yolun pedagojik bir özelliği olmalı ve herkes tarafından bu yol bilinir ve kullanılabilir olmalıdır. C10 koğuşuna müdahale sonrasında buradaki gerginliğin diğer koğuşlara sirayet etmesinin engellenmesi, sirayet ettiği durumda ise yatıştırılmaları bakımından da infaz ve koruma memurlarının pedagojik açıdan uygun yöntemler konusunda uzmanlaşmış olması beklenir. Çocuk kapalı ceza infaz kurumlarının eğitim öğretim amaçlı kurumlar olduğu dikkate alındığında bu tür krizlere müdahalenin de eğitim ve rehabilitasyon alanlarında uzman görevlilerce desteklenebilir olması beklenir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin ceza infaz kurumlarında düzenin etkinlik programları ile sağlanabileceğine ilişkin kuralı ((2006)2 TK md.25 ve md. 49) hatırlandığında, kurumda mesai saatleri dışında eğitim - öğretim personelinin bulunmaması da kriz öncesinde gerekli tedbirlerin alınmış olması kuralına uygun değildir.

Elbette güvenlikten sorumlu görevliler, mevcut tehlikeyi bertaraf edici uygun müdahaleyi yapma konusunda takdir yetkisine sahiptirler. AİHM önüne gelen bir olayda bu yetkiye müdahale konusunu şöyle değerlendirmektedir; "İncelenen koşulları gözönünde bulunduran AİHM elinde bulunan unsurların ışığında, mevcut davada isyanı bastırmak için kullanılacak başka türde imkanların bulunup bulunmadığı noktasında yorum yapmasının zorunlu olmadığı kanaatindedir. Bu bakımdan, AİHM'nin görevi kendi durum değerlendirmesini, güvenlik güçlerinin durum değerlendirmesinin yerine koyarak felç edici el bombası gibi etkisiz hale getirici başka araçların kullanılmasını empoze etmekten ibaret değildir. Şüphesiz, eğer ölüme yol açmaya müsait yöntemlerin daha da sınırlandırılması isteniyor ise, bu türden imkanların kullanımına yaygınlık kazandırılması gerekir. Bununla birlikte, bir davanın şartları dikkate alınmaksızın, bir ilke zorunluluğu tesis edilmesi halinde Devlete ve yasaların uygulanmasından sorumlu devlet görevlilerine gerçekçi olmayan bir yük yüklenmiş olacaktır. İnsan doğasının öngörülemez nitelikte oluşu gözönüne alındığında, bu görevliler kendi hayatlarını ve başkalarının hayatını tehlikeye atmaya zorlanmış olacaklardır (bkz. *Mutatis Mutandis, Andronicou ve Constantinou – G.Kıbrıs Rum Cumhuriyeti 9 Ekim 1997 § 192*) (Gözü – Türkiye Davası, 35962/97). AİHM'nin de belirttiği gibi infaz ve koruma memurlarının olaylara müdahalede kullanacakları yöntemleri sınırlandırma yoluna gidilemez. Ancak bu yetkinin, hem infaz ve koruma memurlarının hem de ceza infaz kurumlarında yaşayan çocukların yaşam hakkı ve beden bütünlüğünün korunması bakımından taşıdığı önem gözönünde bulundurularak, infaz ve koruma memurlarının müdahale yöntemleri konusunda yeterli uzmanlığa sahip olmasını sağlamak ve müdahaleler sırasında uzmanlığa uygun biçimde hareket edilmesini temin etmek idarenin sorumluluğundadır.

CD kayıtları izlendiğinde de infaz ve koruma memurlarının bilgi ya da eğitim yetersizliği yahut uygun eğitim verilmemesi nedeniyle görevlerini icra etme noktasında belirsizliğe düştükleri ve uzmanlıkla bağdaşmayan biçimde davrandıkları izlenimi edinilmiştir. Örneğin; C10 koğuşunda olayların başlama aşamasında 4 çocuk 5 infaz ve koruma memuru bulunmaktadır. İnfaz ve koruma memurlarının çocuklarla aralarındaki sözlü tartışma ve fiziksel arbedenin biçimi (Bkz. "Koğuş İç Olay Başlangıç İlk Anları"(Kamera ismi: "CAM 04".) video kaydı çözümünden alıntı: "Odada kalan birinci çocuğun bir İKM, ikinci çocuğun ise iki İKM tarafından tutulduğu sırada İKM'nin elinde bulunan çekpası çektiği, iki İKM'nin daha gelerek ilk iki görevliye yardım ettikleri görülüyor. Birinci çocuğun dört İKM tarafından kolları arkadan tutulmuşken kendi önünde bulunan bir başka İKM'ye arkasından diziyile vurduğu, çocuğu tutan bir İKM'nin de çocuğa diziyile vurduğu,

bir başka İKM'nin çocuğun elinden çekpası aldığı, bu sırada bir başka İKM'nin gelerek çekpası bu İKM'nin elinden aldığı ve dört İKM tarafından tutularak kontrol edilmeye çalışılan çocuğa vurduğu, bu darbe ile çocuğun İKM'lerin ellerindeyken yere yığıldığı, diğer İKM'lerin de yere yığılan çocuğun başına toplandığı ve kollarından tutarak çocuğu ayağa kaldırmaya çalıştığı,...") infaz koruma memurlarının çocuklarla benzer biçimde hareket ettiğini göstermektedir.

Bir infaz koruma memurunun çocukları durdurmasından sonra bir başka infaz ve koruma memurunun çocuklara sandalye atarak tekrar harekete geçirmesi (Bkz. "Koğuş İçi Olay Başlangıç İlk Anları" (Kamera ismi: "CAM 04".) video kaydı çözümünden alıntı: "...bir İKM'nin el ile durun işareti yaptığı, tam bu sırada görüntü açısı dışındaki bir noktadan çocuklara doğru plastik bir sandalyenin fırlatıldığı, bu sandalyenin bir çocuk tarafından yerden alındığı ve plastik sandalyeyi elinde tutarak görevlilere doğru konuştuğu, çocuklarla görevliler aralarında arbede olmaksızın ayakta durdukları esnada bir İKM'nin çocuklara çekpas sapı fırlattığı, bunun üzerine bir çocuğun plastik sandalye bir başka çocuğun ise çekpas çubuğunu aynı görevliye fırlattığı,...") ve bunun tekrarlanması, krize müdahale konusunda çalışanların yeterli donanıma sahip olmadıklarını düşündürmektedir.

Son olarak zor kullanmanın hukuka uygun olabilmesi için, bu müdahaleye maruz kalanların en kısa sürede tıbbi yardım ve destekten yararlandırılmış ve yakınlarına haber verilmiş olması gerekmektedir. 01.01.2014 tarihinde olayların 16.05'de başladığı, kurum personelinin kampüs doktorunun muayenesinden geçtikten sonra 17.30 civarında Sincan Devlet Hastanesinde muayene olduğu, çocukların ise saat 22.00 civarında olaylardan yaklaşık 4 saat sonra muayene edildikleri görülmektedir. Pek çok çocuk bakımından ise sevk ve muayene zamanı da belli değildir. Yakınlarına haber verilmediği iddia edilmekte, verildiğine dair idarenin bir açıklaması da bulunmamaktadır.

Bütün bu tespitler ve içtihatlar kapsamında değerlendirildiğinde ilk müdahale anından sonra zor kullanma yetkisinin aşıldığı dolayısıyla AIHS 3. Maddesi ve ÇHS 37. Maddesinin ihlal edildiği düşünülmektedir.

Orantılılık: Vladimir Romanov/Rusya davasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi "başvurucunun tutulduğu cezaevindeki koğuştaki mahkumların tekmelerle ve metal tabaklarla koğuş kapısına vurmalarının genel bir isyana dönüşme riski nedeniyle görevlilerin koğuş kapısını açtıklarında mahkumların protestoyu kesmelerine ve ranzaların tepelerine çıkmalarına rağmen aralarından bazılarını koğuştan çıkararak koridorda dövmelelerini ve başvurucunun dalağının yırtılmasına ve sırtında izle oluşacak şekilde lastik coplara ağır surette dövmelelerini işkence olarak nitelendirmiştir (*Vladimir Romanov, 558 -70*). Bu karara konu olayda "görevliler koğuşa girdikten sonra gürültü kesilmiş, fakat hükümlüler koğuşu boşaltmamışlar ve ranzaların tepesine çıkmışlardır." Mahkemenin bu duruma müdahale ile ilgili değerlendirmesi şöyledir: "Bu durumda görevliler hükümlüleri koğuştan çıkarmak için fiziksel güç kullanabilirler, ancak bu sonucu elde etmek için bir hükümlüye copla vurulması gerekli değildir. Kaldı ki, başvurucunun aktif bir şekilde direndiği veya diğerlerini direnmeye teşvik ettiği kanıtlanamamıştır. Üstelik başvuru koridora çıkarıldıktan sonra ve yere düştükten sonra bile kendisine vurulmaya devam edildiğini iddia etmiş, Hükümet ise bu iddiayı çürütememiştir. Mahkemeye göre bu durumda coplarla vurulması sırf bir misilleme

veya bedensel ceza oluşturmuştur. Başvurucunun emirlere uyduktan ve koğuştan çıktıktan sonra bile dövülmesi bu muamelenin cezalandırma amacı güttüğünü ortaya koymaktadır.”¹⁰

Orantılı olabilmesi için gerekli olan asgari düzeyde olması beklenmektedir. Bu aşamada kullanılan zorun çocukların kendilerine ve infaz ve koruma memurlarına yönelik şiddet içeren hareketlerini bertaraf etmek için yeterli bir zor kullanma orantılı kabul edilecektir. Vladimir Romanov kararında da görüldüğü gibi, etkisiz hale gelecek fiziksel müdahale sonrasında elle, sopa ile vurmak, tekme atmak zor kullanma yetkisi kapsamında görülemez. Bu gibi eylemler AHİM tarafından; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. Çocuk Hakları Sözleşmesinin 37. maddesi ile yasaklanan işkence ve kötü muamele niteliğinde kabul edilmektedir.

Zor kullanma konusunda ele alınması gereken bir diğer iddia ise, plastik kelepçe takılmasıdır. İdare, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına yazdığı dilekçede bu uygulamanın yapıldığını kabul etmektedir: “4 kişi müşahede 1 no.lu, 7 kişi ise müşahede 2 no.lu odalara alınırken saldırgan davranışlarını engellemek için kelepçe takılmıştır.” “MÜŞAHEDE1 KORİDOR (Kamera ismi: “CAM 16”)” isimli görüntü dosyasında da bir çocuğun ellerinin arkadan kelepçelendiği ve ayrıca ayaklarından da kelepçelendiği görülmektedir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna göre çocuklara kelepçe ancak “diğer kontrol usullerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle” takılabileceğini öngörmektedir. Ünitelerden çıkarılıp, süngerli odaya götürülen çocukların süngerli odada kendilerine, başkalarına ve eşyalara zarar vermesi söz konusu olmayacağından burada kelepçeli tutulmaları kelepçenin cezalandırılma amacıyla takıldığını düşündürmektedir.

Zor kullanma, özgürlüğü kısıtlanan herkes için son çare olarak kullanılması gerekirken, çocuklar bakımından bu ilke daha da önem kazanmaktadır. Bunu güvence altına almak amacıyla Havana Kuralları, sağlık personeli ve idari amire danışılmasını öngörmektedir. Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, bu koşulun yerine getirildiğine ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Zor kullanma yetkisinin uygun olmayan biçimde ve orantısız kullanılmış olma olasılığına karşı yüksek bir duyarlılık gösterilmelidir. Zira, zor kullanımına direnen çocukların eylemleri nedeniyle maruz kalacakları müeyyide oldukça ciddidir. Bu nedenle zor kullanma yetkisi kapsamında hareket edilip edilmediği araştırılırken; sayım kuralına uymama nedeniyle zabıt tutarak disiplin sürecini işletmek yerine kurala uymaya zorlama, tehlikeyi bertaraf edecek müdahale dışında vurma, tekmeleme, sandalye fırlatma gibi hareketlerde bulunma gibi davranışların dikkatle değerlendirilmesi gerekir. Aynı zamanda müşahedeye götürme dışında alternatiflerin olup olmadığı da araştırılmalıdır.

Bu değerlendirme, ceza infaz kurumlarının işleyişi bakımından daha iyi uygulamaların geliştirilmesinde önemli bir katkı verme olanağı sunacaktır. Zira bu olay sonrasında çocuklar için isyan ve kamu malına zarar verme, infaz ve koruma memurları içinse işkence ve kötü

10 Doğru, Osman / Nalbant, Atilla; *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar*, Cilt 1, Avrupa Konseyi – T.C. Yargıtay Başkanlığı Yayını, (Ankara -2012), s.148 - 149

muamele yasağını ihlal etme gibi ciddi suçlar ile soruşturma ve kovuşturmayaya tabi olma riski bulunmaktadır. Çocukların kurumdaki davranışları nedeniyle cezalandırılma tehdidi ile karşı karşıya kaldıkları durumda, idarenin kusursuzluğundan mutlak surette emin olmak gerekir. Aksi takdirde, taraflardan birine dair olan iddiaların etkin olmayan soruşturma ve kovuşturma ile sonuçsuz kalması adalet duygusunu zedeler. Bunun önlenmesi, ancak zor kullanma yetkisinin dikkatle incelenmesi ile mümkündür.

2. Müşahede Tutma (Odaya Kapatma) Olayı Bakımından

C10 ve C12 koğuşundaki olaylar sonrasında çocukların ünitelerden çıkarılarak müşahedeye götürüldükleri iddia edilmektedir. Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu tarafından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen dilekçede de bu iddia doğrulanmaktadır: "11 kişi saldırgan tutum ve davranışları ve koğuşlarında bulunan tüm eşyaları kırmaları, zarar vermeleri sebebiyle müşahede bölümünde bulunan yalıtımlı odalara alınmıştır. 4 kişi müşahede 1 no.lu, 7 kişi ise müşahede 2 no.lu odalara alınırken saldırgan davranışlarını engellemek için kelepçe takılmıştır." Olayların hemen sonrasındaki bu yerleştirmeden yaklaşık 4 saat sonra çocuklar hastaneye sevk edilmişler ve hastane dönüşünde tekrar müşahedeye alınmışlardır. Kurumun dilekçesinde bu durum şöyle ifade edilmektedir: "Kampüs Devlet Hastanesinde raporları alındıktan sonra müşahede odalarına tek tek yerleştirilmişlerdir". Bu durum CD görüntüleri ile de teyit edilmektedir.

Kurum dilekçesinde yalıtımlı oda hakkında şu bilgiler verilmiştir: "Her oda 14m2'dir, oda içerisinde sabit cam ve havalandırma mevcuttur. Herhangi bir musluk bulunmamaktadır. Bu odaların giriş koridoru ve oda içerisinde kamera mevcut olup, 24 saat içerisi izlenmektedir."

Gene Kurum dilekçesinde yalıtımlı odaya yerleştirme uygulamasının Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 49. Maddesine dayalı olarak yapıldığını ve kendisine ve başkalarına zarar verme riski olan çocukların sakinleşmelerini sağlamak için 2-3 saat süreyle kullanıldığını belirtmektedir.

Çocukların saldırgan tutumları nedeniyle kendilerine ve başkalarına zarar vermelerini engellemek için alınacak tedbirler, disiplin tedbirleridir. Bu nedenle bir disiplin tedbiri olarak odaya kapatmanın hukuka uygunluğunu değerlendirmek gerekmektedir.

Ulusalüstü Hukuk Bakımından Odaya Kapatma

Avrupa Cezaevi Kurallarında disiplin tedbir ve cezalarının son çare olarak ((2006)2 TK md. 56) kullanılabilmesi için bir dizi kurala uyulmasını istemektedir:

- Cezaevi yetkilileri, kurum içinde çıkan uyuşmazlıkların çözümü için mümkün olduğunca yapıcı ve uzlaşmacı araçlar kullanılmalıdır. ((2006)2 TK md. 56.2) Yalnızca cezaevindeki düzene, asayiş ya da güvenliğe tehdit oluşturabilecek bir davranış disiplin tedbirini gerektiren bir suç olarak tanımlanabilir. ((2006)2 TK md. 57.1)
- Disiplin tedbir ve cezaları Kanunla düzenlenmiş olmalıdır. ((2006)2 TK md. 57.2)
- Disiplin prosedürleri son çare olarak başvurulması gereken araçlar olmalıdır. ((2006)2 TK md. 56.1)

Disiplin tedbirleri ve usulleri, güvenliği sağlama ve düzenli bir topluluk yaşamını sürdürme amacına dayanır; çocuğun insan onuruna saygı gösterilmesini öngören bu tedbirler ve usuller, çocuğa adalet duygusu, özsaygı ve herkesin temel hakların saygı gösterme alışkanlığını kazandırma gibi kurumsal bakımın temel amaçlarına uygun olur. (Havana Kuralları md. 66)

Bazı disiplin tedbir ve cezaları ise çocuklar için yasaklanmıştır. Havana Kuralları ile yasaklanmış olan disiplin tedbir ve cezaları (Havana Kuralları md. 67) şunlardır:

- Fiziksel ceza,
- Karanlık bir hücreye konulma,
- Kapalı veya tek kişilik bir odaya hapsedilme
- Çocuğun fiziksel veya ruhsal sağlığını bozabilecek türden zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele oluşturabilecek herhangi bir disiplin tedbiri
- Verilen yemeğin azaltılması
- Aile üyeleriyle ilişki kurmanın kısıtlanması veya kaldırılması
- Toplu cezalandırma

Ulusal Hukuk Bakımından Odaya Kapatma

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun 46. maddesine göre çocuklar hakkında uygulanabilecek disiplin tedbirleri şunlardır:

- Teşvik esaslı ayrıcalıkları ertelemek.
- Kaldığı odayı ve yatakhaneyi değiştirmek.
- Bulunduğu kurumun başka bir kısmına nakletmek.
- Meslek eğitiminin bütünlüğünü ve sürekliliğini bozmayacak şekilde çalıştığı işyerini veya atölyeyi değiştirmek.
- Belli yerlere girmesini yasaklamak.
- Bazı eşyaları bulundurmasını veya kullanmasını yasaklamak.

Odaya kapatma ise aynı Kanununun 46.9 maddesi ile disiplin cezası olarak düzenlenmiştir. Odaya kapatma cezası: beş güne kadar açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, gece ve gündüz tek başına bir odada tutulmasıdır. Bu ceza, çocuğun kurum görevlilerine istediği zaman ulaşmasına engel olunmayacak şekilde uygulanır. Çocuk, cezanın infazı öncesinde, sırasında ve sonrasında doktor kontrolünden geçirilir. Cezanın infazı sırasında çocuğun; ailesi, avukatı ve yasal temsilcisiyle görüşmesine izin verilir.

Değerlendirme

Bir disiplin tedbiri olarak çocukların tek kişilik odaya kapatılmaları Havana Kuralları ile yasaklanmıştır (md.67). İç hukukta ise bir disiplin tedbiri olarak odaya kapatma uygulaması

kabul edilmemiştir. Disiplin cezası olarak, disiplin soruşturması sonucunda Kanunun öngördüğü kurallara uyulmak koşuluyla uygulanabilecektir.

Ancak idare yalıtılmış odaya yerleştirme uygulamasının Yasanın disiplin cezası olarak odaya kapatma cezasını düzenleyen 46.9 maddesine değil, 49. maddesine dayandırmaktadır. Bu madde, idareye “kurum düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirleri” alma yetkisini vermektedir. Ancak bu maddenin kanunda yazılan bir tedbir ve cezayı kanunda öngörülmemiş biçimde uygulanmasını sağlamayacağı gibi, özgürlüğü kısıtlamayı gerektiren uygulamaların kanunda öngörülmeden uygulanması kabul edilebilir değildir. Disiplin tedbir ve cezalarının kanunda öngörülmesi ilkesine aykırıdır.

AİHM hücre hapsini kendi başına işkence yasağına aykırı bulmamış ise de, çocuklara uygulanmasını ve uygulama koşullarını aykırı tutmuştur. Bir davada, AİHM başvurusunun cezaevinin tecrit bölümünde maruz bırakıldığı koşulları, AİHS'nin 3. Maddesi kapsamında küçük düşürücü muamele olarak değerlendirmiştir: “Mahkum hijyen ve uyuma koşulları yetersiz, sıcak su akmayan, temiz hava veya gün ışığı veya egzersiz yapmak için avlusu bulunmayan aşırı kalabalık ve kirli bir hücrede tutulmuştur. CPT'nin raporları da mahkumun iddialarını doğrulamıştır. Hazırladığı raporda CPT, o cezaevindeki hücre yerleşim ve alıkoyma koşullarının birkaç günden uzun bir süre için uygunsuz olduğunu, hücrenin aşırı ölçüde kalabalık ve hijyen koşullarının dehşet verici olduğunu vurgulamıştır. (Peers – Yunanistan Davası, 28524/95)

Müşahadenin ne kadar sürdüğü, bu sürede kimlerle görüşürldükleri, spor vb. faaliyetlerden yararlanma koşulları, yemek, banyo, gibi ihtiyaçlarını nasıl karşılandıkları araştırılmalıdır.

3. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı Bakımından

Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan çocuklara, dayak, aç bırakma, camı kırık bir yerde bekletme, müşahade odasında kelepçe ile tutma, gaz sıkma, ıslatma gibi işkence sayılacak davranışlarda bulunduğu ve hem infaz ve koruma memurları hem de sevk sırasında jandarma tarafından küfür ve hakaret edildiği ileri sürülmektedir.

Olay sonrasında hastaneye sevk edilen çocukların beden muayenelerinde, çeşitli darp izlerinin tespit edildiği hastane raporlarından anlaşılmaktadır. Ayrıca çocuklar, doktor ile yalnız görüşmelerinin mümkün olmadığını, raporun bir örneğinin kendilerine verilmediğini bildirmektedirler.

İdare bu iddiaları kabul etmemektedir.

Ulusalüstü Hukuk Bakımından İşkence ve Aşağılayıcı Muamele Yasağı

İşkence, zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı, küçük düşürücü muamele yasağı insan haklarını koruyan bütün Sözleşmeler tarafından yasaklanmıştır. (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi md.5; Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi md. 7; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi md. 3; BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi md. 37)

BM İşkenceyi Önleme Sözleşmesi 1 maddesinde yer alan tanıma göre fiziksel ve ruhsal acı veren bir davranışın işkence kabul edilmesi için içinde bulunması gereken öğeler şunlardır¹¹:

- şiddetli ruhsal acı veya eziyet uygulanması
- acının kasıtlı ve bilinçli olarak uygulanması
- bilgi almak, cezalandırmak ve sindirmek gibi belirli bir amacın izlenmesi.

Ulusal Hukuk Bakımından İşkence ve Aşağılayıcı Muamele Yasağı

İşkence yasağı, T.C. Anayasası 17(3) maddesinde de yer almaktadır. Buna göre, “Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.”

Türk Ceza Kanunu 94. maddesi ile kamu görevlisinin bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışlarını işkence suçu kabul etmektedir.

Değerlendirme

BM İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesinin 1. maddesinde yer alan tanım ve TCK’da düzenlenen işkence suçuna ilişkin tanım uyarınca; bir davranışın işkence kabul edilmesi için mutlaka ağır fiziksel şiddet içermesi gerekmektedir. Fiziksel ve ruhsal yönden acı çekilmesine neden olan her tür davranış da işkence, aşağılayıcı muamele yasağı açısından incelenmelidir. Bu nedenle olaya konu iddialarda yer alan ve gerçekleştiği takdirde fiziksel ve ruhsal açıdan acı verebilecek olan her tür davranışı ayrı ayrı ele almak gerekir: darp – cebir, kelepçe takma, gaz sıkma, küfür ve hakaret etme, çıplak arama.

Darp - Cebir :Çocukların beden muayenesinde elde edilen bulgular ve iddialar dikkate alındığında çocukların bir fiziksel şiddete maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. İnsan hakları ihlali olup olmadığını anlamak için; bu izlerin, infaz ve koruma memurlarının çocukların saldırgan davranışları ile kendilerine veya başkalarına zarar vermelerini engellemek amacıyla yaptıkları müdahaleleri sırasında ve bununla sınırlı güç kullanımı sonucunda olma olasılığını değerlendirmek gerekir. AIHM önüne gelen bir çok vakada bu değerlendirme yapılmıştır.

Bu bakımdan çocuklar ile infaz ve koruma memurlarının birlikte oldukları zaman dilimleri, zor kullanma yetkisine başvurma gereksinimini değerlendirmek üzere ayrıştırılarak ele alınmalıdır. C10 ve C12 ünitelerine yapılan müdahalede ihtiyaç duyulan zor kullanma ile hastaneden dönüşte müşahedeye yerleştirme işleminde başvurulmuş zor kullanma yöntemi aynı hukuki zeminde değerlendirilmemelidir.

Kamera görüntülerinden C10 ve C 12 ünitelerinde çocuklar ve infaz koruma memurları arasında karşılıklı arbede olduğu, İKM’nin hangi davranışın arbedeyi sonlandırma ve kendini koruma, hangisinin ise hukuka aykırı güç kullanımı olduğu tespiti savcılığa aittir. Ancak gerek bilek burkma hareketinde olduğu gibi müşahede koridorunda gerekse her iki kolun çocuğun dik yürümesini

11 Reidy, Aisling; İşkencenin Yasaklanması, İnsan Hakları El Kitapları, No.6, (2002) s.17

engelleyecek biçimde arkaya burkulmasında olduğu gibi hastane dönüşünde koridorda kullanılan şiddet bakımından, bir tehlikeyi bertaraf etmek için güç kullanma yetkisi kapsamında müdahaleden bahsedilemez. Bu hareketler sırasında çocukların yüzlerindeki ifadeler ve bedenlerindeki bükülmeler bu hareketlerin eziyet edici biçimde olduğunu düşündürmektedir.

AİHM, Vladimir Romanov kararında “etkisiz hale getirecek fiziksel müdahale sonrasında elle, sopa ile vurmak, tekme atmak zor kullanma yetkisi kapsamında görülemez. Bu gibi eylemler AHİM tarafından; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 3. Çocuk Hakları Sözleşmesinin 37. maddesi ile yasaklanan işkence ve kötü muamele niteliğinde kabul edilmektedir.” demektedir.

Gömü - Türkiye Davasında AİHM, benzer bir biçimde ceza infaz kurumunda mahkumların kendi hareketleri ile zor kullanmaya sebebiyet vermiş olma hallerini incelerken, daha önceki bir çok kararına da atıfla; “Hükümet bizzat ilgililerin tutum ve davranışları sebebiyle kuvvete başvurmanın zorunlu hale geldiğini ifade etmektedir. Güvenlik güçleri ve infaz koruma memurlarından bir çoğunun tutuklular tarafından yaralanmış olması olayların ciddiyetini ve isyanı durdurmak amacıyla yapılan müdahalelerin zorunluluğunu açıkça göstermektedir. AİHS, terörizmle ya da organize suçla mücadele gibi en zor koşullarda dahi işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerden men eder. 3. madde bu konuda hiçbir sınırlama öngörmemekte ve 15 § 2. madde toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike halinde dahi hiçbir istisnaya yer vermemektedir (*Selmouni - Fransa*, no: 25803/94, § 95).” diyerek, isyana müdahale dahi olsa işkence ve aşağılayıcı muamele yasağını ihlal eden hareketlere müsaade edilemeyeceğini belirtmektedir. (*Gömü – Türkiye*, 35962/97)

AİHM’nin “Özgürlüğünden mahrum bir kimseye karşı, fiziki güç kullanımı gerektirmeyen bir davranışı sonucunda fiziki güç kullanılması insanlık onuruna karşı yapılmış bir saldırıdır ve ilke olarak 3. maddeyle güvence altına alınmış hakkın ihlalini teşkil eder (*Selmouni – Fransa*, § 99, *Tekin - Türkiye*, 9 Haziran 1998 tarihli karar, §§ 52 ve 53).” (*Gömü – Türkiye*, 35962/97; *Kurnaz vd. – Türkiye*, 36672/97) yorumu dikkate alınarak, artık bertaraf edilecek bir saldırgan tutumu kalmayan çocuklara karşı şiddet kullanılması işkence yasağı çerçevesinde ele alınarak, değerlendirilmelidir.

Öte yandan çocuklara uygulanan şiddetin işkence ve aşağılayıcı muamele teşkil edip etmediği değerlendirilirken AİHM’nin şu kararının da dikkate alınması gerekir: “3. madde kapsamına girebilmek için, kötü muamelenin minimum düzeyde şiddet içermesi gerekmektedir. Bu minimum seviyenin tespiti görecelidir: muamelenin süresi, fiziksel ve/veya ruhsal etkileri ve bazı durumlarda, mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi dava koşullarının tamamına bağlıdır (bkz, *Mouisel / Fransa*, no. 67263/01, § 37, ECHR 2002-IX).” Olayın taraflarından birinin ergenlik dönemindeki çocuklar olduğu; hem sayıma ve bundan sonra yürütülen zor kullanmaya karşı direnme davranışı, hem de kullanılan şiddetin fiziksel ve ruhsal etkileri değerlendirilirken dikkate alınması gerekir. Otorite ile çatışma ergenlik çağının olağan davranışlarındandır. Bu nedenle ergenlerin tutulduğu kurumların kuralları bu dönemin özellikleri dikkate alınarak belirlenmeli, çalışanları da bu davranışlarla başetme konusunda uzmanlığa dayalı becerilere sahip kılınmalıdır.

C12 no.lu ünitadaki çocuklar, C10 no.lu ünitadaki arkadaşlarının koğuştan çıkarılarak götürülmelerini gördüklerini ve benzerinin kendilerine de yapılacak diye önlem almak için üst kata çıktıklarını söylemektedirler (M.H.A. ile görüşme). AİHM’nin bu tür bir kaygının yaşanmış olmasını

da işkence yasağı çerçevesinde incelemektedir: “Ayrıca, yine bu başvurular olaylar sırasında kullanılan gelişigüzel şiddet karşısında ve böylesi bir kargaşadan sağ çıkıp çıkamayacaklarını bilememeleri dolayısıyla yoğun bir kaygı içerisinde girebilecekleri de tartışma götürmez. AİHM, böyle bir tehdidin mağdurlar üzerinde korku, endişe ve aşağılık duyguları uyandıracak şekilde aşağılamaya ve küçük düşürmeye yönelik bir muamele olduğu (bakınız, örneğin, *Polonya aleyhine Kudła davası* [GC], no 30210/96, prg. 92), ayrıca yeteri kadar gerçek ve yakın olması nedeniyle «insanlık dışı bir muamele» olarak nitelenmesi gerektiği kanaatindedir (bakınız, *mutatis mutandis*, *Birleşik Krallık aleyhine Campbell ve Cosans davası*, 25 Şubat 1982, prg. 26, seri A no 48, CEDH 2000-XI).” (Perişan vd. - 12336/03). Sincan Ceza İnfaz Kurumunda yaşanan olayda, Perişan vd. – Türkiye Davasında ele alınan boyutta bir şiddet bulunmadığı düşünülecek olsa bile; Sincan’da muhatapların ergenlik çağındaki çocuklar olduğuna dikkat edilmelidir. Bu yaş grubundaki bireylerin, daha küçük bir durumda bile daha yüksek bir panik duygusu yaşama ihtimalleri değerlendirilmelidir.

Bütün bu tespitler ve içtihatlar kapsamında değerlendirildiğinde AİHS 3. Maddesi ve ÇHS 37. Maddesinin ihlal edildiği düşünülmektedir.

Çocuklar; CD görüntüleri ile tespit edilen alanlar dışında da kendilerinin dövüldüğünü ve hakarete maruz kaldıklarını iddia etmektedirler. Bu alanlar; C12 ünitesi üst katındaki odalar, müşahede odaları, sevk sırasında arama odası ve sevk ve nakil aracıdır. Bu iddialarla ilgili bilgi dosyada bulunmamaktadır. Bu bölümlerden bazısının CD’leri ibraz edilmemiştir. AİHM çeşitli kararlarında; özgürlüğü kısıtlanmış kişiler kendi hareketleri ile zor kullanmaya sebebiyet vermiş olsalar bile, bu zor kullanma sonucunda doktor raporu ile tespit edilen yaralanmaların bulunduğu hallerde, iddiaları çürütme sorumluluğunun Devlete ait olduğuna ve özgürlüğü kısıtlanan kişilerin hareketleri sonucunda etkili bir soruşturma yapılmamasının da 3. Maddenin ihlali olarak kabul edileceğine hükmetmiştir (*Yerme – Türkiye*, 3434-05)

İbraz edilen kayıtlar bu açıdan değerlendirildiğinde;

- C12 koğuşundan çıkarılan dördüncü çocuğun götürüldüğü (Bkz. “C12 DIŞ KAPI GÖRÜNTÜSÜ KORİDOR” (CAM 16) video kaydı çözümü) ekranın sol tarafındaki koridorun kaydı ibraz edilmemiştir.
- C12 koğuşu kapısına kadar getirilen altıncı çocuğun tekrar koğuş içine sokulduğu ana ilişkin kayıt ibraz edilmemiştir. (Bkz. “C12 MÜDAHELE KORİDORDAN MÜDAHELE” (CAM 15) video kaydının çözümünden alıntı) “.....(16:50:45) koğuş kapısına İKM’ler tarafından altıncı çocuğun getirildiği, kapı girişinde bulunan bir İKM’nin onlara doğru içeriye girdiği ve çocuğa yukarıdan aşağıya doğru yumrukla vurduğu, çocuğun iki İKM kontrolünde koğuşun sağ tarafına doğru götürüldüğü, yumruk vuran İKM’nin de arkalarından gittiği ve görüntü alanı dışına çıktıkları görülüyor...”)
- Müşahede koridor kayıtları net değildir. Bu bölümlerde ışıkların kapalı olması, kameranın uzakta olması, kapıların açıldıkları yön itibarıyla kameranın görüş alanını kapaması, infaz ve koruma memurlarının kalabalık oldukları hallerde görüş açısının kapanması gibi sebeplerle, müşahede koridorlarındaki kayıtlar net ve ayrıntılı görüntü vermemektedir.

- Müşahede odalarının, çocukların hastaneye sevk için çıkarılma anlarının ve jandarma kabul aşamasının kayıtları mevcut değildir.
- Müşahedeye yerleştirme kayıtlar da bütün çocukları kapsamamaktadır (Bkz. "MÜŞAHEDE1 KORİDOR" (CAM 16) video kaydı çözümü). İbraz edilen görüntülerden, müdahale sonucunda koşullardan alınarak koridor boyunca götürülen çocukların hepsinin müşahede odalarına alınıp alınmadığı veya başka bölümlerde tutulup tutulmadığı da görüntülerden anlaşılamamaktadır. "MÜŞAHEDE KORİDOR1" no.lu kayıta sadece 2 çocuğun koridora getirilişi ve odalara yerleştirilişleri görülmekte diğerleri görülmemektedir. Müşahede1 Koridor isimli video kaydı; bir İKM'nin ortam karanlık iken koridora girerek bir çocukla konuşması ve daha sonra bir kaç İKM'nin gelip ışıkları açarak müşahede odalarını gözetleme penceresinden kontrol etmelerinden ibaret olduğu dikkate alındığında, çocukların müşahede odalarına alınma anlarını gösteren görüntülerin bu video kaydı içinde bulunmadığı görülmüştür. Dökümleri yapılan "MÜŞAHEDE KORİDOR" isimli videonun tarih, sistem başlangıç ve bitiş saati (16:50 -17:30) ve video süresinin (40 dakika) "MÜŞAHEDE1 KORİDOR" isimli video ile aynı olduğu dikkate alındığında bunların aynı yere ilişkin olmadıkları dolayısıyla bu kayıtlardaki çocukların da farklı çocuklar oldukları anlaşılmaktadır.
- Müşahede önünde bir çocuğun götürüldüğü koridorun da kaydı bulunmamaktadır (Bkz. "C BLOK GİRİŞ KAMERADAN MÜŞAHEDE ÖNÜ": (CAM 14) video kaydının çözümünden alıntı: "Kümelenmiş İKM'ler arasında birinin diz çökmüş vaziyette yerde bir şeylerle uğraştığı (16:56:15) seçiliyor ancak görevlilerin kümelenmesi kamera görüş açısını kapattığı için neyle uğraştığı görülemiyor. 4 saniye sonra yere çöken görevli ayağa kalkıyor, az sonra görevlilerin bir çocuğu hep birlikte yerden temasını kesecek şekilde kaldırdığı ve koridorun sonundan sağ tarafa doğru döndürerek görüntü alanı dışına çıkardıkları görülüyor.")

Bu nedenle çocukların kendilerine şiddet uygulandığını ileri sürdükleri yerler ile ilgili araştırmanın, şikayetleri inceleyen Kurum Teftiş Kurulu ve Cumhuriyet Savcılığınca yapılacak idari ve adli soruşturma kapsamında yürütülmesi ve iddiaların aydınlığa kavuşturulması beklenmektedir.

Kelepçe: Güvenlik için gereken durumlarda kelepçe takılması kabul edilmiş ise de, gerek ulusalüstü hukuk gerekse ulusal hukukta çocuklara kelepçe takılmasının yetişkinlere göre daha da sınırlandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Hal böyle iken gerek cezaevi içinde ünitelerden müşahedeye götürme gerekse müşahede odasında kelepçe takılmış olması halini ve bu kelepçenin bileklerde iz bırakacak biçimde sıkılmış olması halini ayrı ayrı ele almak gerekecektir.

Kelepçe takılması AIHS'nin 3. maddesi kapsamında genel olarak bir sorun teşkil etmese dahi makul olarak gerekli olanın ötesinde güç kullanımına neden olduğunda aksi biçimde yorumlanır (Bkz, örneğin, *Naoumenko-Ukranya*, başvuru no: 42023/98, 10 Şubat 2004 ve bu kararda sözü edilen alıntılar).(Uyan- Türkiye davası, 15750/02) Bu durumda müşahede odasını her tarafı süngerle kaplı bir oda olarak tarif eden idarenin çocukları bu odada kelepçeli tutması İHAS 3. maddesinin ihlali kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu durumda idare, çocukların süngerli odada dahi kelepçeli tutulmalarını gerektirecek tehlikeyi ispatlayamadığı takdirde, yerleşik içtihatlarla göre bu davranışının cezalandırma amacı taşıdığını kabul etmek gerekecektir.

Öte yandan AİHM Mimtaş – Türkiye Davasında, ödem ve morarmaya neden olacak biçimde kelepçelemeyi AİHS'nin 3. Maddesinin ihlali olarak görmektedir (Mimtaş – Türkiye Davası, 23698/07 § 55 - 56). Bu nedenle çocukların bileklerinde iz bırakacak şekilde kelepçelerin sıkılmış olması (Bkz. Feri Tay hakkında 01.01.2014 tarihli 2014.07 sayılı dilekçe üzerinde Kampüs Devlet Hastanesi doktorunca yazılan tanı kötü muamele yasağı bakımından ele alınmalıdır.

Gaz sıkma: İnfaz ve koruma memurları yangın söndürme tüpleri ve yangın hortumu ile ünitenin üst katına çıkmaya çalışırken, üst katta toplanmış olan çocukların attıkları dolabın infaz ve koruma memurlarından birinin elinde bulunan yangın tüpüne çarpması sonucunda tüpün patladığı ve bütün odaya gaz dolduğu görülmektedir. Görüntüler ile çocukların ifadeleri birlikte değerlendirildiğinde; patlama sırasında üst katta bulunan çocukların, tüpün patlayışını görmemeleri sebebiyle kendilerine gaz sıkıldığını zannettikleri anlaşılmaktadır. Patlayan tüpten çıkan gazın orada bulunan infaz ve koruma memurlarını ve çocukları olumsuz etkilediği her birinin üniteden çıktıkları andaki durumlarından gözlenmektedir. Burada çocuklara eziyet etmek üzere gaz sıkılmasından bahsedilemez. Ancak çocukların kendilerine gaz sıkıldığını zannetmeleri ve bu üzerine hissetmeleri muhtemel panik ve endişe dikkate alınmalıdır. Bu duygu hali Perişen – Türkiye davası sonucu AİHM tarafından verilen ve yukarıda zikredilen kararı hatırlatmaktadır. Bilinçli yapılmamış olsa dahi sonucu bakımından hem çocuklarda fiziksel ve ruhsal acıya, hem de infaz ve koruma memurlarının fiziksel acı çekmesine neden olan bu uygulama, özellikle idarenin görev sorumluluğu açısından incelenmelidir. Bu tür cihazların kullanımında alınması gereken tedbirlerin alınmamış olması, memurların ihmalinden mi, yoksa memurların bu konuda bilgilendirilmemiş olmasından mı kaynaklandığı incelenmelidir. Böyle bir inceleme yapma yükümlülüğü, idarenin hem yönetme sorumluluğunun hem de işkence, kötü muamele iddialarını ciddi bir biçimde ele alma sorumluluğunun gereğidir.

Çıplak arama: Çocuklar çıplak aramaya maruz bırakıldıklarını bildirmektedirler. Çocuklarla yapılan görüşmelerde kendilerinin sık sık çıplak aramaya tabi tutulmak istendiğini, ancak buna razı olmadıklarını, iç çamaşırları çıkartılmadan sadece elbiseleri çıkartılarak veya önlük giydirilerek arama yapıldığını bildirmektedirler.

Çıplakarama konusu AİHM içtihatlarında da ele alınmaktadır. AİHM Van der Ven/Hollanda(50901/99) kararında; çıplak arama yöntemine ancak güvenlik ve zorunluluk durumunda başvurulabileceği, sık sık (haftada bir) yapılacak bu uygulamanın üzüntü ve aşağılama duygusunu artıracığı, bu yönüyle güvenlik açısından zorunluluk olmadıkça sık sık bu tür tedbire başvurulmaması gerektiği, günümüzde teknolojinin gelişmiş olduğu da göz önüne alınırsa, bu konuda alternatif tekniklere ve yola başvurulmasının kişilik haklarına daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Yetişkinler için de zorunlu olmadıkça bu tür uygulamalara sık sık başvurulmaması ilke olarak benimsenmektedir.

AİHM kararları doğrultusunda aramanın çıplak yapılması halinde, bunun İHAS 3. maddesi kapsamında değerlendirilme olasılığı da dikkate alınarak, aramanın yapıldığı alanların görüntülerinin incelenmesi de dahil olmak üzere araştırma yapılması gerekmektedir.

4. Şikayet Hakkı ve Etkili Soruşturma Bakımından

Çocuklar, çıkarıldıkları doktor ile yalnız görüşemediklerini ve tam olarak şikayetlerini iletemediklerini bildirmektedir.

Gerek Kampüs Devlet Hastanesi, gerekse Sincan Devlet Hastanesinde yapılan muayenelerde öykünün alınmadığı, bulunan izlerin ayrıntılı biçimde tarif edilmediği görülmektedir.

Aynı zamanda, çocukların daha önce dile getirdikleri işkence ve kötü muamele iddialarının da etkili biçimde soruşturulmadığı iddia edilmektedir.

2012 yılında, Ankara Barosu Başkanlığının ceza infaz kurumunda kötü muamele iddiaları üzerine yaptığı görüşmeler sonucunda suç duyurusunda bulunduğu, bu suç duyurusunun takipsizlikle neticelendiği dosyaya ibraz edilen suç duyurusu dilekçesi ve Sincan Cumhuriyet Başsavcılığının takipsizlik kararından anlaşılmaktadır.

Gönderilen belgelerde, 01.01.2014 tarihinde gerçekleşen olaylar ile ilgili olarak 11 çocuk ve 5 infaz ve koruma memuru hakkında soruşturma başlatıldığı bildirilmektedir.

Ulusalüstü Hukuk Bakımından İnsan Hakları İhlallerini Şikayet Etme Hakkı ve Etkili Soruşturma İlkesi

Kötü muamele iddialarına karşı şikayet hakkının bulunması ve bu iddiaların etkin biçimde soruşturulması, AİHM tarafından Sözleşmenin 3. maddesi kapsamında bir yükümlülük olarak değerlendirilmektedir. (*Kurnaz vd.- Türkiye, 36672/97*)

Adil ve Etkin Bir Çocuk Adaleti İçin On Adımlı Eylem Planı, çocuk dostu şikayet mekanizmalarının bulunmasını öngörmektedir (md.10):

- Her çocuğa talep veya şikayetlerini, esasa ilişkin sansüre tabi tutulmadan, önceden belirlenmiş usullere göre merkezi idareye, yargısal makamlara veya diğer yetkili makamlara gönderme ve bu talep veya şikayetlerine verilen cevap hakkında geciktirmeden bilgilendirilme hakkını kullanma olanağı sağlanmalıdır. (Havana Kuralları md. 76)
- Her çocuğa şikayette bulunmak amacıyla aile üyelerinden, hukuk danışmalarından, insani yardım kuruluşlarından veya mümkün olduğu takdirde başkalarından da yardım isteme hakkını kullanma olanağı tanınmalıdır. (Havana Kuralları md. 78)

Özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocuklar tarafından yapılan şikayetleri almak ve incelemek ve hakkaniyete uygun bir çözüm sağlanması için yardım etmek üzere, bağımsız bir hizmet birimi (ombudsman) kurulmalıdır. (Havana Kuralları md. 77) Bağımsız denetim mekanizmaları, düzenli aralıklarla ve önceden haber vermeden kurumları denetleme yetkisine sahip olmalıdır. Bu denetim kurumları ve denetçiler kurumlarda çalışan kişilere, bütün çocuklara ve kurumdaki bütün belgelere ulaşma imkanına sahip olmalıdırlar. (Havana Kuralları md. 72; Adil ve Etkin Bir Çocuk Adaleti İçin On Adımlı Eylem Planı md.10)

Ayrıca; çocuğa yönelik şiddet vakalarının sistemli bir biçimde kayıt altına alınması ve şiddete maruz kalan çocuklara yönelik tazmin ve toplumla bütünleştirme hizmetlerinin bulunması gerekir. (Adil ve Etkin Bir Çocuk Adaleti İçin On Adımlı Eylem Planı md.10)

Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) de, bağımsız denetim kurumlarının çocukların buldukları kurumları düzenli ziyaret etmelerini, işkence ve kötü muamele ile mücadelenin önemli bir teminatı olarak kabul etmektedir (CPT Standartları, Avrupa Komisyonu Yayını, sf. 62).

Ulusal Hukuk Bakımından İnsan Hakları İhlallerini Şikayet Etme Hakkı ve Etkili Soruşturma İlkesi

Türk Ceza Kanunu 94. maddesi işkenceyi bir suç olarak düzenlemektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu 160. maddesi Cumhuriyet savcısına, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlama yükümlülüğünü vermektedir.

Ceza infaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin yönetim, işleyiş ve uygulamalarını yerinde görmek, incelemek, bilgi almak ve tespitlerini rapor haline getirerek yetkili ve ilgili mercilere sunmak üzere, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kurulmasını öngörmektedir.

Değerlendirme

İşkence yasağı başta olmak üzere ceza infaz kurumundaki uygulamaların insan haklarını ihlal ettiği ileri sürüldüğünde, mağdurların şikayet etme haklarını kullanabilmeleri ve bu tür iddiaların etkili biçimde soruşturulması gerekmektedir.

AİHM, insan hakları ihlalleri ile ilgili iddialarda soruşturma yükümlülüğünün; mutlaka iddiayı kabul etme anlamına gelmediğini, ancak iddiaların ciddiye alınması ve adil bir sonucu garanti eden bir usulle soruşturulması gerektiğini bir çok kararında dile getirmiştir. Saçılık – Türkiye Davası da bunlardan biridir: “Ancak soruşturma yükümlülüğünün, “sonuç yükümlülüğü değil yöntem yükümlülüğü” olduğu vurgulanmalıdır: her soruşturmanın başarılı olması gerekmemektedir ya da her soruşturma davacının olaylara ilişkin görüşleriyle eşleşen sonuçlara varmayabilir; ancak, ilke olarak dava olaylarının tespit edilmesini ve iddiaların doğru olduğunun kanıtlanması durumunda, sorumluların tespit edilip cezalandırılmasını sağlayabilmelidir. (Saçılık vd - Türkiye, 43044/05 ve 45001/05)”

AİHM, doktor muayenesini kötü muamelenin tespiti bakımından en önemli teminatlardan biri kabul etmektedir.

“AİHM, burada kurallara uygun olarak düzenlenen bir doktor raporunun, tutuklu kimselere özellikle suçu itiraf ettirmek amacıyla uygulanma riski bulunan kötü muamelenin tespiti ve engellenmesi bakımından temel teminatlardan birini oluşturduğunu hatırlatmaktadır” (Türkiye Alkes - Türkiye davası, no 3044/04, prg. 39, 16 Şubat 2010).” Böylesi bir doktor muayenesi özel olarak, güvenlik güçlerinin ya da başka görevlilerin bulunmadığı bir ortamda sadece tıbbi uzmanların kontrolü altında yapılmalıdır” (bakınız İstanbul Protokolü ve ilgili iç hukuk hükümleri).

...

Bu bağlamda, doktorun, özellikle ilgili şahıs için muayene koşulları ile ilgili (örneğin, muayene sırasında güvenlik güçlerinin orada bulunması, tutukluya eşlik eden kişilerin tutumları ya da muayene eden doktora karşı tehdit içerikli ifadeler gibi; bu bağlamda, bakınız İstanbul Protokolü) ayrıntılı bir rapor kaleme alması gerektiğini hatırlatmak yerinde olacaktır. AİHM ayrıca, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 10. maddesi uyarınca, doktorun kişisel güvenlik endişesini ileri sürerek muayenenin kolluk görevlisinin gözetiminde yapılmasını istediği durumlarda, bu istegin bir tutanakla belgelendirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Oysa mevcut davada, tıbbi rapor, muayene sırasında kolluk görevlilerinin orada bulduğuna ve bu bağlamda

bir tutanak tutulduğuna dair hiçbir bilgi içermemektedir. Bu bilgi başvuran tarafından verilmiş ve soruşturma sırasında doğrulanmıştır. (*Mehmet Ali Okur – Türkiye Davası 31896/06*).

Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Cezainfaz Kurumunda çocukların yaklaşık 4 saat müşahedede tutulduktan sonra hastaneye sevk edildikleri anlaşılmaktadır. Gerek ilk götürüldükleri Kampüs Devlet hastanesinde gerek oradan durumlarının ciddiyeti gerekçesi ile sevk edildikleri Sincan Devlet Hastanesinde yapılan muayeneleri esnasında çocukların yanlarında jandarma ve infaz ve koruma memurlarının bulunduğu iddia edilmekte, doktorlar tarafından düzenlenen adli muayene raporlarında da muayene sırasında görevlilerin mevcudiyeti belgelenmekte, buna karşın muayeneye görevlilerin girmesinin gerekçesini gösterir rapor bulunmamaktadır.

Aynı zamanda adli muayene raporlarının İstanbul Protokolü ile düzenlenen değerlendirmeleri de içermediği, gelişigüzel doldurulduğu görülmektedir. Eğer olay öyküsü alınmış olsaydı, çocukların bedeninde meydana gelen izlerin hangi eylemler sonucu oluştuğu net bir biçimde görülebilecekti. Dolayısıyla, doktor raporlarının eksik incelemeye dayalı olduğu ve iddialar ile bulguları eşleştirmeye elverişli olmadığını tespit etmek gerekmektedir.

Bu yönleri ile İstanbul Protokolüne uygun olmayan muayene ve raporların, şikayet hakkı ve etkili soruşturma ilkesinin ihlali bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir.

AIHM Gömü – Türkiye Davasında, bir ceza infaz kurumunda yaşanan isyana müdahale olayı sonrasında, mağdurlar hakkında durumun gerektirdiğinden fazla güç kullanılması nedeniyle 3. maddenin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Ancak olaylar sonrasında bağımsız bir değerlendirme ve etkin bir soruşturma yapılmamış olmasını ihlal olarak değerlendirmiştir: “Bu prosedürün (başlatılan soruşturma) sonucu AIHM tarafından bilinmemesine karşın Hükümet tıbbi raporlarda belirtilen yara izlerinin kaynağını açıklayacak, kullanılan gücün sorumluluğunu belirleyerek orantısallığını değerlendirecek nitelikte bir araştırma yapıldığına ilişkin belgeler sunamamıştır (bkz. *mutatis mutandis, Gültekin ve diğeri – Türkiye*, no: 52941/99, § 39, 31 Mayıs 2005, *Asenov ve diğeri – Bulgaristan*, 28 ekim 1998, § 102). Devletin gerçek olayları ortaya koyarak yukarıda belirtilen kriterlere cevap vermek amacıyla etkin bir soruşturma yürütmediği mevcut davadakine benzer koşullarda AIHM, devletin 3. madde anlamında yukarıda adı geçen kişilere ilişkin sorumlulugundan muaf tutulamayacağı kanısındadır. Bu nedenle AIHM bu bakımdan AIHS’nin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.” (*Gömü – Türkiye*, 35962/97; Nezir Adıyaman – Türkiye Davası , 6042/09)

AIHM, AIHS 3. maddesinin “tartışılabilir” ve “makul şüphe uyandıran” kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir. “AIHM’nin içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar, soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını ve yetkili makamların titizlikle ve çabuklukla çalışmasını gerektirmektedir (bkz, örneğin, *Çelik ve İmret / Türkiye*, no. 44093/98, § 55, 26 Ekim 2004) (*Kurnaz vd.– Türkiye*, 36672/97) Kurnaz ve diğeri – Türkiye Kararında AIHM, bağımsız ve etkili bir soruşturma yapılmamasını, kamu görevlilerinin eyleminin işkence teşkil etmesinden bağımsız olarak 3. maddeye aykırılık olarak görmektedir.

Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile ilgili olarak 2012 yılında yapılan suç duyurusu üzerine etkili bir soruşturma yapıp, yapılmadığının bu kararlar ışığında değerlendirilmesi gerekir.

Aynı zamanda 01.01.2014 tarihinde meydana gelen olaylarla ilgili olarak çocukların iddiaları hakkında etkili bir soruşturma yapılmaması halinde, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmesi söz konusu olacaktır. Soruşturma henüz devam ettiği için bu konuda bir değerlendirme yapılmamalı, soruşturmanın Kurnaz kararında yer alan standartlara uygun yürütülmesi beklenmelidir.

Ancak soruşturmanın sadece 5 memur hakkında yürütülmekte olduğu ve bu memurlar hakkında yürütülen soruşturmanın hangi iddialara ilişkin olduğu konusunda idarenin bir bilgi vermemiş olduğuna dikkat edilmelidir. Olayda rol alan memurların sayısının çok daha fazla olduğu, müdahalenin yönetimin talimatı ile yapıldığı dikkate alındığında soruşturmanın sadece 5 kişi ile sınırlı tutulmasını AİHS 3. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Ayrıca, bu tür hak ihlallerinin bağımsız denetim makamlarınca incelenmesi de önemli bir güvencedir.

Türkiye İnsan Hakları Kurumu, 23/2/2011 tarihli ve 6167 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ve 15/6/2011 tarihli ve 2011/1962 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol"de öngörülen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere ulusal önleme mekanizması olarak belirlenmiştir.

Çocuğun korunma hakkı çerçevesinde çocuklara tanınan ailesine haber verme ve bir hukukçunun hukuki yardımından yararlanma haklarının kullandırılmamış olması da çocuk hakları ihlali olarak değerlendirilmesi gerekecektir.

Bu bölümde sözü edilen güvence mekanizmalarının bulunması, çocukların iddialarının gerçeğe yansıtmasından bağımsız olarak talep edilmelidir. Somut olayda bir ihlal olmaması, olmayacağına teminatı kabul edilemez. Teminat kabul edilen mekanizmaların varlığı her durumda öncelikle incelenmeli ve yokluğu tespit edildiği durumda oluşturulması talep edilmelidir.

5. İspat Külfeti Bakımından

2012 yılında yapılan soruşturma sonunda verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, iddialar incelenirken ispat külfetinin kime ait olacağı hususunda da değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir.

Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 01.01.2014 tarihinde gerçekleşen olaylar sonrasında yapılan doktor muayenesi ile çocukların vücutlarında çeşitli izlerin (ekimoz) tespit edilmiş, ancak bu ekimozların, kamera görüntülerinin bulunduğu olay anında mı yoksa çocukların iddia ettiği üzere kameraların olmadığı yerde mi yapıldığının tespit edilmemiş olması da ispat külfetini ele almayı zorunlu kılmıştır.

Ulusalüstü Hukuk Bakımından İspat Külfeti

Savunma tarafının haklarına gerekli saygı gösterilmek kaydı ile, hukuktaki ispat zorluklarının, çocuklara karşı işlenen suçların kovuşturulması önünde ciddi engel oluşturmaması sağlanmalıdır (Parlamenteler İçin El Kitabı: Çocuğa Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması, Parlamenteler Arası Birlik - UNICEF yayını sf.29).

Ulusal Hukuk Bakımından İspat Külfeti

"Türk Ceza Muhakemesi hukukuna göre "şüphe" üzerine başlayan soruşturmanın amacı bu şüpheyi aydınlatarak, kamu davası açılmasına gerek olup olmadığını ortaya koymaktır. Ancak

kişi veya kişiler aleyhine kamu davasının açılması, bunların mutlaka suçu işledikleri anlamına gelmemektedir. "Suçsuzluk karinesi"nin sonucu olarak, sanığın suçluluğunu belirleyecek bütün suç unsurlarının ispat edilmesi zorunludur." (Yayla, Mehmet; *Ceza Yargılamasında İspat İçin Yenilmesi Gereken Şüphe; Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri Sistemlerinin İncelenmesi*" Ankara Barosu Dergisi 2013/3 sf.301)

Değerlendirme

Hukuk sistemimizde suçsuzluk karinesi gereği, suçluluğun ispatı esastır. Ancak ulusalüstü hukukta, devletin gözetimi altında bulunan kişiler bakımından bu ispat külfetinin yer değiştirmesi esası kabul edilmiştir.

AİHM de işkence iddialarının soruşturulmasında ispat külfetini özellikle incelemektedir. "AİHM, ayrıca devlet görevlilerinin ve yetkililerinin kontrolü altında bulunduğu sırada – örneğin polis ve asker operasyonları sırasında - yaralanan kişilerin varlığı durumunda bu hususun devlet görevlileri tarafından icra edilmediğini ispat yükümlülüğünün davalı devlete ait olduğunu hatırlatmaktadır. Dolayısıyla, kendine karşı ileri sürülen iddiaları uygun ve ikna edici yollarla çürütmek Hükümetin görevidir. Bir taraftan ihtilaf konusu olayların gelişimini bilenlerin söz konusu yetkililer ve kamu görevlileri olduğu, diğer taraftan benzer iddiaların doğrulanması veya çürütülmesine imkân veren bilgilere ulaşabilecek kişilerin de kendileri olduğu varsayıldığında bu durum daha ziyade geçerlidir (bkz. *Keser ve Kömürcü v. Türkiye*, no. 5981/03, paragraflar. 59 et 60, 23 Haziran 2009, aynı zamanda orada belirtilen referanslar ve daha genel nitelikli ilkeler için, *Labitav. İtalya* [BD], no 26772/95, paragraf. 120, AİHM 2000-IV, *Pantea v. Romanya*, no 33343/96, paragraf. 180, 3 Haziran 2003, AİHM 2003-VI, ve *Berktaş v. Türkiye*, no 22493/93, paragraflar. 62-65, 1 Mart 2001) ." (Yerme – *Türkiye*, 3434-05; Perişan – *Türkiye Davası*, 12336/03; *Satık – Türkiye Davası*, 60999/00)

Bu içtihatlar gereğince, 01.01.2014 tarihinde çocukların vücutlarında meydana gelen ekimozların iddiaların aksine sadece çocukların kendilerine veya başkalarına zarar vermelerini engellemek amacıyla kullanılan güç sonucunda meydana geldiğini, bunun dışında herhangi bir işkence, kötü muamele veya aşağılayıcı muamele yapılmadığını ispat külfeti idareye aittir.

İdarenin sunmuş olduğu CD'ler ve dilekçede yer verilen bilgiler, iddiaların tamamını cevaplamamaktadır. Özellikle iddialara konu mekanların örneğin müşahade odalarının, arama odasının, sevk aracının video kayıtları ibraz edilmemiştir. Sunulan CD'lerin zaman ve mekan açısından bütün süreci gösterip, göstermediğinin, kameraların kör noktaları olup olmadığının araştırılması, hiç ibraz edilmemiş mekanlara ilişkin kayıtların ceza soruşturması kapsamında talep edilmesi gerekmektedir.

İddialar sadece işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline ilişkin değildir. Yapılan işlemlerin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için, zor kullanma emri, müşahade öncesi ve sırasında doktor muayenesi gibi işlemlerin de ispatı gerekmektedir. Bu tür işlemler bakımından da belgeler idarenin elinde olduğundan, hukuka uygun olduğunu ispat külfetinin idareye ait olduğunu kabul etmek gerekir.

6. İnfaz Kurumlarının İdaresi Bakımından

Çocukların ileri sürdükleri iddialar yanında olayların meydana geliş biçimi, kurumların idaresi ile ilgili bazı konuların da ele alınmasını gerektirmektedir.

Sayım direnme sorunun ele alınış biçimi

M.A.'nın ve H.E.'nin ve kısmen diğer çocukların ifadelerinden anlaşılacağı üzere, C10 koğuşunda ayakta sayım verilmemesi hususunda ısrarcı bir tutum içerisinde oldukları, 2013 Mart ayında ayakta sayım vermemek için birlikte açlık grevine gittikleri, hatta bu yüzden H.E.'nin disiplin cezası aldığı, savcının olaya müdahale etmesi sonucu oturarak sayım vermeye başladıkları, 01.01.2014 tarihinde C10 ünitesinde yaşanan olaydan bir hafta öncesinde C12'de bulunan H.E.'nin C10 ünitesine nakledildiği tespit edilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün sayımla ilgili 46(8) maddesinde; "Sayımlar, yatma plânları da göz önünde bulundurularak odalarda yapılır. Sayımın yapılış şekli, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı dikkate alınarak idare tarafından belirlenir." hükmüne yer verilmiştir. Görüldüğü üzere, bu düzenlemede sayımın yapılış şekli idarenin takdirine bırakılmıştır. Nitekim cezaevi yönetimi ve çocuklarla yapılan görüşmelerden, cezaevi kampüsünde tutuklu ve hükümlülerin ortak alanda ve ayakta sayım verdikleri anlaşılmıştır. Ancak olaya karışan tutuklu çocukların olaylar öncesinde yaptıkları açlık greviden sonra cezaevi savcısı ile yaptıkları görüşme üzerine ortak alanda oturarak sayım vermeye başladıkları tespit edilmiştir. Sayım için C10 ünitesine gelen görevlilerin, üniteye kalan dört çocuğun sayılabilecek biçimde görüldüğü ve bu da sayım ile beklenen amacın gerçekleşmesine elverişli olduğu, özellikle konu çocuk olunca sayım metodunu belirleme konusundaki takdir yetkisinin çocuklara özgü biçimde belirlenmesi yerinde olacaktır.

Öte yandan çocuk ceza infaz kurumları eğitim, öğretim amaçlı kurumlardır. Bu gibi konular eğitim faaliyeti kapsamında değerlendirilmeli ve infaz ve koruma memurları bu gibi durumlarda uygulanacak pedagojik yöntemlerin formasyonuna sahip olmalıdır.

Çocuğun davranışı, uygun sayım direnme oluşturacak nitelikte olduğu yönünde bir değerlendirme durumunda ise disiplin usulünü işletmek ile sorun çözülebilir. Nitekim 5275 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun yetişkinlerle ilgili 43(2-a) maddesinde sayım yapılmasına karşı çıkmak ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılma cezasını gerektiren bir eylem olarak tanımlanmıştır. Çocuklarla ilgili disiplin cezalarının düzenlendiği 46 ncı maddede ise, sayımı geciktirmek ve sayıma geç çıkmak uyarma cezasının verilmesini gerektiren bir eylem olarak ifade edilmiştir. Aynı Kanunun 46(7) maddesinde Kurum görevlilerine hakaret etmek, karşı gelmek 60 güne kadar iznin ertelenmesi cezasını gerektirmektedir. Görüldüğü üzere somut olayda tutuklu çocukların eylemlerine karşılık olarak disiplin kurulunca verilebilecek çeşitli disiplin yaptırımları düzenlenmiştir.

Tekmil

Çocuklar, telefon görüşmesi yaparken "tekmil" vermek zorunda olduklarını ifade etmişlerdir. Tekmil ile kastedilenin, telefonla yapılan görüşmeler hakkında idareye detaylı bilgi verilmesidir. Kurum idaresi, sadece kiminle görüşüleceğinin bildirilmesi gerektiğini ve bunun da yasa gereği olduğunu iddia etmekte, görüşme içeriği ile ilgili bilgi vermeye zorlanmanın söz konusu olmadığını; ayrıca kendi anadillerinde görüşme yapılması önünde de bir engel olmadığını bildirmektedir. Görüşme yapılan çocuklardan M.K. ve H.E., telefonda aileleriyle Kürtçe de konuşabildiklerini ifade etmişlerdir.

Nakil

Nakil sırasında emanet paraların verilmediği iddia edilmiş olup; dinlenen çocukların sekizinin emanetteki paralarını alabildiklerini ancak eşyalarının bir kısmını alamadıklarını, bir çocuğun ise Şemdinli'de yaşayan babasının Şırnak'tan banka yoluyla havale ettiği 150 TL yi nakil sonrası alamadığını, sorulduğunda ise banka makbuzunun olup olmadığını bilmediğini ifade ettiği tespit edilmiştir.

Sincan Cezaevinden İzmir ve İstanbul'a nakillerde yemek verilmediği yönünde iddialar mevcuttur. Çocukların genel olarak yemek verildiği ve aç kalmadıkları yönünde beyanda bulunuldukları dikkate alınarak nakillere ilişkin iddianın araştırılması gerekir.

Çocuklara görev verilmesi

C10 koğuşunda sayım sırasında çıkan arbedenin açık kapılar nedeniyle C12 koğuşundan izlendiği ve bu koğuşun bunun üzerine hareketlendiği görülmektedir. Benzer bir biçimde olaylar sırasında başkaca koğuşların da kapısının açık olduğu (*Örnek için Bkz. CAM 15; CAM 14 kayıt çözümleri*) ve buradan çocukların dışarıya çıkarak olanları izledikleri görülmektedir. Bu durum, kurumdaki bütün çocukların güvenlikleri ve kurumun asayışı açısından bir yönetim zafiyeti oluşturma riski yönünden değerlendirmeye ihtiyaç gösteren bir durumdur.

Olaylar sırasında koğuş kapısı açık olan çocuklardan infaz ve koruma memurlarının su, bardak gibi şeyler istedikleri, bu çocukların istenen malzemeleri müşahedeye kadar taşıdıkları görülmektedir. Disiplin olaylarına müdahale esnasında çocuklara görev verilmesi, Havana Kuralları gibi infaz kurumlarına ilişkin düzenlemelerde yasaklanması önerilen yöntemlerdendir. Bu açıdan da kurum içindeki davranış kurallarının bu tür uygulamaları engellemek bakımından yeterliliği değerlendirilmeli, tekrarını önleyici düzenlemelerin yapılması sağlanmalıdır.

Mesai dışında uzman bulunmaması

01.01.2014 tarihinde Sincan Cezaevinde C10 ve C12 ünitelerinde yaşanan olayların yılbaşı tatiline denk gelmesi nedeniyle, olaylara müdahale sırasında uzman personelden destek alınmamasına neden olmuştur.

Cezaevinde görevli psikolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen vb. uzman personelin mesai bitiminden sonra nöbete kalmadıkları tespit edilmiştir. Bu tür kurumlarda düzen ve asayişin psiko – sosyal hizmetlere bağlı olduğu, kurumların eğitim – öğretim amaçlı kurumlar olduğu dikkate alındığında, psiko-sosyal ve eğitsel faaliyetlerin mesai saatleri ile sınırlandırılmayacağı açıktır. Kriz durumlarında ise, idareye yardımcı uzman personelin bulunması özellikle arz etmektedir.

VII. TAVSİYELER

Çocuk Hakları alanında en önemli prensiplerden birisi, çocukların özgürlüklerinin kısıtlanmasının önlenmesidir. Bu bakımdan tutuklamaya ve hapis cezasına alternatif hizmetlerin geliştirilmesi için ilgili Bakanlıklar arasında işbirliği sağlanmalı, tutukluluk süresinin en aza indirilmesini sağlayacak yasal düzenleme yapılmalıdır.

Özgürlüğü kısıtlama son çare olsa ve en kısa süre ile sınırlı tutulsa dahi bu nitelikte kararların yerine getirildiği kurumların çocukların eğitim ve öğretimlerini sağlayacak nitelikte olması gerekir. Bu nedenle kriz durumlarının önlenmesine odaklanılmalı ve bu tür krizlerden edinilecek dersler ile daha iyi uygulamalar geliştirilmelidir. Bu bölümdeki öneriler bu bakış açısı ile hazırlanmıştır:

A. Personele Dair Tavsiyeler

- Bütün personel psikoloji, pedagoji alanlarında yeterli eğitim almalı,
- Ergenlerin özelliklerine uygun tutum ve beceriler konusunda eğitim almayan personelin çocuklarla temas edilecek görevlerde istihdamı engellenmeli,
- Özellikle kriz durumlarını önleyici becerilere sahip olmaları sağlanmalı,
- Zor kullanma yetkisine sahip olan personel, saldırgan davranışta bulunan ergeni etkisiz hale getirmeyle sınırlı güç kullanma teknikleri konusunda uzmanlaşmış olmalı,
- Kriz anlarında olaya müdahalede bulunacak veya tedbir alacak personelin, olayı birebir mücadele görüntüsünden çıkartarak karşı tarafa zarar vermeden etkisiz hale getirecek yeterli bilgi ve beceri sahibi olması sağlanmalı,
- Yangın söndürme cihazları vb. araçların kullanılması halinde alınması gereken tedbirler konusunda bunları kullanacak personelin özel eğitim almış olması sağlanmalı,

B. Kurumun İşleyişine Dair Tavsiyeler

- Çocukların buldukları kurumların bütün işleyişi eğitim ve öğretim esasına göre yapılandırılmalı ve bu amaçla kurumların psiko-sosyal ve eğitsel faaliyetlerini yürütecek kadrolar 7/24 çalışma esasına göre yeterli sayı ve uzmanlıktaki personelden oluşması sağlanmalı,
- Çocukların buldukları kurumlarda düzen ve asayışı sağlamaya yönelik faaliyetlerin pedagojik nitelik taşıyacak biçimde yapılandırılması sağlanmalı,
- Bu kapsamda sayım ve benzeri uygulamalar bakımından çocukların katılımını sağlamak üzere görüşlerinin alınacağı mekanizmalar oluşturulmalı,
- Disipline aykırı davranışlar ile zor kullanmayı gerektiren durumlarda izlenecek usuller ayrı ayrı ve net bir biçimde tanımlanmalı,
- Zor kullanmanın gerektiği durumlarda bu yolun son çare olarak kullanılabilmesi için alınabilecek diğer yöntemler de aynı yazılı usullerde gösterilmeli,
- Hükümlülerin faydalandığı dış dünya ile iletişim, eğitim, psiko-sosyal program ve olanaklardan masumiyet karinesinin koruması altındaki tutukluların da yararlanması sağlanmalı,
- Çocuk tutukevleri genel kampüs dışında tutuklulara özgü bir mekan olmalı,
- Kurumlarda bulunan kameralar kırılma ve her tür müdahaleyi önleyecek biçimde yerleştirilmeli, kaliteli görüntü alma özelliğine sahip olmalı,
- Çocukların yaşadıkları mekanlarda kırılabilir cam, boru vb. malzemenin bulunması her şeyden önce çocukların güvenlik ihtiyacı ile bağdaşmaz. Bütün yaşam ortamlarının hem çocuklar için tehlikeli olacak materyallerden arındırılması sağlanmalı, hem de çocukların yaşına uygun bir yaşam alanı biçiminde düzenlenmesi sağlanmalıdır.

- Çocuklara, kurum işleyişi ile ilgili işlerin ya da kurum personeline yardımcı olma gibi rollerin verilmemesi, özellikle de krize müdahale gibi süreçlerde çocukların yer almaması ve tanklık etmelerinin önlenmesi için personele talimatname verilmelidir.

C. Kötü Muamele İddialarına Dair Tavsiyeler

- Her tür kötü muamele (dayak, küfür ve hakaret, çıplak arama, kelepçe ile müşahedede tutma, müşahedeye kapatma, kelepçe takma, aç bırakma) iddiası ayrı ayrı ve ciddiyetle incelenmeli ve en kısa sürede sonuçlandırılmalıdır. Bu kapsamda bütün sorumluların tespit edilmesinin önem taşıdığına dikkat edilmelidir, eylemler ve kişiler bakımından cezasızlık sonucundan kaçınılmalıdır.
- Özellikle zor kullanma yetkisinin aşıldığını düşündürecek tekme ve yumruk atma, sandalye fırlatma, bilek bükme gibi davranışlar ile zor kullanma yetkisinin kullanılmasını gerektirecek bir durum yok iken kolların acı verecek biçimde arkaya bükülerek yürütme gibi, bilekleri sıkacak biçimde kelepçe takmak ya da müşahede odasında kelepçe takmak gibi İHAS 3. maddesinin ve TCK 94. maddesinin ihlali niteliğindeki davranışların görüldüğü durumlar üzerinde özenle durulmalıdır.
- Personelin yeterli tedbiri alamadığı durumlara ilişkin kurum idaresinin sorumluluğu araştırılmalıdır. Özellikle krizin önlenmesi, yangın tüpü gibi riskli malzemelerin kullanılması gibi konularda personelin yeterli donanıma sahip olup olmadığı, idarenin emir ve talimatları, sorumluların tespiti konusunda tutumu gibi idareye ait sorumluluklar da dikkatle incelenmelidir.
- İdareye kötü muamele iddiasında bulunan yerlerde kamera kayıtları mevcut olmaması halinde kendilerinin sorumlu olacağı hatırlatılmalı, tüm süngerli oda ve müşahede odalarına kırılma ve kapatma ihtimali olmayan kameraların yerleştirilerek takip edilmesi sağlanmalıdır.
- Süngerli odalarda kelepçe takılması konusu soruşturulmalı ve tekrarının olmasını engelleyecek önlemler alınmalıdır.
- Odaya kapatma uygulamasının hukukiliği mutlaka incelenmelidir. Yasanın ceza olarak düzenlediği bir yöntemin genel bir hükümden yararlanılarak tedbir amacıyla uygulanması suretiyle yasal güvencelerin bertaraf edilmesi, tedbirler ile cezaların birbirine karışması ve denetimsizliğinin yarattığı hukuka aykırılık giderilmelidir. İdarenin bu yöneme başvurma sıklığı, biçimi incelenmeli, sorumlular tespit edilmeli ve tekrarının önlenmesi için tedbir alınmalıdır. Tek kişilik bir odaya kapatma cezasının çocuklara uygulanmasının Havana Kuralları ile yasaklanmış olduğu hatırlanmalıdır.
- Zor kullanma sonrasında meydana gelen yaralanmalar ile ilgili hekim muayenesi ve raporundaki eksiklikler de incelenmeli ve tekrarının önlenmesi, bu tür muayenelerin ve raporların İstanbul Protokolü ile benimsenen prensiplere uygun yapılması sağlanmalıdır.
- Benzer müdahalelerde kontrol altına alınan çocukların saatlerce odalarda bekletilmesi yaşamsal risk oluşturabileceğinden, derhal doktor kontrolünde acil tedavilerinin ve adli muayenelerinin yapılmamasının cezaevi idaresinin sorumluluğuna neden olacağı bilinmelidir.
- Güvenlik kamerası görüntülerinde çocukların götürülme, odalara alınma, çıkarılma vb. anlarda cezaevi personelinin bazen kamera açısını kapatacak şekilde kümelenmiş vaziyette görüntü verdikleri, çocukların odalara alınması esnasında koridordaki başka

bir odanın kapısının açık bırakıldığı/kaldığı, bu şekilde yaptıklarını gizliyormuş izlenimi veren duruş sergiledikleri görülmüştür. Yukarıda ispat külfeti başlığı altında da yer verildiği üzere devletin gözetiminde bulunanlarla ilgili iddialarda ispat külfetinin idarede olduğunun hatırdan çıkarılmaması gerekmektedir. Bu ilke ışığında cezaevi personeline verilecek eğitimlerde güvenlik kamerasının görüntü almasını engelleyecek tutumlarının, güvenliğin sağlanması ve aynı zamanda gözetim altında bulunanların haklarının ihlalinin engellenmesinin garanti altına alınması için konulan güvenlik kamerasının işleviyle bağdaşmadığı gibi bu davranışların aynı zamanda başvuru lehine; idare ve dolayısıyla idari personel aleyhine yapılan iddiaların varlığına dair bir karine teşkil ettiği, dolayısıyla şeffaflığı engelleyen bu davranışlarında kasıt olup olmadığına bakılmaksızın, idari ve cezai bakımdan ilgililer için sorumluluk doğurabileceği hatırlatılmalıdır.

- Çıplak aramanın yapılabileceği istisnai haller çok net biçimde tarif edilmeli, buna aykırı hareket onur kırıcı muamele kabul edilmeli ve sorumluları tespit edilmelidir.
- İşkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği, zor kullanma yetkisinin aşıldığı, hukuka ve kurallara aykırı uygulamaların olduğu bütün durumlar için sıfır (0) tolerans ilkesi ile hareket edilmeli ve sorumluların eksiksiz tespiti ve müeyyidelendirilmesinin yanında mağdurların zararlarının giderileceği bir sistem kurulmalıdır.
- Aynı şekilde bu gibi durumların mağdurlarına uygun rehabilitasyon hizmetleri sağlanmalıdır.

VIII. SONUÇ

Ankara (Sincan) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda 01.01.2014 tarihinde meydana gelen olaylarla ilgili işbu inceleme raporunda yapılan tespit ve değerlendirmeler neticesinde ortaya konulan önerilerin, ilgili bakanlık ve kamu kurumlarına tavsiye edilmesine İnsan Hakları Kurulunun 10.07.2014 tarihli, 2014-18 sayılı toplantısında oybirliği ile karar verilmiştir.

	Başkan	
	Hikmet TÜLEN	
Üye	Üye	Üye
Abdurrahman EREN	Fatma BENLİ	İrfan GÜVEN
Üye	Üye	Üye
Levent KORKUT	Nihat BULUT	Ömer Cihad VARDAN
Üye	Üye	Üye
Selamet İLDAY	Serap YAZICI	Yılmaz ENSAROĞLU
	Üye	
	Yusuf Şevki HAKYEMEZ	

TiHK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI KURUMU

www.tihk.gov.tr